

ครุภูมิปัญญาไทย
รุ่นที่ ๖
ภาคเหนือ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๑.๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส๖๙๑ค **ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคเหนือ**
กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๕๒
๑๘๘ หน้า
ISBN : ๙๗๘-๙๗๔-๕๕๕-๗๖๐-๖
๑. ครุภูมิปัญญาไทย – ภาคเหนือ ๒. ชื่อเรื่อง

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคเหนือ

สิ่งพิมพ์ สกศ. : อันดับปีที่ ๔๕/๒๕๕๒
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สิงหาคม ๒๕๕๒
จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม
ISBN : ๙๗๘-๙๗๔-๕๕๕-๗๖๐-๖
จัดพิมพ์และเผยแพร่ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนสุขโยทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๖๘-๗๑๑๐-๒๔ ต่อ ๒๕๑๓, ๒๕๑๕
โทรสาร ๐-๒๒๔๓-๑๑๒๙
Web Site : <http://www.onec.go.th>
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๓๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๖๑-๔๕๖๗

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทยเพื่อทำหน้าที่นำภูมิปัญญาด้านต่างๆ เข้าสู่การศึกษาของชาติ ผ่านการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นต้นมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่างๆ ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ ซึ่งมีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยได้นำความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาที่ได้สืบสานมาแต่บรรพบุรุษมาปรับประยุกต์ใช้เป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยให้ก้าวไกลสู่สากลในมิติที่หลากหลาย ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยแล้ว ๕ รุ่น จำนวน ๒๘๒ คน

ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ จำนวน ๕๙ คน ประกอบด้วยครูภูมิปัญญาไทย ภาคเหนือ จำนวน ๒๑ คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๐ คน ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน ๑๑ คน และภาคใต้ จำนวน ๗ คน เพื่อนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาของบุคคลดังกล่าวพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบไป

หนังสือครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคเหนือ ได้ประมวลสาระ ประวัติชีวิต ผลงาน กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการนำความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาการศึกษาของชาติ เพื่อเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ร่วมกันในการปรับประยุกต์ภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สาระความรู้ภูมิปัญญาไทยของครูภูมิปัญญาไทยที่ได้ประมวลสรุปไว้ในหนังสือครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคเหนือ จะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการนำภูมิปัญญาไปสู่การพัฒนาการศึกษาของชาติและการพัฒนาอาชีพของบุคคล ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวม

(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

● ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖	๖
● ความเป็นมาการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทยของ	๙
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	
❖ นายบุญชอบ เอ็มอิม	๑๗
❖ นายจรัส โยธา	๒๕
❖ นายทองคำ เข้มทองคำ	๓๓
❖ นายทองปาน เผ่าโสภา	๓๙
❖ นายสำรวย ทวีทรัพย์	๔๗
❖ นายอินสอน สุริยงค์	๕๓
❖ นายจักรพันธ์ ชัยแปง	๖๑
❖ นางสาว นวล หมวกทอง	๖๙
❖ นายสมบุญ ใจสูง	๗๗
❖ นายอินสม สิทธิตัน	๘๕
❖ นายเกษม ดวงงาม	๙๓
❖ นายโกวิท สุขประเสริฐ	๑๐๑

❖ นายเบญจพล สิทธิประณีต	๑๐๗
❖ นายประทีป สุขไสภา	๑๑๕
❖ นางพยอม ถิ่นถา	๑๒๓
❖ นางพันทิพา สิงห์ชฎิต	๑๒๙
❖ นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์	๑๓๗
❖ นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ	๑๔๕
❖ นายประเสริฐ ประดิษฐ์	๑๕๓
❖ นายสันติ อภัยราช	๑๖๑
❖ นางอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว	๑๖๙

ภาคผนวก

● ทำเนียบครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖	๑๓๘
● คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	๑๘๓
เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖	
● คณะผู้จัดทำ	๑๘๘

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย โดยสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาใน ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น

บัดนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ดังนี้

ครูภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ

๑. นายบุญชอบ เอ็มอิม	ด้านเกษตรกรรม
๒. นายจรัส โยธา	ด้านเกษตรกรรม
๓. นายทองคำ เข้มทองคำ	ด้านเกษตรกรรม
๔. นายทองปาน เผ่าไสภา	ด้านเกษตรกรรม
๕. นายสำรวย ทวีทรัพย์	ด้านเกษตรกรรม
๖. นายอินสอน สุริยงค์	ด้านเกษตรกรรม
๗. นายจักรพันธ์ ชัยแปง	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๘. นางสินวล หมวกทอง	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๙. นายสมบุญ ใจสูง	ด้านการแพทย์แผนไทย
๑๐. นายอินสม สิริรัตน์	ด้านการแพทย์แผนไทย
๑๑. นายเกษม ดวงงาม	ด้านศิลปกรรม
๑๒. นายโกวิท สุขประเสริฐ	ด้านศิลปกรรม
๑๓. นายเบญจพล สิทธิประณีต	ด้านศิลปกรรม
๑๔. นายประทีป สุขไสภา	ด้านศิลปกรรม

๑๕. นางพยอม ถิ่นถา	ด้านศิลปกรรม
๑๖. นางพันทิพา สิงห์ขี้ต	ด้านศิลปกรรม
๑๗. นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์	ด้านศิลปกรรม
๑๘. นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ	ด้านศิลปกรรม
๑๙. นายประเสริฐ ประดิษฐ์	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๒๐. นายสันติ อภัยราช	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๒๑. นางอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว	ด้านภาษาและวรรณกรรม

ครุภูมิปัญญาไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. นายบุญสวน แคนตะ	ด้านเกษตรกรรม
๒. นางนงนุช จันทร์แจ่ม	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. นายบุญมี ล้อมวงค์	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๔. นายป่วน เจียวทอง	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๕. นายสุด กัณหารัตน์	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๖. นางสุนันทา ณ เชียงคำ	ด้านการแพทย์แผนไทย
๗. นางจินดา บุษสระเกษ	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๘. นางวิไลวรรณ ธาณี	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๙. นายกมนต์โรจน์ นิวัฒน์บรรหาร	ด้านศิลปกรรม
๑๐. นายจำนงค์ กาหลง	ด้านศิลปกรรม
๑๑. นายธรรมรงค์ แก้วโบราณ	ด้านศิลปกรรม
๑๒. นายสมหมาย ศรีเมืองแก้ว	ด้านศิลปกรรม
๑๓. นางสาวลย์ จำปาทอง	ด้านศิลปกรรม
๑๔. นายสำรอง สาธุกการ	ด้านศิลปกรรม
๑๕. นางสุนันทา ศิริมาตย์	ด้านศิลปกรรม
๑๖. นางอังคนางค์ ศิริมณี	ด้านศิลปกรรม
๑๗. นางกรมศิลป์ ดวงจันทร์	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๑๘. นายเชษฐवाल บุญออก	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๑๙. นายบุญหนา บุญมี	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๒๐. นายสุรจิตต์ จันทร์สาขา	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

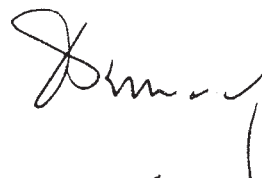
ครุภูมิปัญญาไทยภาคกลางและตะวันออก

๑. นายไสว ศรียา	ด้านเกษตรกรรม
๒. นายวิชัย เฉิดจะโปะ	ด้านเกษตรกรรม
๓. นายพงษ์ลักษณ์ สุวรรณมาลี	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๔. นายประสพสุข อิงคะวะระ	ด้านการแพทย์แผนไทย
๕. นายสุนทร เขาวนะพานิช	ด้านการแพทย์แผนไทย
๖. นายประสาท เทศแยม	ด้านการแพทย์แผนไทย
๗. นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์	ด้านศิลปกรรม
๘. นางสาวณอมศรี อภัยพลชาญ	ด้านศิลปกรรม
๙. นายปิยวัฒน์ ศิริเลิศ	ด้านศิลปกรรม
๑๐. นางถนอม คงยิ้มละมัย	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๑๑. นายพุทธ ตันมณี	ด้านโภชนาการ

ครุภูมิปัญญาไทยภาคใต้

๑. พระครูศาสนกิจจาทร โชติปาโล	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๒. นายจำรัส ภูมิภูถาวร	ด้านเกษตรกรรม
๓. นายสุเมธ มีลือ	ด้านเกษตรกรรม
๔. นายประจวบ ทิปจිරังกุล	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. นายสถิตย์ ทองวิจิตร	ด้านศิลปกรรม
๖. นางสมศรี ขอบกิจ	ด้านศิลปกรรม
๗. นายประพันธ์ ไผ่เส็ง	ด้านศิลปกรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติ

ครุภูมิปัญญาไทย

ของ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล ดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาไว้ด้วย นั้น

เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมเรียนรู้ครุภูมิปัญญาไทย ขึ้นเพื่อดำเนินการสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญา ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทยขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ จัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริม ภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการ สังสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอด สืบต่อกันมา

เพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

๑. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสานการแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

๗. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

๘. **ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี** ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจสังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีเข้า

๙. **ด้านโภชนาการ** ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำนิยามความหมายของครูภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “**ครูภูมิปัญญาไทย**” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

หลักเกณฑ์การยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่ ๖

การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคคลผู้สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมิน ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. หลักเกณฑ์การประเมินจากเอกสาร

การประเมินจากเอกสาร มีหลักเกณฑ์ในการใช้พิจารณาจากข้อมูลที่มีในแบบเสนอ ผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่... รวมทั้งพิจารณาข้อมูลจากสิ่งอื่นๆ ตามที่ผู้ทรงภูมิปัญญาจัดส่งแนบมาให้ เช่น ซีดี-รอม และสิ่งพิมพ์ เป็นต้น การตัดสิน

จะพิจารณาข้อมูลโดยรวมที่มี โดยมีประเด็นองค์ประกอบเพื่อการพิจารณา ๑๐ ประเด็น โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบและมีการให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบ ต่อไปนี้

๑) เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบ มีดังนี้

(๑) ถ้ามีข้อมูลในแต่ละประเด็น มีข้อความครบถ้วน ชัดเจน และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจควรแก่การติดตาม ให้ ๒ คะแนน

(๒) ถ้ามีข้อมูลในแต่ละประเด็นมีข้อความไม่ครบถ้วนและขาดความชัดเจน แต่น่าจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจควรแก่การติดตาม ให้ ๑ คะแนน

(๓) ถ้ามีข้อมูลในแต่ละประเด็นมีข้อความไม่ครบถ้วนและขาดความชัดเจน และไม่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจควรแก่การติดตาม ให้ ๐ คะแนน

๒) การให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบ มีคะแนนตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง แสดงการให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบตามแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย”

ประเด็นองค์ประกอบตามแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่...	การให้น้ำหนักคะแนน
๑. ประวัติผู้ทรงภูมิปัญญา	๑
๒. ประวัติชีวิตและผลงาน	๒
๓. ประสบการณ์การทำงานด้านที่เชี่ยวชาญ	๔
๔. ผลงานที่ปรากฏ	๔
๕. เครื่องราชอิสริยาภรณ์/ เกียรติคุณ / รางวัลที่เคยได้รับ	๒
๖. เรียงความเล่าถึงประวัติชีวิตและการทำงานอย่างละเอียด	๓
๗. ความคิดเห็นของผู้เสนอ	๑
๘. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น	๑
๙. ชื่อ-ที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม	๑
๑๐. เอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา	๑
รวม	๒๐ คะแนน

อนึ่ง การผ่านเกณฑ์ประเมินจากเอกสารเพื่อก้าวไปสู่การประเมินภาคสนามได้ก็ต่อเมื่อมีผลคะแนนจากการประเมินเอกสารในประเด็นองค์ประกอบ ๑๐ ประเด็นดังกล่าวนี้ จะต้องได้ผลลัพธ์รวมของคะแนนต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

๒. หลักเกณฑ์การประเมินภาคสนาม

การประเมินภาคสนาม มีหลักเกณฑ์ในการใช้พิจารณาจากข้อมูลที่มีในพื้นที่ภาคสนามเพื่อประเมินเชิงประจักษ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินภาคสนามนี้ประเมินผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้ผ่านการประเมินจากเอกสารตามข้อ ๑.๑ แล้ว ทั้งนี้ คณะทำงานฯ ต้องพิจารณาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด เกณฑ์การให้คะแนน และการให้นำหนักคะแนนแก่ผู้ทรงภูมิปัญญาตามที่กำหนดไว้ ๓ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (๕ ข้อ) ได้แก่
  - (๑) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม
  - (๒) มีคุณธรรม จริยธรรม และเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
  - (๓) มีความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ
  - (๔) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่ปฏิบัติ
  - (๕) เป็นผู้นำที่ดีและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
- ๒) ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ (๕ ข้อ) ได้แก่
  - (๑) มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
  - (๒) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้
  - (๓) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญา
  - (๔) มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญา
  - (๕) มีการติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดภูมิปัญญา
- ๓) ด้านคุณภาพของผลงาน (๓ ข้อ) ได้แก่
  - (๑) มีผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง
  - (๒) มีผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม
  - (๓) มีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในการแก้ไขปัญหาและเพื่อการพัฒนา

๓. การประกาศผลผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

การประกาศผลผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ นั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะประกาศรายชื่อก็ต่อเมื่อมีผลการประเมิน ซึ่งคณะทำงานฯ ได้พิจารณาเรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะเงื่อนไขการประเมินภาคสนามนี้ ผู้ทรงภูมิปัญญาที่มีสิทธิ์ได้รับการประกาศผลได้รับการยกย่อง จะต้องผ่านเกณฑ์บังคับร้อยละ ๕๐ ในองค์ประกอบของแต่ละด้านดังต่อไปนี้

๑) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ๒ ข้อ ได้แก่ ข้อ (๑) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม และข้อ (๓) มีความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ

๒) ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประกอบด้วย ๓ ข้อ ได้แก่ ข้อ (๒) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ (๓) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญา และข้อ (๔) มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญา

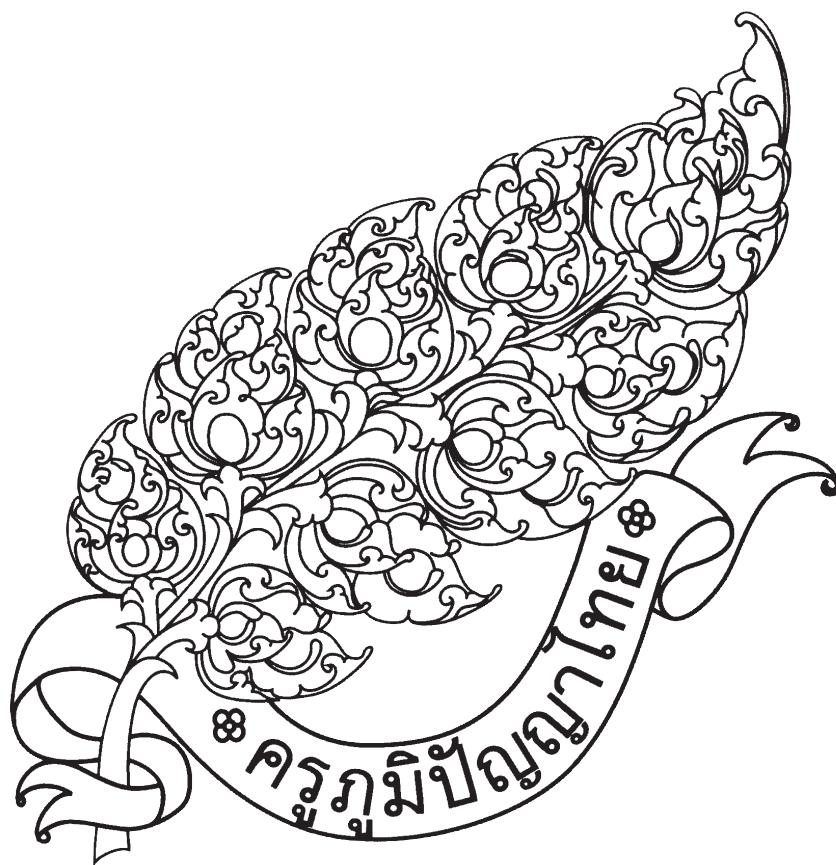
๓) ด้านคุณภาพของผลงาน ประกอบด้วย ๑ ข้อ ได้แก่ ข้อ (๑) มีผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากจะผ่านเกณฑ์บังคับร้อยละ ๕๐ แล้ว ยังมีเงื่อนไขต่อมา คือ ผู้ทรงภูมิปัญญาจะต้องได้คะแนนโดยรวมตามแบบประเมินภาคสนามร้อยละ ๘๐ ตามประเด็นต่างๆ ขององค์ประกอบตัวชี้วัด เกณฑ์การให้คะแนน และการให้น้ำหนักคะแนนแก่ผู้ทรงภูมิปัญญา

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๕๙ คน โดยได้เข้ารับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๖ จาก นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ ห้องอัมรินทร์ โรงแรม เอส.ดี.อเวนิว กรุงเทพมหานคร

เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครุภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของเข็มเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย

มีลักษณะเป็นช่อลายกระจังตาอ้อย ๙ ช่อ ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนขอบข่ายภูมิปัญญาไทย ๙ ด้าน ประกอบด้วย ข้อความ “ครุภูมิปัญญาไทย” ที่ทำด้วยเงินบริสุทธิ์ และเกสรทั้ง ๙ ช่อ ทำด้วยทองคำแท้

ความหมาย

หมายถึง ความเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาไทยด้านใดด้านหนึ่งใน ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และ ด้านโภชนาการ

ผู้ออกแบบ

นายนนทิวรรณ จันทนะผลิน อาจารย์ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

“ศุรสกฺติ”

ศรุกรมปิฎกไทย รุ่นที่ ๖

ภุมิธรรมภุมิแห่งรัฐ	วิทยา
กอบก่อกภุมิปัญญา	โอบเอื้อ
สรรพศาสตร์แสวงหา	เสาะใส่ ตนนอบ
สานสืบสอนศิษย์เกื้อ	กิจให้วัดมณา
ภุมิธรรมแห่งภุมิไทย	คือภุมิใจของวันนี้
ภุมิรัฐที่ครุมิ	คือภุมิติวัดแผ่นดิน
สืบทอดและสืบสาน	เติมต่องานมิรัฐสิ้น
ศักดิ์ศรีแห่งชีวิน	เกียรติยศปรากฏงาม
“ศรุกรมปิฎกไทย”	จึงยิ่งใหญ่ในนิยาม
เขียนชื่อให้ลือนาม	ไว้กลางใจมหาชน
ต้นแบบของคนจริง	ไม่อ้างอิงอวดตัวตน
ภุมิรัฐจึงเกิดผล	สร้างสังคมสร้างชาติไทย
คือศักดิ์และคือศรี	คือศรุตินดวงใจ
เขียนธรรมกระจ่างใจ	ขจัดมืดอวิชชา
คือศรุตของแผ่นดิน	ได้ขลิบยิบแรงศรัทธา
เต็มเปี่ยมด้วยเมตตา	คงคุณค่าคำว่า “ศรู”
ยอดยิ่งครูชน	อุทิศตนเพื่อเรียนรู้
แก้ศาสตร์คือตราชู	คือแก้เขียงแบบอย่างท่า
เพราะศรูคือผู้ให้	เต็มหัวใจผู้ชี้นำ
แก้ด้านประจักษ์จำ	คือเพชรงามแห่งนาคร
รักศิษย์ป้อนอมศาสตร์	สมบัตินชาติสืบสั่งสอน
ภุมิไทยจึงบวร	ภุมิปัญญาค่าอนันต์
สืบนี้วันบมูษา	ต่างบุปผามาลาสวรรค์
มโนน้อมก้านัล	มนัสนึกสกฺติ

ด้วยจิตคารวะ

ครูสมเจตน์ วิมลเกษม

ศรุกรมปิฎกไทยรุ่นที่ ๔ ด้านภาษาและวรรณกรรม (ภาษาสันนา)

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

นายบุญชอบ เอมอัม

ชมรมภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายบุญชอบ เหมอิม

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

ครูบุญชอบ เหมอิม เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่จังหวัดสุโขทัย มีความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม การผสมพันธุ์พืช (การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์) คิดค้นพัฒนา มะปรางสายพันธุ์ใหม่ ๗ สายพันธุ์ โดยการฝากยอดพันธุ์เพื่อให้เกิดการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ จนประสบผลสำเร็จ ทำเกษตรผสมผสานแบบดั้งเดิมด้วยการใช้เกษตรอินทรีย์ชีวภาพ เน้นการอนุรักษ์ดิน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้นำวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรและเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้ได้ริเริ่มประดิษฐ์ “สามล้อเกษตร อเนกประสงค์” จนได้รับรางวัลเป็นผู้อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือดีเด่น เป็นต้นแบบขยายผลไปสู่เครือข่ายอย่างกว้างขวาง ผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

การที่ครูบุญชอบ เหมอิม ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ผักฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายบุญชอบ เอ็มอิม

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูบุญชอบต้องทำงานช่วยคุณพ่อซ่อมเครื่องยนต์และช่วยทำสวนตั้งแต่อายุ ๑๐ ปี พยายามขวนขวายช่วยเหลือตนเองมาตลอด ทำงานรับจ้างทุกอย่าง ตั้งแต่งานกรีดยางพาราที่จังหวัดสงขลา งานร่อนพลอยที่เหมืองพลอย จังหวัดตราด พนักงานโรงปั๊มลวก ด้วยความที่มีนิสัยมัธยัสถ์อดออม จึงได้รวบรวมเงินก้อนหนึ่งเข้าที่ดินทำไร่ถั่วเหลือง ไร่ข้าวโพด ค้าขายสินค้าการเกษตร จนกระทั่งปี ๒๕๒๒ ได้ซื้อที่ดินแปลงแรก ๓ ไร่ เพื่อปลูกพืชแบบไร่นาผสมและสวนไม้ผล

ด้วยความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา เห็นว่า การเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ยังไม่เพียงพอ ต้องเสริมความรู้ จึงเรียนต่อจนจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสุวรรณคูหา และศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเกษตรทุกรูปแบบ ทั้งจากการอ่านหนังสือ จากศึกษาดูงานตามแหล่งต่างๆ จากรายการวิทยุโทรทัศน์ ที่สำคัญคือ การศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต โดยพัฒนาพื้นที่เกษตร ปลูกพืชผสมผสานแบบเกษตรดั้งเดิม เน้นการอนุรักษ์ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกไม้ยืนต้น ๓ ระดับ ไม้ชั้นบนเป็นไม้เนื้ออ่อนโตเร็ว ให้ผลผลิตเร็ว เช่น กระท้อน ไม้ชั้นกลางต้องการเงาแสงน้อย ได้แก่ มะปราง ส่วนไม้ชั้นล่างจะปลูกมะนาวไร้เมล็ด มะละกอ ทับทิม ขิง ตะไคร้ ตำลึง มะระขี้นก ฯลฯ เพื่อปรับโครงสร้างของดิน

ครูบุญชอบเกิดจากแรงบันดาลใจที่ต้องการหาคำตอบว่า “ทำไมพืชที่นำมาปลูกจากแหล่งเดียวกัน จึงเปลี่ยนแปลงไปได้หลายลักษณะ” ดังนั้นในปี ๒๕๒๐ จึงเริ่มเสาะหาพันธุ์มะปรางเดินทางไปทุกแห่งที่มีมะปรางผลใหญ่ (ซึ่งขณะนั้นแหล่งที่ปลูกมะปรางจะกระจายอยู่ในภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางเท่านั้น ยังไม่แพร่หลาย) เพื่อรวบรวมพันธุ์ที่มีลักษณะเด่นผลใหญ่ หลังจากนั้นจึงทดลองพัฒนามะปรางสายพันธุ์ใหม่จนประสบความสำเร็จ โดยเริ่มปลูกจำนวนน้อยๆ ก่อนเพื่อจะได้เรียนรู้ข้อผิดพลาดและก้าวต่อไปอย่างมั่นคงได้

ปัจจุบันครูบุญชอบทำการเกษตรในพื้นที่ ๓๐ ไร่ จัดพื้นที่บางส่วนเป็น “ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยมุ่งหวังให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตร เกษตรอินทรีย์ชีวภาพ พันธุ์ไม้หลากหลายชนิดที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่นๆ

องค์ความรู้

ครูบุญชอบมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเกษตรกรรม การผสมพันธุ์พืช (การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์) โดยการฝากยอดพันธุ์ เพื่อให้เกิดการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ เริ่มทดลองและพัฒนามะปรางสายพันธุ์ใหม่ โดยนำมาคัดเลือกพันธุ์ด้วยการนำผลพันธุ์ดีมาเปลี่ยนฝากไว้กับพันธุ์ดีอีกต้นหนึ่ง ให้มี ๒ พันธุ์ รวมอยู่ในต้นเดียวกัน เมื่อมะปรางติดผล จะต้องนำเมล็ดที่ได้มาเพาะใหม่อีกครั้งจนกว่าจะติดผลให้เห็นในรุ่นลูก หากผลมะปรางพันธุ์ที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะโดดเด่น หรือเร็วกว่าพันธุ์เดิม จะต้องใช้เวลาทดลองให้เกิดพันธุ์ใหม่อีกครั้ง ตั้งแต่การเพาะเมล็ดจนกระทั่งติดผล นานถึง ๖ ปีหรือ ๑ รอบของการทดลอง หลังจากนั้นจึงนำมะปรางที่มีลักษณะโดดเด่นมาคัดเลือกสายพันธุ์ เพาะเมล็ดเป็นผลมะปรางสายพันธุ์ใหม่

มะปรางสายพันธุ์ใหม่ที่ครุบุญชอบได้คิดค้นพัฒนาขึ้นมาทั้งหมด ๗ สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์เจ้าเนื้อทอง ๑, ๒ พันธุ์ทองเอมอิม ๑, ๒ พันธุ์ทองสุโข พันธุ์ทองพวง พันธุ์ทองหยด ซึ่งแตกต่างจากพันธุ์เดิม คือ ผลสีสวย มีขนาดใหญ่ (๙-๑๐ เซนติเมตร) เมล็ดลีบแบน เปลือกหนาไม่ขี้ง่าย เนื้อแข็งไม่ฉ่ำน้ำ รสชาติดีหวานสนิท ผลดิบจะมีรสมันไม่ระคายคอ

นอกจากนั้น ครุบุญชอบได้ริเริ่มประดิษฐ์ “สามล้อเกษตรอเนกประสงค์” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับ บรรทุกผลผลิต รดน้ำในร่องสวน จนได้รางวัลเป็นผู้นุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือดีเด่น และขยายผลเป็นต้นแบบให้เครือข่ายนำไปใช้ได้

การถ่ายทอดความรู้

ครุบุญชอบได้ถ่ายทอดความรู้ ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็ง ให้แก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และ อัจฉริยะ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :** ❖ เป็นวิทยากรบรรยายและสาธิตแก่นักเรียน นักศึกษาปริญญาโท และ ปริญญาเอก อาทิ โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม มหาวิทยาลัย ประสานมิตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุโขทัย
- การศึกษานอกระบบ :** ❖ สาธิตและฝึกอบรมให้นักศึกษาจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสวรรคโลก เกษตรกรจากจังหวัดแพร่ นครสวรรค์ สุโขทัย ลำพูน อุตรดิตถ์ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ จังหวัดใกล้เคียง
- การศึกษาตามอัธยาศัย :** ❖ บรรยายและสาธิตแก่เครือข่ายต่างๆ อาทิ เครือข่ายเกษตรยั่งยืน จังหวัด สุโขทัย เครือข่ายการแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรจังหวัดสุโขทัย เครือข่ายมูลนิธิขัวเพื่อสังคม จังหวัดสุพรรณบุรี เครือข่ายสมัชชา สุขภาพแห่งชาติ เครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลคลองกระจง
- ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านรายการทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูบุญชอบถ่ายทอดความรู้ให้กับทุกคนที่สนใจ ไม่ปิดบังภูมิความรู้ สอนให้ทุกคนที่มาเรียนรู้ ให้เกิดกระบวนการคิด ดังนี้

- ❖ บรรยายเป็นลำดับขั้นตอนเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชนิดสายพันธุ์ของมะปราง คุณภาพของมะปราง การเพาะเมล็ด การคัดเลือกพันธุ์ การขยายแม่พันธุ์โดยวิธีการทาบกิ่ง เสริมรากเสียบยอด เป็นต้น
  - ❖ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ของจริงภายในสวนของตน
  - ❖ สาธิตวิธีการทาบกิ่ง เสริมรากเสียบยอด ฯลฯ และให้ลงมือปฏิบัติจริง
  - ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระดับประถมศึกษา เรื่องการเกษตรแบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- หากผู้เรียนหรือเครือข่ายมีปัญหาจะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาด้วยความเต็มใจ

การที่ครูบุญชอบ เอ็มอ้ม เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๕

นายบุญชอบ เอ็มอิม เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกิดที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๖ คน ของนายบุญช่วย เอ็มอิม และนางน้ำค้าง เอ็มอิม สมรสกับนางสาวเรณู สังข์ป้อม มีบุตรชาย ๑ คน บุตรหญิง ๑ คน ได้แก่ นายวันรุ่ง เอ็มอิม และนางสาวเจนจิรา เอ็มอิม

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ ประกาศนียบัตร รางวัลที่ ๓ การประกวดแปลงส่งเสริมการจัดไร่นาดีเด่น ระดับภาค จากกรมวิชาการเกษตร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๙ รางวัลเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด สาขาอาชีพไร่นาสวนผสม ประจำปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศเกียรติคุณผู้นำอาชีพก้าวหน้าระดับจังหวัด จากกระทรวงมหาดไทย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ดีเด่น จังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ รางวัลชนะเลิศ ประเภทมะปรางพันธุ์ใหญ่/หวาน การประกวดมะปราง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ รางวัลชนะเลิศ ผู้นำวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น ระดับจังหวัด จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่)

นายจรัส โยธา

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายอรัส โยธา

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(ไรรักษาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่)

ครูจรัส โยธา เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๙ ที่จังหวัดลำพูน มีความรู้และเชี่ยวชาญการเกษตรแบบไรรักษาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต คิดค้นการทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด น้ำหมักชีวภาพสูตรต่างๆ แทนการใช้สารเคมี ได้แก่ สูตรเร่งดอก สูตรเร่งผลให้ผลใหญ่ สูตรย่อยสลาย สูตรไล่หนอนแมลง และสูตรคุมฆ่าหญ้าในนาข้าว นอกจากนี้ยังคิดประดิษฐ์ถังหมักแก๊สเพื่อการหุงต้มเตาเผาถ่านเอนกประสงค์ครบวงจร องค์กรความรู้ดังกล่าวได้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่ผู้เรียน ชุมชน กลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั้งในระดับจังหวัด และระดับภาค ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ช่วยลดต้นทุน ลดการใช้สารพิษ รักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

การที่ครูจรัส โยธา ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (ไรรักษาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม (ไรรักษาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายจรัส โยธา

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(ไโรนาส่วนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูจรัสเติบโตมาจากครอบครัวเกษตรกรกรรม ในวัยเด็กได้ช่วยพ่อแม่ทำสวนลำไย ไร่กระเทียม ปลูกพืชผักต่างๆ หลังจากเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จึงทำงานเป็นยามรักษาความปลอดภัยเป็นเวลา ๑๕ ปี ต่อมาได้ลาออก เริ่มทำการเกษตรทำนา ปลูกข้าวโพด ในที่ดินของภรรยาจำนวน ๒๗ ไร่ แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ในปี ๒๕๓๕ จึงทดลองปลูกมะม่วง ลำไย ทำแปลงผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ครูจรัสได้เรียนรู้เรื่องการเกษตรจากครอบครัวจากการเข้าอบรม ร่วมประชุม/สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการศึกษาดูงานที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ภายหลังจึงได้นำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์และริเริ่มคิดค้นสูตรน้ำชีวภาพต่างๆ พร้อมทั้งปรับพื้นที่ทำกินตามแนวทฤษฎีใหม่ จัดพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย ๒ งาน ปลูกข้าวทำนา ๔ ไร่ ปลูกลำไย มะม่วง ๑๙ ไร่ ขุดบ่อ ๔ ไร่ มี ๘ บ่อ ใช้เลี้ยงเป็ด พืชผักต่างๆ และด้วยแนวคิดที่ต้องการเผยแพร่ความรู้ให้

ทุกคนมีความรู้มีอาชีพ จึงใช้สถานที่บริเวณบ้าน จัดตั้ง “ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดอุทัย” เพื่ออบรม และศึกษาดูงานแก่ผู้เรียน เกษตรกร ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

ปัจจุบันครูจรัสเป็นประธานเครือข่ายเกษตรยั่งยืน ได้ถ่ายทอดความรู้การเกษตรแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการปรับความคิด เปลี่ยนแปลงการผลิต ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อลดต้นทุน ผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน สามารถสร้างและขยายเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั้งระดับจังหวัด ระดับภาค

องค์ความรู้

ครูจรัสมีความรู้และเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม ดังนี้

- ❖ คิดค้นและผลิตปุ๋ยอินทรีย์หมักแห้งอัดเม็ดจากมูลค้างคาว ทำน้ำหมักชีวภาพสูตรต่างๆ ได้แก่ สูตรเร่งต้น สูตรเร่งดอก ขยายผลให้ใหญ่ ยาฆ่าแมลงในนาข้าว
- ❖ ริเริ่มประดิษฐ์ถังหมักแก๊สเพื่อการหุงต้ม โดยใช้ถังขนาด ๒๐๐ ลิตรกับท่อ P.V.C ใส่มูลสัตว์หรือเศษอาหารหมักทิ้งไว้ ส่วนน้ำที่เหลือจากการหมักสามารถนำไปรดพืชผักและต้นไม้ได้ผลดี
- ❖ ประดิษฐ์เตาเผาถ่านเอนกประสงค์ครบวงจรจากถังเหล็ก โดยใช้เศษไม้ให้ความร้อนผ่านเตาเผาถ่าน ซึ่งนอกจากจะได้น้ำส้มควันไม้แล้ว ยังใช้อบหอยเชอร์รี่เพื่อเป็นอาหารสัตว์ และเป็นการกำจัดหอยเชอร์รี่อีกด้วย

การถ่ายทอดความรู้

ครูจรัส ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชไร่นาสวนผสม ตลอดจนการปลูกลำไยมะม่วง แก่ผู้เรียนทั้ง ๓ ระบบ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องระบบนิเวศ เกษตรอินทรีย์ แก่นักเรียน โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา จังหวัดอุทัยธานี โรงเรียนพยุหวิทยาคม โรงเรียนหนองฉางวิทยาคม โรงเรียนลานศักดิ์วิทยา และโรงเรียนใกล้เคียง
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ฝึกอบรมแก่เครือข่ายและกลุ่มเกษตรกร ๕๒ กลุ่ม อาทิ กลุ่มเกษตรยั่งยืนบ้านทุ่งใหญ่ กลุ่มหนองปลาไหล กลุ่มเกษตรกรบ้านชลประทาน กลุ่มเกษตรกรเมืองการุ้งพัฒนา กลุ่มเกษตรกรหนองไผ่ กลุ่มเกษตรยั่งยืนหนองซุย กลุ่มบ้านหนองไม้ เป็นต้น

- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ เป็นวิทยากรถ่ายทอดการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และการประกอบอาชีพทำไโรนาสวนผสม การปลูกลำไยแก่ผู้สนใจทั่วไป
  - ❖ เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ผ่านทางสถานีวิทยุจังหวัดอุทัยธานี ผ่านรายการข่าวเกษตรกรรมทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครุจรัสมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

- ❖ อธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำไโรนาสวนผสม และวิธีทำการทำปุ๋ยสูตรต่างๆ
- ❖ สาธิตและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริง จากฐานเรียนรู้ ๔ ฐาน ประกอบด้วย ๑) ฐานปลูกต้นไม้ ๒) กองทุนชุมชน ๓) การทำนาลดต้นทุน และ ๔) การจัดการเรื่องน้ำ

หลังจากเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว หากผู้ใดมีปัญหาครุจรัสจะคอยช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกรและเครือข่าย

การที่ครุจรัส โยธา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (ไโรนาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นคุรุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายจรัส โยธา เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๘๙ อายุ ๖๓ ปี ที่จังหวัดลำพูน เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๘ คน ของนายคำ โยธา และนางบัวแก้ว โยธา สมรสกับ นางสาวสวาสดี สัทธรรม มีบุตรหญิง ๑ คน ได้แก่ นางสาวทิพย์สุดา โยธา

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนเมธีวุฒิมิตร จังหวัดลำพูน

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกาศเกียรติคุณรางวัลเกษตรดีเด่น ระดับจังหวัด อาชีพทำสวน จากกรมส่งเสริมการเกษตร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกาศเกียรติคุณเกษตรตัวอย่างการทำสวนผลไม้ จากสำนักงานจังหวัดอุทัยธานี
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ รางวัลชนะเลิศ ประกวดมะม่วงน้ำดอกไม้ จังหวัดอุทัยธานี
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้นำอาชีพก้าวหน้าประจำปี ๒๕๔๔ จากกระทรวงมหาดไทย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ เกียรติบัตรรางวัลชมเชยด้านทฤษฎีใหม่ การประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากสำนักงาน กปร.
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม (ไร่นาสวนผสม ตามแนวทฤษฎีใหม่) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

นายทองคำ เข็มทองคำ

กรมส่งเสริมการเกษตรไทย ด้านเกษตรกรรม

2008 3 6

จุดเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง การผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช (พด.2)

โดยที่ปรึกษาทั่วไป พิษณุโลก ภาควิชาพืช ผัก ๒๖ พค.๗

วัตถุประสงค์ : ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช

วัตถุประสงค์ : ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช

วัตถุประสงค์ : ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช

ภาพประกอบ

1. นำใบไม้ในนาข้าว ๑๑๑,๐๐๐ กิโลกรัมไปตากแห้ง

2. สรรพมูลสัตว์ตากแห้ง ๑๑๑,๐๐๐ กิโลกรัมไปตากแห้ง

3. ตีรอกและไม้คอก ๑๑๑,๐๐๐ กิโลกรัมไปตากแห้ง

2008 3 6

2008 3 6

ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอนสีก โรงเรียนสตรี บ้านคอนสีก 2/1 หมู่ที่ 3 ตำบลโกรกกราก

โรงเรียนสตรี

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย • สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย • สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดสุโขทัย • สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดสุโขทัย

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดสุโขทัย • สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดสุโขทัย • สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดสุโขทัย • สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดสุโขทัย

บริหารงานโดย : นายทองดำ เข็มทอง

2008 3 6

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินแบบผสมผสาน

ด้านนิเวศน์ : นายทองดำ เข็มทอง • ด้านการเกษตร : นายทองดำ เข็มทอง • ด้านการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ : นายทองดำ เข็มทอง

ที่ทำการศูนย์พัฒนาที่ดินแบบผสมผสาน

หมู่ ๓ ตำบลโกรกกราก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

2008 3 6

คำประกาศเกียรติคุณ

นายทองคำ เข้มทองคำ
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

นายทองคำ เข้มทองคำ เกิดที่จังหวัดสุโขทัย เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้ริเริ่มและคิดค้นสูตรทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ แทนการใช้ปุ๋ยเคมี โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่การทำปุ๋ยหมัก สารไล่แมลงในนาข้าวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ผลิตสมุนไพรปราบหอยเชอรี่ การปรับปรุงดิน นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำจัดตั้ง “โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนสัก” เพื่อถ่ายทอดความรู้ ฝึกอบรมและสาธิตแก่กลุ่มเกษตรกร นักเรียน นักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับจังหวัด ช่วยแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของชาติไม่ให้เกิดมลพิษ รวมทั้งช่วยลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

การที่ครูทองคำ เข้มทองคำ ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายทองคำ เจ็มทองคำ คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครอบครัวของครูทองคำมีอาชีพหลักคือการทำนา สมัยก่อนใช้ควายไถนา ทำนาเฉพาะฤดูฝน ปีใดฝนแล้ง ผลผลิตได้น้อย เมื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เริ่มเข้ามาในพื้นที่ การใช้รถไถแทนควายทำให้ต้นทุนผลิตข้าวเพิ่มขึ้น สภาพดินเริ่มเสื่อมโทรมลงส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าว รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายการลงทุน เมื่อครูทองคำมีครอบครัว ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้เริ่มคิดว่า ทำนาอย่างไรจึงลงทุนน้อยที่สุด และไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมีราคาแพง จึงปลูกเพื่อควบคุมค่ากับการทำนา แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ในปี ๒๕๔๓ ได้เริ่มทดลองสูตรใช้ปุ๋ยหมัก เพื่อปรับสภาพดิน โดยนำมูลสัตว์มาหมักคลุกเคล้ากับดินในแปลงนา แล้วดูความเปลี่ยนแปลงของผลผลิต ปรากฏว่าได้ผลเพิ่มขึ้น

ครูทองคำได้แสวงหาเรียนรู้เพิ่มเติมจากการอบรม การสัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องการทำปุ๋ยหมัก หมอดินอาสา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การทำปุ๋ยบัญชีเกษตรกรจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน วิทยาลัยเกษตรกรรมสุโขทัย เป็นต้น และเห็นว่าเกษตรกรไทยใช้สารเคมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม อันตรายต่อสุขภาพ ทำให้ดินเสื่อมต้องใช้ต้นทุนสูง จึงเกิดแรงจูงใจที่จะดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาการเกษตร คิดค้นสูตรการทำปุ๋ยชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมี สารไล่แมลงต่างๆ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า แชมพู เพื่อลดรายจ่าย จัดทำบัญชีของครัวเรือน จนประสบผลสำเร็จเป็นผู้นำในการรวมกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมักบ้านดอนสัก ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมที่ยอมรับในระดับตำบล ระดับจังหวัด

องค์ความรู้

ครูทองคำ มีความรู้และเชี่ยวชาญในการเกษตร คิดค้นและทดลองทำปุ๋ยชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและสภาพดินเพื่อการเกษตร และลดต้นทุนการผลิต โดยผลิตปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่

สูตรทั่วไป สูตรใช้ในนาข้าว สมุนไพรปราบหอยเชอร์สูตรพิเศษหมอดินเข้มทอง สมุนไพรคลุมหญ้าในนาข้าวของหมอดินเข้มทอง สมุนไพรไล่หนอนแมลง ทำการทดลองต่อเนื่องเป็นเวลา ๕ ปี โดยครูทองคำจะนำปุ๋ยสูตรต่างๆ ที่คิดค้นขึ้นไปทดลองใช้ในแปลงสาธิตของตน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงผลผลิต ก่อนที่จะเผยแพร่สู่ชุมชน ส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น เป็นที่รู้จักในนามปุ๋ยชีวภาพสูตรหมอดินเข้มทอง

การถ่ายทอดความรู้

ครูทองคำ ได้ถ่ายทอดความรู้ โดยเป็นวิทยากรบรรยาย สาธิต แก่เกษตรกร ประชาชน หน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้จริง

การศึกษาในระบบ : ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่ นักเรียน นักศึกษาในโรงเรียนกงไกรลาศวิทยา โรงเรียนกงในวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก โรงเรียนจุฬาภรณวิทยาลัยพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การศึกษานอกระบบ : ❖ เป็นวิทยากรบรรยายฝึกอบรมและสาธิตการทำปุ๋ยชีวภาพและเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนจากสำนักงานเกษตรอำเภอ กงไกรลาศ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กงไกรลาศ โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนสัก

การศึกษาตามอัธยาศัย : ❖ กลุ่มเกษตรกรชาวบ้านจากหมู่บ้านและตำบลต่างๆ ในจังหวัดสุโขทัย เช่น เกษตรกรอำเภอ กงไกรลาศ อำเภอคีรีมาศ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูทองคำ เข้มทองคำ ใช้วิธีการถ่ายทอดที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนี้

- ❖ อธิบายให้ความรู้ และสาธิตตามจุดเรียนรู้ ภายในโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนสัก ประกอบด้วย จุดเรียนรู้ที่ ๑ การทำปุ๋ยหมัก จุดเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ จุดเรียนรู้ที่ ๓ การผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช
- ❖ ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเรียนรู้และทดลองปฏิบัติจริง หลังจากนั้นจะติดตามผลไปเยี่ยมบ้านของผู้เข้าอบรม
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อ เอกสาร ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน และเผยแพร่ทางเว็บไซต์
- ❖ จัดบอร์ดนิทรรศการให้ผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้

การที่ครูทองคำ เข้มทองคำ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายทองคำ เข็มทองคำ เกิดเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่อำเภอบ้านดอนสัก จังหวัดสุโขทัย เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๖ คน ของนายทรง เข็มทองคำ และนางพวง เข็มทองคำ สมรสกับนางประเสริฐ ทวีรัตน์ มีบุตรชาย ๑ คน บุตรหญิง ๒ คน ได้แก่ นางสาวสายวสันต์ เข็มทองคำ นางสาวจันทรา เข็มทองคำ และนายอนันต์ เข็มทองคำ

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศนียบัตรรางวัลคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับสองดาว (สมุนไพรหอมดินเข็มทอง) ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศเกียรติคุณ หอมดินอาสาประจำตำบลไกรกลาง เป็นผู้ประกอบคุณูปการแก่กรมพัฒนาที่ดิน จากสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๙
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ รางวัลผู้นำกิจกรรมเขียวขจีดีเด่น จังหวัดสุโขทัย จากกรมการพัฒนาชุมชน และมูลนิธิสถาบันราชพฤกษ์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ ประธานโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนสัก จังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศเกียรติคุณเป็นผู้มีผลงานมีคุณค่าและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการส่งเสริมและการสื่อสารการเกษตร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ โฉนรางวัลเกษตรกร สำนักรักบ้านเกิด จากมูลนิธิสำนักรักบ้านเกิด
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรกรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(เกษตรผสมผสาน)

นายทองปาน เผ่าไสกา

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายทองปาน เผ่าโสภาก

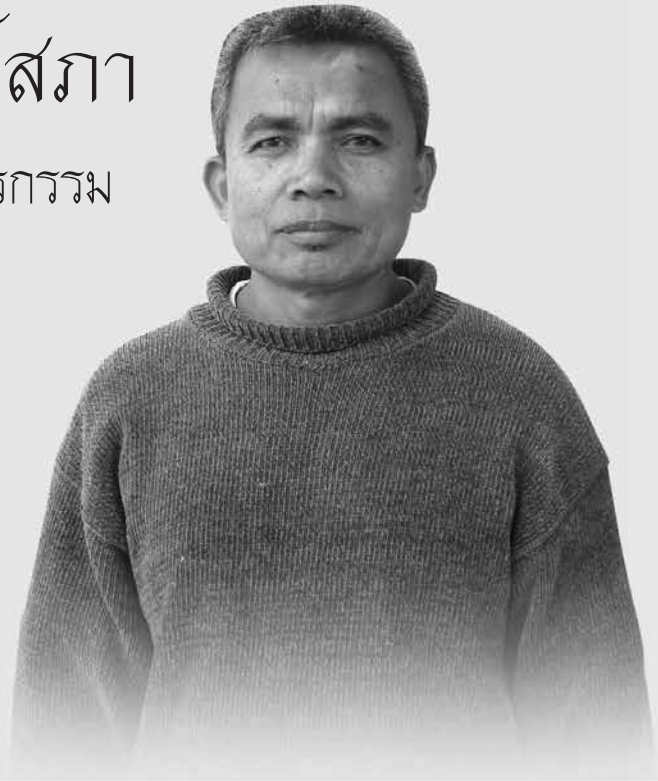
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)

ครูทองปาน เผ่าโสภาก เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน) ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำเกษตรปลอดสารพิษ ปลูกข้าววิตามินหรือข้าวกล้อง ผักและผลไม้ปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพจากเศษพืชผักและผลไม้เหลือใช้ ประดิษฐ์เครื่องอัดเห็ด และริเริ่มเพาะเห็ดในขอนไม้ ด้วยต้นทุนต่ำ นำสมุนไพรมีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิตแชมพูสมุนไพรไร้สารเคมีเพื่อใช้ภายในครัวเรือน จนประสบผลสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนหนองกุลา เพื่อถ่ายทอดความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติแก่ผู้เรียนเกษตรกร องค์กรภาครัฐ และผู้สนใจทั่วไปนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

การที่ครูทองปาน เผ่าโสภาก ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายทองปาน เผ่าโสภา

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ชีวิตในวัยเด็กของครูทองปาน เผ่าโสภา เกิดในครอบครัวเกษตรกรที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ครอบครัวได้ย้ายมาบุกเบิกที่ดินทำการเกษตรที่อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ต่อมาได้สมรสกับนางสาวทวีป กล่อมกล่อม ได้เริ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน) ที่บ้านหนองกุลา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกในพื้นที่ ๕ ไร่ โดยปลูกข้าว เพาะเห็ด ปลูกผักปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้มีผลผลิตใช้บริโภคในครอบครัว สำหรับส่วนที่เหลือจะนำไปจำหน่ายในชุมชน

ครูทองปานเป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลาจากตำรา เอกสาร จากการอบรม และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ เป็นต้นมา แล้วนำความรู้เหล่านั้นมาทดลองปฏิบัติโดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ด้วยการแบ่งพื้นที่ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่สำหรับทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืชสมุนไพร พืชผักและไม้ผลหลากหลาย ทำให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่องตามฤดูกาล

ด้วยความมุ่งมั่นหวังจะเห็นสังคม ชุมชน มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ ครูทองปานจึงอุทิศตน อุทิศเวลา เพื่อถ่ายทอดความรู้โดยจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลหนองกุลา” ขึ้นในที่ดิน

ของตนเองเพื่อถ่ายทอดและฝึกอบรมให้แก่ทุกคนที่สนใจ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาแก่ผู้เข้าอบรม จนผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับจังหวัด สามารถสร้างและขยายเครือข่ายจำนวนมาก

องค์ความรู้

ครูทองปาน มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านเกษตรผสมผสาน พัฒนาการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติและพัฒนาเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริง จนประสบผลสำเร็จ ได้แก่

- ❖ การทำเกษตรปลอดสารพิษ เช่น การปลูกข้าววิตามินหรือข้าวกล้อง การปลูกผักและผลไม้ปลอดสารพิษ เพื่อการพึ่งพาตนเอง
- ❖ ทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืชสมุนไพร ต้นไผ่ ต้นสะเดา พืชตระกูลถั่ว ทำปุ๋ยอินทรีย์จากเศษพืชผักผลไม้เหลือใช้ เช่น ต้นถั่ว ฟางข้าว เพื่อบำรุงดินและพืชผล
- ❖ คิดค้น ดัดแปลงวิธีทำน้ำส้มควันไม้ในปริมาณที่มากเพื่อป้องกันโรคในดินและรากพืช ช่วยให้พืชผลเจริญเติบโตแข็งแรง
- ❖ ริเริ่มการเพาะเห็ดในขอนไม้ (เห็ดขอนขาว เห็ดบด เห็ดหูหนู) ด้วยต้นทุ่นต่ำ โดยใช้เศษไม้มะม่วงและเชื้อเห็ด วางฟางให้ท่อนไม้เอียง เห็ดจะทยอยออกดอกตามธรรมชาติจนกว่าขอนไม้จะผุ นอกจากนั้นได้ริเริ่มประดิษฐ์เครื่องอัดเห็ดด้วยตนเอง
- ❖ นำสมุนไพรมีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิตใช้ในครัวเรือน เช่น ทำน้ำยาซักผ้าสูตรประหยัดจากน้ำขี้เถ้า ทำน้ำหมักมะกรูดปลอดสารพิษ เป็นต้น

การถ่ายทอดความรู้

ครูทองปาน ได้ถ่ายทอดความรู้การเกษตรผสมผสาน และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถพึ่งพาตนเองอย่างมีความสุข ให้แก่ นักเรียน ชุมชน และผู้สนใจ ดังนี้

การศึกษาในระบบ : ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนที่มาศึกษาดูงานและเข้าค่ายที่ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนบางระกำวิทย์ศึกษา โรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยา และโรงเรียนพระพุทธชินราช

การศึกษานอกระบบ : ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางระกำ สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก

❖ จัดอบรมเกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ การปลูกพืชเกษตรอินทรีย์แก่ผู้ลงทะเบียนความยากจนของนิคมสร้างตนเองบางระกำ

การศึกษาตามอัธยาศัย : ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรและผู้สนใจที่มาศึกษาดูงานจากอำเภอต่างๆ ของจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครปฐม จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดสุโขทัย

❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านรายการวิทยุชุมชน

วิธีการถ่ายทอดความรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของครูทองปาน จะเน้นการปฏิบัติจริงที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนี้

- ❖ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้วิธีการทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมัก เพาะเห็ด ฯลฯ
- ❖ สานิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง เป็นรายบุคคลและรายกลุ่มภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- ❖ นำผู้เรียนศึกษาดูงานในศูนย์การเรียนรู้ฯ และศึกษางานในพื้นที่ของเครือข่าย
- ❖ ถ่ายทอดความรู้โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และรายการวิทยุชุมชน

การที่ครูทองปาน เฝ้าโสภา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอด ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายทองปาน เผ่าโสภา เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๘ คน ของนายบุญมี เผ่าโสภา และนางหิริน เผ่าโสภา สมรสกับนางสาวทวีป กลมกล่อม มีบุตรชาย ๒ คน ได้แก่ นายทิว เผ่าโสภา และ เด็กชายดอกรัตน์ เผ่าโสภา

การศึกษา

- ❖ ประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านฝายสามัคคีธรรม

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศนียบัตรเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ด้านเศรษฐกิจพอเพียง จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับคัดเลือกเป็นปราชญ์ชาวบ้าน จากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(ยาฆ่าแมลงสมุนไพรและน้ำมันพืช)

นายสำรวย ทวีทรัพย์

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โครงการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (ยาฆ่าแมลงสมุนไพรและน้ำมันพืช)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสำราญ ทวีทรัพย์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(ยาฆ่าแมลงสมุนไพรและน้ำมันพืช)

ครูสำราญ ทวีทรัพย์ เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ ที่อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี มีความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม โดยริเริ่มคิดค้นสูตรยาฆ่าแมลงสมุนไพรจากธรรมชาติ ๑๐๐% และประยุกต์ใช้วัสดุท้องถิ่นมาทำถังกลั่นน้ำมันพืช หาวิธีการกลั่น การแยก น้ำมันที่ออกจากน้ำมันที่จนเป็นผลสำเร็จ น้ำมันที่ที่เหลือสามารถนำมาผลิตเป็นน้ำยา บ้วนปากที่มีคุณภาพ องค์ความรู้ดังกล่าวได้ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ชุมชน เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป ผลงานเป็นที่ยอมรับ ไม่ต้องพึ่งสารเคมี ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็น ประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิต และผู้บริโภค

การที่ครูสำราญ ทวีทรัพย์ ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (ยาฆ่าแมลงสมุนไพร และน้ำมันพืช) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็น ประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายสำรวย ทวีทรัพย์

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (ยาม่าแมลงสมุนไพรและน้ำมันหมัก)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูสำรวยเกิดที่จังหวัดลพบุรี เป็นคนขยันขันแข็งอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ชีวิตวัยเด็กเติบโตมาจากครอบครัวยากจน พ่อแม่มีบุตรหลายคนต้องช่วยพ่อแม่ทำนา ด้วยความที่ต้องการเรียนรู้ จึงศึกษาต่อจนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ย้ายมาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดกำแพงเพชร และซื้อที่ดินด้วยเงินผ่อนจำนวน ๒๐ ไร่เศษ เพื่อปลูกข้าวโพด ภายหลังมีคนแนะนำให้ปลูกต้นมันที่เพราะขายราคาดี (ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีใครทำ) จึงเดินทางไปหาคนที่ทำน้ำมัน เขาให้ดูถึงกลิ่นแต่ไม่บอกวิธีทำ พร้อมกับให้ต้นมันที่มาจากสวน ครูสำรวยจึงนำมาปลูก แบ่งเป็นแปลงเล็กๆ ในพื้นที่ของตน ปรากฏว่า ปลูกง่าย โตเร็ว เพียงแต่คอยดูแลไม่ให้หญ้ารก

ครูสำรวยได้พยายามศึกษา สังเกต และเรียนรู้จากการอ่านตำรา จากการอบรมของเกษตรอำเภอเกษตรจังหวัด แล้วนำมาทดลองจนประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้นยังได้ปลูกส้มโอพันธ์ขาวแตงกวาที่มีผลใหญ่ และให้ผลผลิตจำนวนมาก รสอร่อย ไร้เมล็ด สามารถสร้างรายได้แก่ครอบครัวของตน

ปัจจุบันครูสำรวยอายุ ๘๔ ปี ดำรงชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ ๔๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับปลูกส้มโอ ๓๐ ไร่ ปลูกต้นมันที่ ๑ ไร่ ที่เหลือขุดบ่อเลี้ยงปลา และได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ทุกคนที่สนใจ

องค์ความรู้

ครูสำรวยมีความเชี่ยวชาญด้านการเกษตร โดยได้คิดค้นและทดลองอยู่ ๖ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จึงประสบผลสำเร็จ องค์ความรู้ที่คิดค้น สร้างสรรค์มีดังนี้

❖ ริเริ่มคิดค้นสูตรยาฆ่าแมลงสมุนไพร โดยในปี ๒๕๔๐ ได้คิดสูตรทำน้ำยาฆ่าแมลงสมุนไพรครั้งแรก ด้วยการนำสะเดามาต้ม แต่ไม่สำเร็จ จึงทดลองใหม่ โดยใช้กรวย บอระเพ็ด เหล้าขาว ใบพลูป่าบดละเอียด ข่า (แก้เชื้อรา) น้ำส้มสายชู กากน้ำตาล ตะไคร้หอม นำมาหมักหลายขั้นตอน แล้วนำไปฉีดกับต้นตะแบก พบว่ามีหนอนตาย ภายหลังจึงไปติดต่อหน่วยงานในจังหวัดกำแพงเพชรให้นำไปเผยแพร่กับเกษตรกรรายอื่น ครูสำรวจได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ในปี ๒๕๔๖ โดยใช้ตรา “ยาฆ่าแมลงสมุนไพร สูตรลุงรวย”

❖ ริเริ่มผลิตน้ำมันมันท์ โดยประยุกต์ใช้ถังกลั่นเหล้ามาทดลองเป็นถังกลั่น และหาวิธีแยกน้ำมันมันท์ ออกจากน้ำมันที่ ทดลองผิดทดลองถูกอยู่ ๗ วัน จึงใช้เหล็กกรองจากสายน้ำมันโซล่ามาต่อกับตะแกรง ทำการ กลั่นครั้งแรกใช้ต้นมันท์ ๑ คันรดปีค้อพ ได้น้ำมันมันท์ ๕ ขวดแม่โขงซึ่งมีกลิ่นหอม นอกจากนี้ยังมีสรรพคุณ ช่วยรักษาอัมพฤกษ์ แมลงสัตว์กัดต่อย แก้ปวดฟัน ส่วนน้ำมันที่ที่เหลือจะผลิตเป็น “น้ำยาบัวปาก” และ ต้นมันท์ที่เหลือจากการกลั่นจะนำไปทำปุ๋ยหมักสำหรับการเกษตรในสวนส้มโอ

การถ่ายทอดความรู้

ครูสำรวจ ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ทุกคนที่ไปศึกษาดูงานทั้งผู้เรียนในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :** ❖ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โรงเรียนบ้านเกาะแก้วอนุสรณ์
- การศึกษานอกกระบบ :** ❖ ผู้เรียนจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ เกษตรกรทุกตำบลในอำเภอคลองลาน อำเภอบางนารางวณ
- การศึกษาตามอัธยาศัย :** ❖ เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านทางรายการโทรทัศน์ ช่อง ๗ และผู้สนใจทั่วไป ที่มาศึกษาดูงาน

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสำรวจเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิธีการกลั่นน้ำมันมันท์ การทำยาฆ่าแมลงจากธรรมชาติ และการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ให้แก่นักเรียน ชุมชน กลุ่มเกษตรกรในระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยอธิบายขั้นตอนการกลั่นน้ำมันมันท์ การทำยาฆ่าแมลง และพาไปดูของจริงในไร่สวน

การที่ครูสำรวจ ทวีทรัพย์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสาน ภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอด ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายสำรวย ทวีทรัพย์ เกิดเมื่อพ.ศ. ๒๔๖๗ ที่ตำบลบ้านไผ่ตรู อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรคนที่ ๑ ในจำนวนพี่น้อง ๘ คน ของนายโรย ทวีทรัพย์ และนางทองใบ ทวีทรัพย์ สมรสกับนางสำอางค์ ตังมณี มีบุตรชาย ๒ คน บุตรหญิง ๒ คน ได้แก่ นายเฉลิมชัย ทวีทรัพย์ นางสมบัตร์ ทวีทรัพย์ นายวิรัตน์ ทวีทรัพย์ และนางวรรณมา ทวีทรัพย์

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนวัดวงษ์ภาคน์ จังหวัดอ่างทอง

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณ์ ระดับ ๒ ดาว จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ ประเภทสมุนไพร ผลิตภัณ์น้ำมันท์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ การประกวดพันธุ์ส้มโอ พันธุ์ขาวแตงกวา จากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ รางวัลชนะเลิศ ประเภทเกษตรกรคนเก่ง จากงานวันเกษตรกรตำบลปางมะค่า
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลผู้ดำรงตนอยู่ในคุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม จากกระทรวงวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม (ยาฆ่าแมลงสมุนไพรและน้ำมันท์) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน)

นายอินสอน สุริยงค์

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายอินสอน สุริยงค์

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน)

ครูอินสอน สุริยงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๒ ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน) พัฒนาและผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ด้วยจุลินทรีย์ธรรมชาติ น้ำหมักชีวภาพ ทำฮอร์โมนจากพืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน สารขับไล่แมลงแบบอินทรีย์ปลอดสารพิษ เพาะเห็ดฟางโดยใช้วัสดุที่เหลือใช้จากสวนเกษตร ผลิตอาหารสัตว์ปลูกพืชปลอดสารพิษ นอกจากนั้นได้ผลิตน้ำยาหมักเอนกประสงค์ปลอดสารพิษ จากพืชผลไม้ในท้องถิ่น ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นผู้มุ่งมั่นอุทิศตนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ชุมชน หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ผลงานเป็นที่ยอมรับและส่งผลต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภคโดยรวม สามารถช่วยให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การที่ครูอินสอน สุริยงค์ ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายอินสอน สุริยงค์

คุรุภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูอินสอนเป็นชาวเชียงใหม่โดยกำเนิด บิดารับราชการเป็นครูสอนวิชาเกษตร ทำนา ปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม ครูอินสอนได้ช่วยบิดามารดาทำงานด้านเกษตรมาตั้งแต่เล็ก หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจึงสอบเข้ารับราชการครู ในปี ๒๕๑๓ ตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านแม่ตุงตุง อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ครูผู้สอนที่โรงเรียนบ้านออนหลวย และโรงเรียนหมู่บ้านสหกรณ์ ๓ สปก. จังหวัดเชียงใหม่ ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับงานเกษตรแก่นักเรียนมาโดยตลอด

ครูอินสอนเป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะความรู้อย่างต่อเนื่อง ได้บูรณาการองค์ความรู้โดยใช้หลักวิชาที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน จากการอบรมตามหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยต่างๆ เกี่ยวกับงานเกษตรธรรมชาติ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การเลี้ยงสัตว์ อาทิ กบนา ฝึ้ง ปลาหน้าจืด การเพาะเห็ด การขยายพันธุ์พืช แล้วนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนและครอบครัว

ภายหลังได้ซื้อที่ดินเพื่อจัดตั้ง “สวนเกษตรธรรมชาติแม่ออน” ขึ้น เป็นสถานที่สำหรับถ่ายทอดความรู้ ฝึกอบรมแก่ผู้เรียน เกษตรกร หน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน ประชาชนผู้สนใจทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้

ครูอินสอน มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ผสมผสานวิถีธรรมชาติที่มีความหลากหลาย ดังนี้

- ❖ ผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์หมักด้วยจุลินทรีย์ธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ เมื่อสัตว์กินอาหารเข้าไป ทำให้สัตว์มีพัฒนาการในการเจริญเติบโตดี แข็งแรง มีภูมิต้านทานโรคดีในระดับที่น่าพอใจ
- ❖ ผลิตน้ำหมักชีวภาพและฮอร์โมนจากพืชผักสมุนไพร โดยนำสมุนไพรพื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่น จำพวก บอระเพ็ด ฟ้าทลายโจร ขมิ้นชัน ใบน้อยหน่า ตะไคร้ ทำฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโตของพืชอินทรีย์ สารขับไล่แมลงแบบอินทรีย์ปลอดสารพิษ ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัย และส่งผลต่อสุขภาพโดยรวมของทุกฝ่าย ตลอดจนการนำวัสดุที่เหลือใช้จากสวนเกษตร เช่น ต้นกล้วย ขี้เลื่อย ผักตบชวา ซากเห็ดใช้แล้ว ต้นข้าวโพด เปลือกถั่ว มาทำเป็นวัสดุสำหรับเพาะเห็ดฟางไว้บริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายในชุมชน
- ❖ ผลิตน้ำยาหมักเอนกประสงค์โดยผลิตจากพืชผลไม้ในท้องถิ่น เช่น ผลประคำดีควาย มะเฟือง มะขาม มะละกอ ฝิวส้ม เป็นต้น ที่ใช้ทำความสะอาด ล้างจาน ซักผ้า ซึ่งปลอดสารพิษ ประหยัดค่าใช้จ่าย และช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม
- ❖ ทำปศุสัตว์อินทรีย์ผสมผสาน มีการเลี้ยงหมูหลุม ไก่ เป็ด เลี้ยงปลา เลี้ยงกบในกระชัง บ่อพลาสติก บ่อซีเมนต์ ในยางรถยนต์เก่า เลี้ยงในตุ่ม โดยไม่ต้องเปลี่ยนน้ำ ซึ่งในการทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสานนั้น นอกจากทำให้สัตว์มีพัฒนาการในการเจริญเติบโตแล้ว ยังส่งผลให้มูลของสัตว์ที่เลี้ยงไม่สร้างมลพิษ ให้กับสิ่งแวดล้อมและชุมชนด้วย
- ❖ ผลิตอาหารสัตว์เลี้ยงในท้องถิ่น เช่น อาหาร หมู ไก่ เป็ด ปลา และกบ ซึ่งผลิตจากวัสดุที่หาได้ง่าย ในท้องถิ่นและวัสดุอินทรีย์ในฟาร์ม เช่น ข้าวโพด พืชผัก กากถั่วเหลือง
- ❖ ผลิตจุลินทรีย์จากวัสดุธรรมชาติ เช่น พืชผักในท้องถิ่น เช่น ผลไม้สุก ต้นอ้อย ต้นไผ่ เป็นต้น ช่วยในกระบวนการย่อยสลายและลดกลิ่นเหม็นของมูลสัตว์

การถ่ายทอดความรู้

ครูอินสอนได้ถ่ายทอดความรู้และฝึกอบรมให้แก่ผู้เรียน โดยไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจ ไม่เรียกร้อยค่าตอบแทนใดๆ ทั้งผู้เรียนการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ สอนและสาธิตเรื่องการเกษตรที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานและอาชีพแก่นักเรียนโรงเรียนรวมศูนย์บ้านออนหลาย และโรงเรียนในอำเภอแม่ออน
  - ❖ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และสถาบันการศึกษาต่างๆที่สนใจ
- การศึกษานอกกระบบ :**
- ❖ ให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ผู้เรียนในวิทยาลัยเกษตรสันป่าตอง ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสันกำแพง อำเภอแม่ออน กลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สมาชิกเทศบาล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แพร่ พะเยา
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเกษตรธรรมชาติ “สวนเกษตรธรรมชาติแม่ออน” จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติ การทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสานและเกษตรปลอดภัย
  - ❖ ถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจทั่วไป ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจจากองค์การบริหารส่วนตำบล
  - ❖ เป็นวิทยากรบรรยายและเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อ รายการโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูอินสอนใช้วิธีการถ่ายทอดหลายวิธี เป็นวิทยากรบรรยายเนื้อหาทางวิชาการตามแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน เพื่อนำไปสู่การศึกษาดูงานในสถานที่จริง ในไร่นาสวนของตนเอง และศูนย์สาธิตเกษตรธรรมชาติ ดังนี้

- ❖ สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะอธิบายให้ความรู้โดยบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาและหลักสูตรแต่ละชั้นเรียน เช่น เรื่องจุลินทรีย์ สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ถ้าเป็นผู้เรียนในมหาวิทยาลัยจะสอนให้เรียนรู้เรื่องเกษตรธรรมชาติ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้รู้จักสังเกตวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติจริง

- ❖ สาธิตประกอบการบรรยาย/ฝึกอบรม
- ❖ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง มีการซักถามข้อสงสัย ระดมสมอง ระดมความคิดเพิ่มเติมเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ โดยแทรกเนื้อหาหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติจริง หากมีปัญหาข้อสงสัยระหว่างการปฏิบัติ จะให้คำปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้เข้ารับการอบรมและการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดของครูอินสอนให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น
- ❖ ถ่ายทอดผ่านเอกสาร วารสาร แผ่นพับ และสื่อของจริง

การที่ครูอินสอน สุริยงค์ บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตร (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายอินสอน สุริยงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๙๒ ที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๓ คน ของ นายคำ สุริยงค์ และนางปา สุริยงค์ สมรสกับนางสาวพิมพ์พร บัวคำตอง มีบุตร ๒ คน ได้แก่ นายเอกพงศ์ สุริยงค์ และนางสาวอัจฉราภรณ์ สุริยงค์

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๒ ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพดีเด่น ศูนย์พัฒนาการศึกษา เขตปฏิบัติการที่ ๓ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๙ รางวัลชนะเลิศ ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพดีเด่น สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๐ รางวัลชนะเลิศ ครูผู้สอนเกษตรดีเด่น กลุ่มโรงเรียนสหกรณ์ห้วยแก้ว
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ รางวัลชนะเลิศประเภทครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพดีเด่น (งานเกษตร) จากสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ รางวัลชมเชยบุคคลดีเด่น ด้านครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ รางวัลบ้านพัฒนาตัวอย่างของสาธารณสุขตำบลออนเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศเกียรติคุณครอบครัวตัวอย่างที่ปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากอำเภอแม่ออน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ รางวัลเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์ จากจังหวัดเชียงใหม่
รางวัลศูนย์เครือข่ายดีเด่น จากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทำโคม ตุง และเครื่องสักการะล้านนา)

นายจักรพันธ์ ชัยแปง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทำโคม ตุง และเครื่องสักการะล้านนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายจักรพันธ์ ชัยแปง

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทำโคม ตุง และเครื่องสักการะล้านนา)

ครูจักรพันธ์ ชัยแปง เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๓ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในการทำโคม ตุง และเครื่องสักการะล้านนา ได้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประยุกต์ลวดลายโบราณของศิลปะโคมล้านนาให้มีรูปแบบที่ร่วมสมัย ประดิษฐ์เครื่องสักการะล้านนา ใบตองดอกไม้สด พานพุ่มดอกไม้ บายศรี ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ โดยได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน ชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และผู้สนใจอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา ๑๕ ปี ผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคม ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่า ร่วมกันอนุรักษ์ สืบสานงานศิลปหัตถกรรมล้านนามิให้สูญหาย

การที่ครูจักรพันธ์ ชัยแปง ได้นำความรู้ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทำโคม ตุง และเครื่องสักการะล้านนา) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคมจึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายจักรพันธ์ ชัยแปง

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทำโคม ตุง และเครื่องสักการะล้านนา)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูจักรพันธ์ ชัยแปง มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในวัยเด็กได้เห็นคุณพ่อและคุณแม่ทำโคมและตุงใช้ในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานปอยหลวง ประเพณียี่เป็ง ประเพณีสงกรานต์ งานบวช และได้ร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านสันทรายหลวง จึงสนใจอยากเรียนรู้เกี่ยวกับการทำโคม ตุง บายศรี หมากสุม หมากเป็ง เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่สืบไป

ช่วงอายุ ๑๒ ปี ครูจักรพันธ์มีโอกาสไปตลาดวโรรส จึงได้ซื้อโคมมาเพื่อถอดแบบดูโครงสร้างด้านในของโคม และทดลองทำโคมด้วยตนเอง โดยใช้ไม้ไผ่บง ภายหลังจึงรู้ว่าไม้ไผ่บงไม่เหมาะกับการทำโคม

ระหว่างศึกษาที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับคัดเลือกเป็นประธานกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมล้านนา และเข้าร่วมงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมล้านนา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่หลายครั้ง จึงได้เรียนรู้ศิลปกรรมจากพ่อครูแม่ครูหลายท่าน อาทิ เรียนรู้การทำโคมพักทอง โคมดัวง จากแม่ครูคำใส วรรณเลิศ เรียนรู้เรื่องการตัดลายจากครูเสถียร ณ วงศ์รักษ์ เรียนการทำตุงจากครูสิงห์แก้ว มโนเพ็ชร เรียนรู้การประดิษฐ์เครื่องสักการะล้านนาจากแม่ครูแก้วมาเฮียนินะ ทำให้ครูจักรพันธ์มีความเชี่ยวชาญโดยคิดสร้างสรรค์รูปแบบและลวดลายให้สวยงามเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมากขึ้น

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนาและต้องการเห็นชุมชนเข้มแข็ง จึงนำความรู้และทักษะเหล่านั้นถ่ายทอดให้แม่ น้ำ ญาติ กลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น ตลอดจนชาวบ้านที่ต้องการมาเรียนรู้ จัดแสดงผลงาน เผยแพร่และจำหน่ายที่บ้านสันทรายหลวง ทำให้ผลงานเป็นที่รู้จักผู้สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ จนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้

ครูจักรพันธ์มีความรู้เชี่ยวชาญการทำโคมล้านนา ตุ้ง และเครื่องสักการะล้านนา โดยได้ศึกษาพัฒนาสร้างสรรค์ รูปแบบการทำโคม อย่างงดงามและหลากหลายเป็นเวลานาน ๑๕ ปี ดังนี้

- ❖ ริเริ่มสร้างสรรค์ลวดลายโบราณของศิลปะโคมล้านนาจากเดิมจะมีรูปนักษัตร โดยประยุกต์ให้ร่วมสมัย นำมอเตอร์มาใช้บังคับให้โคมหมุนได้ พัฒนาเป็นรูปเรื่องพุทธประวัติ ประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีวันลอยกระทง สงกรานต์
- ❖ ประยุกต์และพัฒนาโคมรูปทรงต่างๆ จนได้รับรางวัลในการประกวดตามหน่วยงาน ได้แก่ โคมร่มธรรมจักร โคมพักทอง โคมดั่งง โคมร่มเงี้ยวทอง โคมกระจังทอง โคมดอกบัวเพชร โคมผัด (หมุน) โคมต้องทอง
- ❖ เชี่ยวชาญในการประดิษฐ์เครื่องสักการะล้านนาประกอบพิธีกรรมต่างๆ ใบตองและดอกไม้สด พานพุ่มดอกไม้ บายศรี ได้แก่ หมากเบ็ง ต้นผึ้ง หมากสุม ต้นเทียน ต้นผึ้ง

การถ่ายทอดความรู้

ครูจักรพันธ์มุ่งมั่นสืบสานและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมโคม ตุ้ง เครื่องสักการะล้านนาให้แก่ผู้เรียน เยาวชน ประชาชนทั่วไป ดังนี้

การศึกษาในระบบ : เผยแพร่ความรู้ให้ผู้เรียนในโรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ โรงเรียนเทศบาลสะเมิงใต้ โรงเรียนหอพระมหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยราชมงคลล้านนาเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ เป็นวิทยากรประจำศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสันทราย
  - ❖ ชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ สาธิตและฝึกอบรมแก่กลุ่มสตรีแม่บ้านเทศบาลตำบลแม่โจ้ กลุ่มสตรีแม่บ้านองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง ชมรมผู้สูงอายุท่ามะโอ จังหวัดลำปาง
  - ❖ จัดแสดงสาธิตการตัดกระดาษ ตัดตุ้บ การทำโคม การทำเครื่องสักการะล้านนา เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น งานประเพณียี่เป็ง พิธีสืบชะตาหลวง งานต้อนรับอาเซียนตุ้บผู้เข้าร่วมประชุม APEC
  - ❖ เปิดบ้านเป็น “ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมพื้นบ้านสล่าสันทราย” เพื่อจัดแสดงผลงานและให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน
  - ❖ ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อรายการโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครุจักรพันธ์ ชัยแปง มีวิธีการถ่ายทอดความรู้การทำโคม ตุ้บ และเครื่องสักการะล้านนา เน้นการสาธิตและการปฏิบัติจริง ดังนี้

- ❖ บรรยายเล่าประวัติความเป็นมาให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมล้านนา
- ❖ สอนและสาธิตวิธีการเลือกไม้ การเหลาไม้ สัดส่วนโครงสร้างของโคม การประกอบเป็นรูปโคม การหุ้มกระดาษ การตกแต่งโคมด้วยการตัดกระดาษตะกั่วลวดลายของล้านนาให้สวยงาม
- ❖ เขียนคู่มือโคมและเครื่องสักการะล้านนา เพื่อให้ชุมชนและผู้สนใจได้เรียนรู้โดยไม่คิดค่าตอบแทน
- ❖ จัดแสดงผลงานโคม ตุ้บรูปแบบต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้สล่าสันทราย
- ❖ จัดแสดงและสาธิตในงานเทศกาล ประเพณีสำคัญๆ

การที่ครุจักรพันธ์ ชัยแปง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม(การทำโคม ตุ้บ และเครื่องสักการะล้านนา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นคุรุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๕

นายจักรพันธ์ ชัยแปง เชื้อชาติ สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนเดียวของนายชัยวัฒน์ ชัยแปง และนางเทียมคำ เตปิน

การศึกษา

- ❖ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกียรติบัตรรางวัลที่ ๑ การประกวดบายศรี ประเภทบายศรีแต่งงาน ๓ ชั้น จาก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกียรติบัตรรางวัลที่ ๒ รางวัลที่ ๓ การประกวดบายศรี ประเภทบายศรีต้น ๙ ชั้น
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกียรติบัตรรางวัลที่ ๑ และรางวัลที่ ๒ การประกวดบายศรีและพานพุ่มดอกไม้ ประเภทพานพุ่มดอกไม้ (สวยงาม) จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ เกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศการประกวดสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ระดับชาติ จาก วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ โล่เชิดชูเกียรติเพชรราชภัฏ-เพชรล้านนา สาขาศิลปกรรม โคม/งานประดิษฐ์เครื่องสักการะล้านนา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ร่วมกับสำนักศิลปวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศในการแข่งขันประกวดตุ๊กตุงใจ ในการประกวดการจัดขันโตกพื้นเมือง มหกรรมอาหารและบันเทิง จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศเกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปกรรม ของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เกียรติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ เกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศในการประกวดโคมแขวนในงานประเพณีฮีตสิบั้ง โรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและฝ้าย)

นางสินวล ทมวกทอง

กรณีศึกษาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและฝ้าย)

คำประกาศเกียรติคุณ

นางสินवल ทมวกทอง

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและผ้าฝ้าย)

ครูสินवल ทมวกทอง เกิดเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและผ้าฝ้ายที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นผู้คิดลวดลายผ้า ออกแบบเลือกสีย้อม มีเทคนิคและกระบวนการย้อมทับ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับหลักทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้สีที่หลากหลาย สีสด มีคุณภาพทนนาน ได้มาตรฐาน จนได้รับพระราชทานเครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย (สัญลักษณ์ตรานกยูง) ผลิตสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยความต้องการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมการย้อมสีธรรมชาติและผ้าทอของชาวไทย-ยวนอำเภอลับแลไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมิให้สูญหาย จึงได้อุทิศตนมุ่งถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้เรียนและชุมชนสามารถนำความรู้ไปสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนท้องถิ่นของตนได้ ผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศ และต่างประเทศ

การที่ครูสินवल ทมวกทอง ได้นำความรู้ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและผ้าฝ้าย) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นางสีนวล หมวกทอง

คุรุภูมิปัญญาไทย

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(การย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและฝ้าย)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูสีนวลเป็นชาวลับแลโดยกำเนิด มีเชื้อสายไทย-ยวน ชีวิตในวัยเด็กได้คลุกคลีอยู่กับผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอาชีพทอผ้า ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าหม่หัวเก็บ สไบ ถูยยาม ผ้าขาวม้า ผ้าพื้น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวลับแล ในการทอผ้าจะใช้เส้นฝ้ายและเส้นไหมย้อมจากวัตถุดิบธรรมชาติ อาทิ ผงมะกาย ใช้ย้อมสีเหลือง ต้นครามย้อมสีน้ำเงิน ทำให้ครูสีนวลได้ซึมซับและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาโดยตลอด

แรงบันดาลใจที่ครูสีนวลต้องการจะอนุรักษ์สืบสานการทอผ้าและย้อมสีธรรมชาติของท้องถิ่น เกิดจากเมื่อครั้งศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครูสีนวลได้ช่วยครอบครัวค้าขายเส้นฝ้ายเส้นไหม เปิดร้านขายผ้าทอมือ เสื้อพื้นเมือง ผ้าจกทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ด้วยเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นเผยแพร่การย้อมสีธรรมชาติและต้องการอนุรักษ์ผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของชาวไทย-ยวนลับแล ครูสีนวลได้ศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจัง จากการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาสีและลวดลายผ้าทอพื้นเมือง การย้อมสีธรรมชาติ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สู่ตลาดสากล ฯลฯ แล้วนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาพัฒนางานของตนให้มีคุณภาพ ซึ่งต้องใช้ความพยายามทดลองหลายวิธี ทดลองหลายๆ ครั้ง ซึ่งการย้อมแต่ละครั้งจะได้สีแตกต่างกัน ทำให้ผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้นยังเป็นผู้รณรงค์ให้ผู้ทอผ้าหันมาสวมใส่ผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติมากขึ้น

องค์ความรู้

ครูสืวนวลมีความสามารถและเชี่ยวชาญด้านการย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมที่สั่งสมมาเป็นเวลา ๘ ปี โดยคิดค้นสูตรการย้อมทับที่จะทำให้เกิดสีที่หลากหลายจากการย้อมสีธรรมชาติให้ผ้ามีคุณภาพความคงทน สีสดใส ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานกับหลักวิทยาศาสตร์ มีเทคนิค และเชี่ยวชาญกระบวนการย้อมทับได้สีหลากหลายเพิ่มจากเดิมมากขึ้น เช่น การย้อมสีแดงครั้งทับค่าแสด ได้สีแดงส้ม สีนํ้าเงินครามทับสีแดง ได้สีม่วง

นอกจากนั้น ยังเป็นผู้สร้างสรรค์ลายผ้า เลือกสีและออกแบบที่สื่อถึงความหมายและความเป็นมาที่เป็นเอกลักษณ์ของลับลแล ผลิตภัณฑ์ไหม ผ้าฝ้ายสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศจนได้รับพระราชทานเครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย (สัญลักษณ์ตรานกยูง) แปรรูปจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การถ่ายทอดความรู้

การดำเนินงานร่วมกันกับหน่วยงานถ่ายทอดความรู้และสาธิตกระบวนการ ขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาติให้แก่ ผู้เรียน ประชาชนในทุกภาคส่วน ทั้งผู้เรียนการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนอุตรดิตถ์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

- การศึกษาจากระบบ :**
- ❖ ฝึกอบรมและสาธิตเกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติแก่กลุ่มเครือข่ายทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ จำนวน ๑๙ กลุ่ม อาทิ กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำอ่าง อำเภอตรอน กลุ่มทอผ้าน้ำนาริต อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มทอผ้าบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มทอผ้าบ้านเด่น จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทอผ้าตำบลแพรกหา จังหวัดพัทลุง
  - ❖ จัดอบรมความรู้และสาธิตตามโครงการฝ้ายแกมไหม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอลับแล
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ เผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน โดยร่วมตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้อาชีพทอผ้าพื้นเมือง (ย้อมสีธรรมชาติ)
  - ❖ จัดแสดงและสาธิตการย้อมสีธรรมชาติในงานนิทรรศการ เทศกาลสำคัญต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ วารสาร

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสีนวล หมวกทอง มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจและชุมชน อย่างหลากหลายวิธี ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ ดังนี้

- ❖ บรรยายให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสี่ธรรมชาติดกับมนุษย์ องค์ประกอบหลักของการย้อมสี่ธรรมชาติด ข้อดี-ข้อเสีย และข้อจำกัดของสี่ธรรมชาติ กระบวนการย้อมสี่ธรรมชาติ เทคนิคการย้อม อัตราส่วนวิธีทำอย่างถูกต้อง
- ❖ สาธิตการย้อมสี่ธรรมชาติ และ ย้อมไหมด้วยสี่ธรรมชาติ การก่อหม้อคราม วิธีเลี้ยงหม้อคราม การพั้นหม้อครามและการย้อมที่ถูกต้องขึ้นตอน
- ❖ จัดเตรียมตัวอย่างของจริงสำหรับผู้เรียนได้ศึกษา ฝึกปฏิบัติ อาทิ เส้นใยไหม ผ้าย อุปกรณ์การย้อม และพาผู้เรียนไปดูพันธุ์ไหมให้สีในพื้นที่
- ❖ ฝึกปฏิบัติโดยให้แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ เช่น หน้าที่ดูแลเส้นใย การย้อมสี แล้วให้นักเรียนทดลองปฏิบัติจริง เพื่อนำเสนอผลงานพร้อมทั้งสรุปข้อดี ข้อผิดพลาด

การที่ครูสินวล หมวกทอง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การย้อมสี่ธรรมชาติดบนเส้นใยไหมและผ้าย) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว มาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นางสินवल หอมวกทอง เกิดเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๕ คน ของนายสี ต้นเจริญกิจ และนางไทย ต้นเจริญกิจ สมรสกับนายประเสริฐ หอมวกทอง มีบุตรชาย ๑ คน บุตรหญิง ๑ คน ได้แก่ นายอภิชาติ หอมวกทอง และนางภัทราภรณ์ วงศ์จันทร์งาม

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนอุตรดิตถ์ตรุณี

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๖ รางวัลที่ ๒ การประกวดผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมไทย ประเภทผ้าคลุมไหล่ฝ้าย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๗ เกียรติบัตร ผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาว ผ้าขึ้นตีนจกไหมย้อมสีธรรมชาติ ตามโครงการ OTOP
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๗ รางวัลที่ ๑ การประกวดผลงานด้านการประดิษฐ์ สาขาที่ ๓ ประเภทผ้าหรือเครื่องแต่งกาย จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศเกียรติคุณ เป็นผู้อนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย ผลิตภัณฑ์ผ้าได้คุณภาพ จากหนังสือพิมพ์เส้นทางผู้นำ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศเกียรติคุณ ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นผู้อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย จากหนังสือพิมพ์ข่าวผู้นำ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ รางวัลชนะเลิศที่ ๑ การประกวดผ้าพันคอ/ผ้าคลุมไหล่ สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ภาคเหนือ จังหวัดแพร่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ รางวัลชนะเลิศที่ ๓ การประกวดผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม ประเภทของตกแต่งและของใช้ในบ้าน สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ภาคเหนือ จังหวัดแพร่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศเกียรติคุณ คนดีศรีแผ่นดิน ด้านอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยจากสมาคมจิตวิทยา ความมั่นคงแห่งประเทศไทย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับโล่พระราชทานรางวัลชนะเลิศอันดับที่ ๒ “สิ่งประดิษฐ์จากผ้าไหม ประเภทของใช้บนโต๊ะอาหาร (Table Set)” จากสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การย้อมสีธรรมชาติบนเส้นใยไหมและฝ้าย) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (การปรุงยาแผนโบราณและการประสานกระดูก)

นายสมบุญ ใจสูง

มูลนิธิพัฒนาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (การปรุงยาแผนโบราณและการประสานกระดูก)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสมบุญ ใจสูง

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย
(การปรุ้งยาแผนโบราณและการประสานกระดูก)

ครูสมบุญ ใจสูง เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความรู้และเชี่ยวชาญการรักษาโรคต่างๆ โดยเฉพาะการประสานกระดูกที่แตกหักให้ติดกัน โรคอัมพฤกษ์ โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน ฯลฯ ด้วยการปรุ้งยาแผนโบราณ มีความรอบรู้เกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพรที่ปลูกไว้ในพื้นที่ของตนมากกว่า ๑๕๐ ชนิด โดยจัดตั้งศูนย์อบรมพืชสมุนไพรพื้นบ้านไทยและการใช้ประโยชน์ในโครงการทรัพยากรธรรมชาติ ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักเรียนและชุมชน และมีผู้มาขอรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด

การที่ครูสมบุญ ใจสูง ได้นำความรู้ด้านแพทย์แผนไทย (การปรุ้งยาแผนโบราณและการประสานกระดูก) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านการแพทย์แผนไทย ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายสมบุญ ใจสูง

ธรรมนูญปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (การปรุงยาแผนโบราณและการประคบกระดูก)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูสมบุญ เกิดที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพร ตั้งแต่ปี ๒๕๙๖ โดยได้ขอเป็นศิษย์หลวงปู่เขียว วัดอ่างทองประชาสรรค์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้นอายุ ๑๓ ปีได้บวชเป็นสามเณรช่วยหลวงปู่เขียว ปรุงยาสมุนไพร รักษาโรคทั่วไป รวมถึงการเข้าเฟือกต่อกระดูกที่แตกหรือหัก เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และเริ่มรักษาโรคอย่างจริงจังเมื่อปี ๒๕๐๑ ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยโรคกระดูกแขนขาหัก ไทปลาร้าหัก โรคมะเร็ง โรคอัมพฤกษ์ จนมีความเชี่ยวชาญ

หลังจากหลวงปู่เขียวมรณภาพ ได้ลาสิกขาบทแล้วย้ายมาอยู่ที่จังหวัดตาก ประกอบอาชีพแพทย์แผนไทย จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้าน ปลูกสมุนไพรมากกว่า ๑๕๐ ชนิด ในพื้นที่ ๑๒ ไร่เศษของตน เพื่อนำไปใช้สำหรับปรุงยารักษาโรค เช่น ต้นเถาเอ็นอ่อน ต้นตาตุ่มทะเล ต้นหนุมานผสานกาย ต้นกำลังเจ็ดข้างสาร ฯลฯ และเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ของจริง

ครูสมบุญมีความภูมิใจมากที่ได้รักษาผู้ป่วยให้หายจากโรคต่างๆ เป็นการช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ และมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดความรู้การแพทย์แผนไทยให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนโครงการหลวง และโรงเรียนต่างๆ ตลอด จนผู้สนใจอย่างต่อเนื่อง โดยยึดมั่นจรรยาบรรณแพทย์ที่ไม่ละโมภ ไม่อวดอ้างให้ผู้อื่นหลงเชื่อม गयाในภูมิปัญญา

มีเมตตาต่อผู้ป่วยที่มาขอรักษาและไม่ใช้ร่างกายมนุษย์เป็นเครื่องทดลองยา

องค์ความรู้

ครูสมบุญ ใจสูง มีความรู้และเชี่ยวชาญ ผลงานเป็นที่ประจักษ์ ดังนี้

❖ การรักษาผู้ป่วยโดยเฉพาะการประสานกระดูกที่แตกหรือหักและการรักษาโรคต่างๆ ด้วยสมุนไพร ได้แก่ โรคอัมพฤกษ์ โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคเส้นเลือดตีบในสมอง โรคภูมิแพ้ ยารักษาไฟในตับหรือมะเร็งตับ ยาแก้ต่อมลูกหมากโต ยาริดสีดวงทวาร ยาน้ำว่านชักมดลูก ยานวดเส้น และลูกประคบ เป็นต้น

ในการรักษาโรค ครูสมบุญจะตรวจวิเคราะห์โรคโดยใช้เครื่องมือตรวจวัดความดันโลหิตของแพทย์แผนปัจจุบันจับชีพจร สอบถามอาการ แล้วจึงจัดยาสมุนไพรตามอาการของโรค หลังจากนั้นจะติดตามผลการรักษาโดยนัดให้ผู้ป่วยมาพบอีก

❖ สมุนไพรที่ครูสมบุญเป็นผู้ปรุงยาจะใช้ตำหรับเก่าของ “พระยาพิษณุประสาทเวชและพ่อกรมหลวงชุมพรเป็นเจ้าของเดิม กรุงรัตนโกสินทร์ศกที่ ๑๒๗”

การถ่ายทอดความรู้

ครูสมบุญได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพรแต่ละชนิด และการปรุงยาแก่นักเรียนในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และผู้สนใจ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนตามโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แก่ โรงเรียนบ้านปู่เตือ โรงเรียนบ้านถ้ำเสือ โรงเรียนแม่สอด โรงเรียนบ้านพะเต๊ะ โรงเรียนบ้านห้วยผาลาด โรงเรียนขุนห้วยแม่สอด ประมาณ ๘๐๐ คน
  - ❖ เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก และนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนภัทรวิทยา โรงเรียนแม่ระมาดวิทยาคม
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ จัดตั้งศูนย์อบรมพิษสมุนไพรพื้นบ้านไทยและการใช้ประโยชน์ในโครงการทรัพยากรธรรมชาติ ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาของจริง

- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ บรรยายให้ความรู้แก่ชุมชนด้านสมุนไพร แพทย์แผนไทยในระดับอำเภอ และผู้มาศึกษาดูงานเกี่ยวกับพืชสมุนไพรพื้นบ้านมากกว่า ๒,๐๐๐ คน
  - ❖ เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อสถานีโทรทัศน์
  - ❖ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพรมากกว่า ๑๕๐ ชนิด ผ่านหนังสือ “สมุนไพรในศูนย์เรียนรู้การแพทย์พื้นบ้านไทย” เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการสอน ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสมบุญ มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ชุมชน และผู้สนใจ โดยสอนภาคทฤษฎี ๓๐ สัปดาห์ และภาคปฏิบัติ ๒๕ สัปดาห์ ดังนี้

- ❖ บรรยายและอบรมให้ความรู้พื้นฐานหลัก ๔ ประการ ได้แก่
  - (๑) เกษัชวัตถุ คือ รู้จักวัตถุ ธาตุยานาชนิดที่จะนำมาเป็นยารักษาโรคได้
  - (๒) สรรพคุณเภสัช คือ เรียนรู้สรรพคุณของยา
  - (๓) คณาเภสัช คือ ให้รู้จักพืชกตยาต่างๆ เพื่อสะดวกในการนำไปใช้เป็นยา
  - (๔) เกษัชกรรม ให้เรียนรู้วิธีปรุงยาต่างๆ ตามตำราโบราณ หลักการชั่ง ตวง

- ❖ สาธิตและให้เรียนรู้ของจริง โดยใช้สมุนไพรที่ปลูกไว้ในศูนย์การเรียนรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้าน
- ❖ ฝึกปฏิบัติจริง โดยให้ปรุงยา แล้วนำผลจากการปฏิบัติมาจัดแสดงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยจัดนิทรรศการเทอดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปีละ ๑ ครั้ง

การที่ครูสมบุญ ใจสูง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย (การปรุงยาแผนโบราณและการประสานกระดูก) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายสมบุญ ใจสูง เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๒ คน ของนายเชื้อ ใจสูง และนางช้อย ถึงพัน สมรสกับ นางใส โพธิ์รัง มีบุตรชาย ๑ คน คือ นายนิคม ใจสูง

การศึกษา

- ❖ ประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านอ่างทอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ❖ พทว. การแพทย์แผนไทย สาขาเวชกรรม

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๕ โฉ่เกียรติคุณบุคคลดีเด่นประจำปี ๒๕๓๕-๒๕๓๖ จากสโมสรโรตารีแม่สอด
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกาศเกียรติคุณผู้ทำความดีความชอบในการปฏิบัติหน้าที่ มีผลงานดีเด่น รางวัลชั้นที่ ๒ ของแพทย์ประจำตำบล จากกรมการปกครอง
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศเกียรติคุณผู้ทำความดีความชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ได้รับรางวัลแพทย์ประจำตำบล ผู้มีผลงานดีเด่น ชั้นที่ ๒ จากกรมการปกครอง
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านการแพทย์แผนไทย (การปรุงยาแผนโบราณและการประสานกระดูก) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม)

นายอินสม สิทธิตัน

ครุฑภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายอินสม สิทธิตัน

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม)

ครูอินสม สิทธิตัน เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๓ ที่ จ.ลำพูน เป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย ได้นำความรู้ไปใช้ในการรักษาโรคต่างๆ โดยใช้กายบำบัด สมุนไพรบำบัด และพิธีกรรมบำบัด นอกจากนี้ได้รวบรวมและเขียนหลักสูตร เอกสารตำราเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ข้อมูลสมุนไพรจังหวัดลำพูน การนวดตอกเส้น (แบบโบราณ) ตำราแพทย์สาขาพิธีกรรมบำบัด สาขากายบำบัด และสาขาหมอยา เพื่อใช้ในการรักษาและเผยแพร่ความรู้ให้แก่นักเรียนและผู้สนใจมาอย่างต่อเนื่อง

การที่ครูอินสม สิทธิตัน ได้นำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายอินสม สิทธิตัน

คุรุภูมิปัญญาไทย

ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูอินสม สิทธิตัน เรียนรู้การแพทย์แผนไทยจากตา ซึ่งเป็นหมอพื้นบ้านและเรียนรู้พิธีกรรมต่างๆ จากบิดาซึ่งเป็นหมักทายกที่วัด หลังจากจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ แล้ว ได้บวชเป็นสามเณรและเรียนภาษาล้านนาที่สมภารปาปวน เขมวัฒน์โน ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรค โดยใช้ยาสมุนไพร ทำให้ ครูอินสม มีโอกาสช่วยสมภารปลูกและปรุงยาสมุนไพรเพื่อรักษาโรคต่างๆ หลังจากนั้นได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากสมุดข่อย ตำรา เอกสาร และจากผู้รู้หลายท่าน จึงมีความรู้และเชี่ยวชาญการรักษาด้วยการนวดตอกเส้นตามตำราโบราณ และการปรุงยารักษาโรคต่างๆ ประมาณ ๓๔ ชนิด เช่น ยาแก้ลมชัก ยาริดสีดวง ยารักษาความดัน-เบาหวาน

ครูอินสมได้นำความรู้และความเชี่ยวชาญมาใช้ในการรักษาโรคต่างๆ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนและผู้สนใจ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน สำหรับการรักษาผู้ป่วยจะแนะนำให้ผู้ป่วยใช้อาหารบำบัด เพื่อปรับสมดุลในร่างกาย พร้อมกับใช้ยาสมุนไพรบำบัด ในผู้ป่วยบางรายจะใช้พิธีกรรมบำบัด เช่น การสืบชะตา บายศรีอ้อขั้วญ เพื่อให้อาการผู้ป่วยมีความกำลังใจเข้มแข็งช่วยให้การรักษาประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับในชุมชนว่า ครูอินสมเป็นหมอพื้นบ้านแบบองค์รวมที่ใช้ความเมตตาเป็นที่ตั้ง

องค์ความรู้

ครูอินสมเชี่ยวชาญการรักษาโรคโดยเฉพาะการนวดตอกเส้นตามตำราโบราณ และพิธีกรรมพื้นบ้าน

❖ มีความรู้เรื่องสมุนไพรและปรุงยาเพื่อรักษาโรคต่างๆ ประมาณ ๓๔ ชนิด ได้แก่ ยาแก้ลมชัก ยาสมุนไพร อบรม บำบัดโรคทั้งปวง ยาริดสีดวง สมุนไพรวัยทอง ยารักษาความดันเบาหวาน โรคอัมพฤกษ์ โรคปวดเส้นเอ็น ตึง โรคกระดูกทับเส้น โรคลมในกระเพาะลำไส้ โรคมะเร็ง ผิวน้ำโรคในปาก แก้ผมร่วง

❖ เรียบเรียงและเขียนเอกสารตำราจากสมุดข่อย ด้วยตนเองและร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นองค์ความรู้ เรื่องการแพทย์แผนไทย เรื่องกายบำบัด สมุนไพรบำบัดและ พิธีกรรมบำบัด ได้แก่ ตำราแพทย์แผนไทยเล่ม ๑-๔ คู่มือ รักษาโรคลมผิตเดือน บทความภูมิปัญญาชาวบ้าน หลักสูตร การนวดแผนโบราณแบบตอกเส้น เอกสารข้อมูลสมุนไพร จังหวัดลำพูน แนะนำให้ผู้ป่วยใช้อาหารบำบัดเพื่อปรับสมดุล ในร่างกาย พร้อมกับใช้ยาสมุนไพรบำบัด ผู้ป่วยบางรายจะใช้พิธีกรรมบำบัด เช่น พิธีการสืบชะตาบายศรีฮ่องขวัญ

การถ่ายทอดความรู้

ครูอินสมได้นำความรู้และความเชี่ยวชาญการแพทย์แผนไทย การรักษาผู้ป่วยแบบองค์รวม ถ่ายทอด ความรู้และเผยแพร่ให้นักเรียนและผู้สนใจมาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนบ้านสันเจดีย์ โรงเรียนบ้าน ห้วยแพ่ง โรงเรียนบ้านห้วยห้า โรงเรียนธีรภานท์บ้านโอง โรงเรียน ปรีดีธรรมแผนกนักธรรมบาลีและสามัญศึกษาจังหวัดลำพูน
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ เป็นวิทยากรบรรยายแก่สภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน สภาวัฒนธรรม อำเภอบ้านโอง สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่
  - ❖ ให้ความรู้ด้านการปรุงยาสมุนไพร การแพทย์พื้นบ้านแก่นักศึกษาวิชา แพทย์แผนไทย วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร และนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ และสาธารณสุข จังหวัดลำพูน

- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ เป็นวิทยากรบรรยายให้แก่ผู้สนใจมาเรียนที่บ้าน เกี่ยวกับการปรุงยาสมุนไพรและการนวดตอกเส้นแบบโบราณ
  - ❖ สมาพันธ์หมอฟันบ้านล้านนา ๘ จังหวัด
  - ❖ ชมรมหมอฟันบ้านหริภุญชัย อำเภอป่าซาง อำเภอเวียงหนองล่อง และอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
  - ❖ ดำเนินรายการวิทยุ “ภูมิปัญญาพญาชาวบ้าน” ที่ศูนย์ปฏิบัติงานวิทยุชุมชนบ้านไผ่ทุกวันอังคาร (๑๑.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น.)

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูอินสมได้ถ่ายทอดความรู้โดยวิธีการต่างๆ ได้แก่

- ❖ บรรยายให้ความรู้สอนกายบำบัด การนวดตอกเส้น แก่นักเรียนและผู้สนใจทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย
- ❖ สอนให้รู้จักสรรพคุณของสมุนไพรและส่วนประกอบของยาสมุนไพร
- ❖ สาธิตวิธีการปรุงยาสมุนไพร การนวดตอกเส้นแบบโบราณ โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงและนำเสนอผลงาน
- ❖ ถ่ายทอดผ่านตำรา เอกสารต่างๆ เพื่อใช้ประกอบคำบรรยายและเผยแพร่ให้ผู้สนใจทั่วไป
- ❖ เผยแพร่ความรู้พร้อมทั้งตอบปัญหาทางรายการวิทยุชุมชนจังหวัดลำพูน รายการทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์ทีวี ช่อง ๙ และ ช่อง ๓

การที่ครูอินสม สิทธิตัน เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญา ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นคุรุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายอินสม สิทิตัน เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นบุตรคนที่ ๑ ในจำนวนพี่น้อง ๗ คน ของนายยวง สิทิตัน และนางมา สิทิตัน สมรสกับนางสาวเฉลิม พันวัน มีบุตรชาย ๒ คน ได้แก่ นายเอกรินทร์ สิทิตัน และนายสรพงศ์ สิทิตัน

การศึกษา

- ❖ ประถมศึกษาปีที่ ๗ นักธรรมชั้นเอก โรงเรียนบาสิมัธยมวัดบ้านโฮ่งหลวง

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๖ โฉ่เกียรติคุณภูมิปัญญาท้องถิ่น จากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๖ เกียรติบัตรกรรมการตำราแพทย์พื้นบ้านล้านนา ๑-๕ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๖ เกียรติบัตรการร่วมเป็นคณะกรรมการและวิทยากรนวดตอกเส้นชุมชนแพทย์แห่งชาติ ครั้งที่ ๕ จากกระทรวงสาธารณสุข
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๘ เกียรติบัตรการร่วมเป็นอนุกรรมการพิจารณาตำรับยาแผนไทยของชาติ กระทรวงสาธารณสุข
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านการแพทย์แผนไทย (แบบองค์รวม) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

นายเกษม กวงงาม

กรมพัฒนาหลักสูตรไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายเกษม ดวงงาม

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

ครูเกษม ดวงงาม เกิดเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมดนตรีพื้นเมืองล้านนา ได้จัดทำหลักสูตร คู่มือการสอนการฝึกดนตรีประพันธ์เพลงพื้นเมืองล้านนาเพื่อใช้ประกอบการรำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ริเริ่มนำดนตรีพื้นเมืองล้านนาบรรเลงประยุกต์ร่วมกับ อังกาลุง ใช้กระบวนการทางดนตรีเป็นสื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี เป็นผู้ทุ่มเทกำลังใจกำลังกาย มุ่งอนุรักษ์วัฒนธรรมและฟื้นฟูดนตรีพื้นเมือง ล้านนาไว้ให้เป็นมรดกไทย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การที่ครูเกษม ดวงงาม ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่ สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายเกษม ดวงงาม

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม

(ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้และการทำงาน

ครูเกษม ดวงงาม เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ ครอบครัวมีอาชีพชาวไร่ (ปลูกใบชา) ในวัยเด็กได้เรียนรู้การเล่นดนตรีพื้นเมืองสะล้อ ซอ ซึง จากอา โดยร่วมวงดนตรีกับอาและเพื่อนบ้านที่อำเภอแม่แตงอยู่เสมอ เมื่อมีโอกาสได้ไปเรียนต่อชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย เห็นว่า ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนโรงเรียนมักสนใจวัฒนธรรมประเพณีของชาวเขา เด็กพื้นราบไม่มีโอกาสแสดงออกด้านศิลปวัฒนธรรมเลย ครูเกษมกับกลุ่มเพื่อนจึงร่วมวงกันเล่นดนตรีพื้นเมืองและมีโอกาสนำดนตรีพื้นเมืองล้านนามาแสดงในกิจกรรมก่อนปิดภาคเรียน สร้างความประทับใจให้กับคณะครูเป็นอย่างมาก แรงเสริมที่ได้รับจากคณะครูบวกกับความตั้งใจในวัยเยาว์ทำให้ครูเกษมพยายามฝึกฝนพัฒนาตนเอง และเลือกเรียนต่อวิชาเอกดนตรีศึกษานับเป็นรุ่นแรกของวิทยาลัยครูเชียงใหม่

ปี พ.ศ.๒๕๒๘ ได้ย้ายมาสอนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน ซึ่งเป็นโรงเรียนเดิมที่เคยเรียน จึงมุ่งมั่นที่จะนำศิลปะดนตรีล้านนาให้นักเรียนพื้นราบได้เรียน ปรากฏว่านักเรียนพื้นราบส่วนหนึ่งไม่สามารถเรียนได้จึงเปิดรับนักเรียนชาวเขามาเรียนจนสามารถตั้งวง โดยประยุกต์ดนตรีล้านนาบรรเลงร่วมกับดนตรีชาวเขานำไปแสดงในงานเทศกาลต่างๆ หลังจากนั้น ปี ๒๕๓๓ เป็นต้นมา ครูเกษมได้นำวงดนตรีเข้าประกวดในระดับภาคได้รับรางวัลชนะเลิศ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสไปเผยแพร่ดนตรีพื้นบ้านล้านนาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นใน

ระดับนานาชาติ ได้แก่ ประเทศอียิปต์ สเปน เม็กซิโก อเมริกา และอินเดีย สิ่งที่ครูเกษมประทับใจสูงสุดคือ เมื่อปี ๒๕๓๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมโรงเรียนและทรงสละบรณเฑาะว์ร่วมกับวงดนตรีของนักเรียน

องค์ความรู้

- ครูเกษม ดวงงาม เป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนา สะล้อ ซอ ซึง โดย
- ❖ แต่งเพลงทำนองพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงแห่เวียงกาสา เพลงสายลมจอย เพลงม่อนเมือง เพลงระบำสามปอย ใช้ประกอบการรำที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย (รองจากพ็อนสาวโหม)
  - ❖ เริ่มการประยุกต์ดนตรีพื้นเมืองบรณเฑาะว์ร่วมกับอังกาสูง
  - ❖ รวบรวมเพลงที่ปรากฏในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน นำมาเรียบเรียงจัดทำเป็นโน้ตในระบบซอล/ฟา ประมาณ ๑๐๐ เพลง ผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาจากไม้ประดู่ให้มีคุณภาพเสียงได้มาตรฐาน (ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘-ปี ๒๕๔๕)
  - ❖ เขียนเอกสารตำราและศึกษาวิจัย ได้แก่
    ๑. คู่มือการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาและคู่มือฝึกดนตรีล้านนา สะล้อ ซอ ซึง มีเนื้อหาสาระความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีล้านนา การอ่านโน้ตไทยระบบซอลฟา ขั้นตอนการฝึกสะล้อ ซอ ซึง ฯลฯ
    ๒. เขียนบทความปลุกความรักท้องถิ่น โดยใช้การซอเป็นสื่อเชื่อม ประพันธ์เพลงมาร์ช เพลงพื้นเมืองล้านนาให้โรงเรียนต่างๆ

การถ่ายทอดความรู้

ครูเกษม ดวงงาม ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีพื้นเมืองให้แก่นักเรียน เยาวชน ครูอาจารย์ ประชาชนที่สนใจ โดยได้จัดทำคู่มือการสอนสะล้อ ซอ ซึง คู่มือฝึกดนตรีล้านนาและได้แต่งเพลงทำนองพื้นบ้าน เพื่อนำไปถ่ายทอด ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ สอนดนตรีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนแม่ลาว วิทยาคม โรงเรียนบ้านโป่งปูเฟื่อง โรงเรียนชุมชนบ้านโป่ง โรงเรียนนาวิ วิทยาคม โรงเรียนบ้านดอยช้าง
- การศึกษานอกระบบ :**
- ถ่ายทอดความรู้ให้กับครู นักเรียน และผู้สนใจโดยผ่าน
    - ❖ โครงการเข้าค่ายดนตรีระยะเวลา ๓-๕ วัน
    - ❖ โครงการเครือข่ายดนตรีและนาฏศิลป์สำนักงานการศึกษาพื้นที่จังหวัดลำพูน

- ❖ เครือข่ายครูสอนดนตรีอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- ❖ เครือข่ายครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๒ อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ คณะครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก

การศึกษาตามอัธยาศัย : ❖ ถ่ายทอดความรู้ด้วยโน้ตดนตรีระบบซอล/ฟา โดยสอนผ่านระบบวีดิทัศน์ แก่กลุ่มผู้สนใจ อาทิ นักเรียนที่เรียนต่อระดับปริญญาตรีในสาขาดนตรี ครูที่สอนในระบบโรงเรียนที่มีความสนใจ และประชาชนทั่วไป

วิธีการถ่ายทอดความรู้

คุรุเกษมมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ด้วยต้องการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของดนตรีพื้นบ้าน ดังนี้

- ❖ ใช้โน้ตดนตรีระบบ ซอล/ฟา และการต่อดูด้วยมือ (ใช้สำหรับคนที่มีความชำนาญ) และใช้ระบบวีดิทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีที่ถูกต้องและพัฒนาฝีมือ
- ❖ สาธิตและให้ปฏิบัติจริง หลังจากนั้นจึงประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา
- ❖ กรณีที่เป็นผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนจะจัดทำคู่มือแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

การที่คุรุเกษม ดวงงาม เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นคุรุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายเกษม ดวงงาม เกิดเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๑๐ คน ของนายสิงห์คำ ดวงงาม และนางเป็ญ ดวงงาม สมรสกับ นางสาวกัลยา เขาว์ธานี มีบุตรชาย ๑ คน ได้แก่ นายจิรัฐดี ดวงงาม

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรี (ค.บ.) วิชาเอกดนตรีศึกษา วิทยาลัยครูเชียงใหม่
- ❖ ปริญญาโท (ศษ.ม.) วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับเกียรติบัตรด้านการคิดค้นดนตรีประกอบการเต้นชาวเขาในพิธีปิดงานกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๘ จังหวัดเชียงราย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๓ ชนะเลิศการประกวดดนตรีล้านนา เขตการศึกษา ๘
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๔ ชนะเลิศการประกวดดนตรีล้านนางานฉลองสิริราชย์ ๕๐ ปีในหลวง เขตการศึกษา ๘
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ เกียรติบัตรครูดีเด่นด้านการสอนดนตรี ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ ๔ จังหวัดเชียงราย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ รางวัลชนะเลิศการแข่งขันดนตรีพื้นเมืองประกอบการฟ้อนรำ ประเภทประชาชนจากสภาวัฒนธรรม อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๕ เกียรติบัตรครูดีเด่นด้านการปฏิบัติการสอนดนตรีพื้นเมือง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับรางวัลบุคคลต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ “ครูเกียรติยศ” ระดับมัธยมศึกษา จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลชนะเลิศประเภทดนตรีล้านนา สะล้อ ซอ ซึง จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมือง) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

นายโกวิท สุขประเสริฐ

กรมภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายโกวิท สุขประเสริฐ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

ครูโกวิท สุขประเสริฐ เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๐๑ ที่จังหวัดลำพูน เป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นเมืองทั้งเครื่องดีด-สี-ตี-เป่า ได้สร้างสรรค์และเรียบเรียงโน้ตเพลงดนตรีพื้นเมืองประมาณ ๕๑ เพลง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น เป็นผู้มีความสามารถในการประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทสะล้อ ซึง และขลุ่ย นอกจากนั้นยังได้ร่วมตั้งวงดนตรีพื้นเมือง “คณะลูกยอง” เพื่อฝึกฝนเยาวชนให้เรียนรู้ และอุทิศเวลาสอนดนตรีพื้นเมืองให้แก่ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในโรงเรียนต่างๆ ให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่า ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นเมืองล้านนาไว้เป็นมรดกของชาติต่อไป

การที่ครูโกวิท สุขประเสริฐ ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายโกวิท สุขประเสริฐ

คุรุภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูโกวิท สุขประเสริฐ เป็นผู้ที่มีความสนใจดนตรีพื้นบ้านมาแต่ยังเป็นเด็ก โดยได้รับการฝึกฝนเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านจากลุงก่องแสง ซึ่งเป็นนักดนตรีพื้นบ้าน เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ลุงก่องแสงสอนให้คือ ซึง แต่วิธีการสอนของลุงก่องแสงในสมัยนั้น เป็นเพียงการท่องทำนอง แบบนอย นอย นอย ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ความพยายามอย่างมาก จึงจะสามารถเล่นตามทำนองเพลงได้

หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนนาฏศิลป์เชียงใหม่ สาขาดุริยางค์ไทยวงเป็พาทย์ (เอกระนาด) เรียนควบคู่ไปกับการเล่นดนตรีพื้นเมือง ประกอบกับในช่วงเวลานั้น เจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ (ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นเมือง) ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้พื้นฐานที่ถูกต้องทางการตีซึง การใช้นิ้ว การหัดเล่นโน้ตแบบตัวเลข การหัดเล่นเพลงต่างๆ ครูโกวิทได้รับเชิญเป็นวิทยากรสอนดนตรีพื้นเมืองให้แก่โรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และองค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมระยะเวลาเกือบ ๑๖ ปี

องค์ความรู้

ครูโกวิท สุขประเสริฐ เชี่ยวชาญศิลปกรรมดนตรีพื้นเมือง ทั้งเครื่องตีต สี ตี เป่าเป็นอย่างดี เรียบเรียงโน้ตเพลงดนตรีพื้นเมืองประมาณ ๕๑ เพลง เช่น เพลงล่องแม่ปิง เพลงสร้อยเวียงพิงค์ เพลงกุหลาบเชียงใหม่ เพลงฤๅษีหลงถ้ำ เพลงปราสาทไหว และเป็นผู้ควบคุมวงดนตรีพื้นเมือง “คณะลูกยอง” ฝึกเยาวชนและเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังสามารถประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นเมือง ซึ่ง สะล้อ และขลุ่ย โดยเฉพาะซึ่งที่มีขนาดแตกต่างกัน ตั้งแต่ขนาดจิวความสูง ๕ นิ้ว จนถึงขนาดเท่าตัวคน

การถ่ายทอดความรู้

ครูโกวิท สุขประเสริฐ ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ผ่านการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :** ❖ เป็นวิทยากรถ่ายทอดดนตรีพื้นเมืองให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในจังหวัดลำพูน อาทิ โรงเรียนวัดสันมะกรูด บ้านหนองหนาม บ้านฉางข้าวน้อย อนุบาลป่าซาง บ้านดอนก้อง วิทยาลัยเทคนิคลำพูน
- ศึกษานอกระบบ :** ❖ เป็นวิทยากรฝึกอบรมดนตรีพื้นเมืองให้กับชมรมต่าง ๆ ได้แก่
๑. ชมรมหนุ่ยรักจักรยาน (บ้านหนองตุ)
  ๒. ชมรมเยาวชนวัดก้อม่วง (คณะเอื้องผึ้งเงินผา)
  ๓. ชมรมศูนย์สมพลหัตถศิลป์ (ศูนย์ฝึกอบรมการแกะสลักและดนตรีพื้นเมือง)
- การศึกษาตามอัธยาศัย :** ❖ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มดนตรีพื้นเมืองบ้านแซม หมู่ ๒ เทศบาลตำบล ม่วงน้อย
- ❖ เป็นวิทยากรและร่วมการแสดงในโอกาสต่างๆ เช่น งานสืบสาน วัฒนธรรมพื้นบ้าน งานมหกรรมประกวดดนตรีพื้นบ้าน
- ❖ จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมการสอนดนตรีให้เยาวชนผู้สนใจ โดยเป็นผู้สอนและ ชักนำเยาวชนในท้องถิ่นบ้านใกล้เคียง ต่างหมู่บ้านที่มีใจรักดนตรี พื้นเมืองเข้าฝึกอบรม (เรียนฟรี) เพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติด

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูโกวิท สุขประเสริฐ ได้ดำเนินการถ่ายทอดวิธีการเล่นดนตรีพื้นเมือง ดังนี้

- ❖ ก่อนเริ่มสอนจะอธิบายให้นักเรียนได้รู้จักวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและดนตรีพื้นบ้าน
- ❖ แนะนำให้นักเรียนได้รู้จักเครื่องดนตรีพื้นเมืองแต่ละชนิดและฝึกหัดจับเครื่องดนตรีพื้นฐานอย่างถูกวิธี
- ❖ สาธิตให้นักเรียนรู้จักวิธี ดีด-สี-ตี-เป่า อย่างถูกวิธี พร้อมกับอธิบายให้นักเรียนตั้งใจฟัง มีสมาธิ ขณะเรียนและปฏิบัติ
- ❖ อธิบายการอ่านโน้ตและการไล่เสียงซึ่ง สะล้อ การใช้นิ้ว เมื่อนักเรียนอ่านโน้ตได้ ไล่ตำแหน่งนิ้วได้ก็ ค่อยๆ ต่อเพลงง่ายๆ ให้ฝึกหัด
- ❖ อธิบายพร้อมสาธิตการเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลง แล้วให้นักเรียนลองฝึกปฏิบัติจนชำนาญ

การที่ครูโกวิท สุขประเสริฐ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว มาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการ ยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อ ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๕

นายโกวิท สุขประเสริฐ เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๐๑ ที่จังหวัดลำพูน เป็นบุตรคนที่ ๖ ในจำนวนพี่น้อง ๖ คน ของนายอินตา สุขประเสริฐ และนางบุญชุม วงศ์น้อย สมรสกับนางสาวศรีไทย ไทยภรณ์ มีบุตรชาย ๑ คน ได้แก่ นายภัทรวุฒิ สุขประเสริฐ

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนนาฏศิลป์เชียงใหม่ (วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่) สาขาดุริยางค์ไทย วงปี่พาทย์

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๕ โล่เกียรตินิยมรางวัลชนะเลิศ การประกวดดนตรีพื้นเมือง (สะล้อ ซอ ซึง) เนื่องในวาระครบรอบ ๕๐ ปี ธนาครแห่งประเทศไทย จากธนาครแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ เกียรติบัตรการบรรเลงเครื่องดนตรีดีเด่น ประเภทซึง โครงการประกวดวงดนตรีพื้นบ้าน ๕ ภาค ซึ่งถวายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ เกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศการประกวดดนตรีพื้นเมือง ประเภทเยาวชน ในฐานะเป็นผู้ฝึกสอน จากผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลชนะเลิศที่ ๑ ในการประกวดดนตรีเยาวชนพื้นบ้านล้านนา (ระดับประถมศึกษา) จากสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ เกียรติบัตรการเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาดนตรีพื้นเมือง สอนเด็กนักเรียนของโรงเรียนจณมีผลงานดีเด่น ภาคเรียนที่ ๑ จากโรงเรียนบ้านหนองหนาม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กรมศิลปากรไทย ด้านศิลปกรรม
(โคม ตุง และศิลปะงานตัด ผลิตวาดลายล้านนา)

นายเขษพล สิงห์ประณีต

สมาคมปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (โคม ตุง และศิลปะงานตัด นลุลวดลายล้านนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายเบญจพล สิทธิประณีต

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(โคม ตุง และศิลปะงานตัด ฉลุลวดลายล้านนา)

ครูเบญจพล สิทธิประณีต เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๑ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มุ่งมั่น อนุรักษ์ พัฒนาสร้างสรรค์งาน โคม ตุง และศิลปะงานตัดฉลุลวดลายล้านนาบนกระดาษ/ผ้าด้วยกรรไกรด้วยฝีมือที่ประณีตงดงาม โดยไม่ทิ้งรากเหง้าศิลปะของล้านนา มากกว่า ๒๕ ลวดลาย จัดทำหลักสูตรการสอน เขียนหนังสือและบทความเกี่ยวกับตุง นอกจากนั้นยังได้รวบรวมโคม ตุงที่หายากทั้งของไทยและต่างประเทศหลากหลายรูปแบบ จัดแสดงไว้ที่บ้านของตนซึ่งเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ อุทิศตนเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ประชาชนทุกคนที่สนใจเห็นคุณค่าของศิลปกรรมล้านนาอย่างต่อเนื่อง ผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การที่ครูเบญจพล สิทธิประณีต ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (โคม ตุง และศิลปะงานตัด ฉลุลวดลายล้านนา) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายเบญจพล สิทธิประณีต

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านด้านศิลปกรรม (โคม ตุง และศิลปะงานตัด นลุลวดลายล้านนา)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูเบญจพล สิทธิประณีต เป็นชาวเชียงใหม่โดยกำเนิด ในวัยเด็กได้อยู่ในครอบครัวกับคุณปู่คุณย่า ซึ่งคุณปู่เป็นโหราจารย์ของวัดพอนสร้อย วัดพระสิงห์ วัดพระธาตุดอยสุเทพ จึงมีโอกาสติดตามคุณปู่ไปร่วมงานประเพณีต่างๆ ได้เรียนรู้งานด้านหัตถกรรม เช่น การตัดตุง งานตัดกระดาษ และเรียนรู้งานนลุลวดลายจากคุณตา นอกจากนี้ได้ฝึกงานศิลปะวาดรูปสีน้ำมันจากบิดาทำให้ชอบงานศิลปะมาแต่วัยเยาว์

หลังจากจบการศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยพายัพ ได้ทำงานที่ธนาคารออมสิน ภายหลังจึงลาออกเพื่อเลือกทำในสิ่งที่ชอบ โดยไปเรียนมัคคุเทศน์ อาชีพมัคคุเทศก์ทำให้ได้สัมผัสกับความงามของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นตามวัดวาอาราม สถานที่ต่างๆ จึงได้สนใจงานประดิษฐ์ตุงและโคม โดยเริ่มศึกษาลอกลายต่างๆ ตามหอคำ วิหาร และวัดสำคัญ

ต่อมาครูเบญจพลได้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับพ่อครูสิงห์แก้ว มโนเพชร ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นเพื่อศึกษาลวดลายตัดกระดาษและตุง

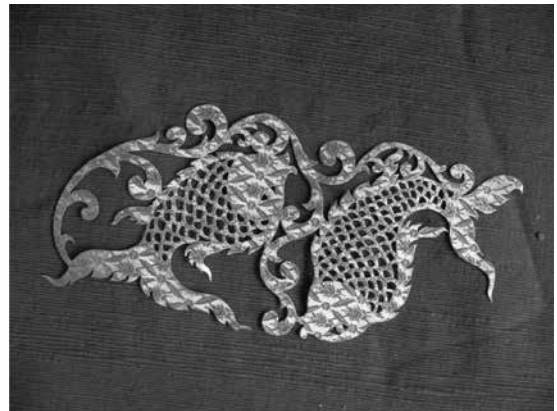

ศึกษาการทำโคมจากแม่บัวไหล และจากการเดินทางไปทั่วภาคเหนือเพื่อค้นหาหลักฐาน จากเอกสาร จากการ สอบถามผู้รู้ จนเข้าใจศิลปะและความหมายของตุ่ง โคมล้านนาอย่างแท้จริง ภายหลังได้นำข้อมูลมาเขียน หนังสือประวัติความเป็นมาของโคมและตุ่งใช้เป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน โดยจะเน้นให้ ความรู้ที่ถูกต้องในการนำโคมและตุ่งไปใช้ การประดิษฐ์โคม ตุ่ง ให้สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหรือจะนำ ไปสอนต่อได้

นอกจากนั้น ได้รวบรวมโคม ตุ่งล้านนาหายาก ตุ่งของประเทศต่างๆ โดยเก็บไว้ที่บ้าน “บ้านอาภรณ์” ให้เป็นศูนย์เรียนรู้โคมและตุ่ง ผลงานของครูเบญจพลเป็นที่ยอมรับในวงการศิลปวัฒนธรรมมากกว่า ๑๐ ปี

องค์ความรู้

ครูเบญจพลมีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการทำโคม ตุ่งและงานตัดฉลุลวดลายกระดาษ ด้วยปลายกรรไกรที่มีความอ่อนพลิ้วเป็นรูปต่างๆ เพื่อใช้ประดับบนตุ่ง โคม บนผืนผ้าใบ หรือกรอบกระจกเป็นภาพประดับฝาผนัง ด้วย ความประณีตงดงาม และได้พัฒนางานด้วยการใช้สีอะคริลิก ผสมเทคนิคพิเศษมีความโดดเด่นเฉพาะตัว ทำให้มีคุณค่า และมูลค่ายิ่งขึ้น ลวดลายที่สร้างสรรค์มากกว่า ๒๕ ลาย ส่วนใหญ่เกี่ยวกับวิถีชีวิตชนบท ลายสัตว์ในวรรณคดีผสม ผสานกับพรรณไม้ เช่น

- ❖ ลายพืชพรรณธัญญาหาร (เช่น ลายวสันต์โพสพ)
- ❖ ลายรูปปลาย เช่น ลายเรือปลาชุก ลายเรืออุดมปัญญา
- ❖ ลายดอกไม้กับแมลง เช่น ลายเรือดอกคำก่าบี่กู่
- ❖ ลายดอกไม้ เช่น ลายเรือพุดตาน
- ❖ ลายสิบสองราศี เช่น ลายเรือบัวเป่า บัวกาบใจ
- ❖ ลายรูปนก เช่น ลายหงส์เจียงตุ่ง

สำหรับตุ่งและโคมที่ครูเบญจพลเชี่ยวชาญ ได้แก่ ตุ่ง ๑๒ ราศี ตุ่งไข่มวงกุญแจ ตุ่งไส้หมู โคมหูกระต่าย โคมแบบล้านนา

การถ่ายทอดความรู้

ครูเบญจพลถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ผลงานในหลายรูปแบบ ด้วยการเป็นวิทยากรบรรยายและฝึกอบรม การเขียนบทความทางวิชาการ เขียนตำราเรื่องตุงและโคม สร้างสื่อการสอน ซีดี จัดแสดงผลงานในงานนิทรรศการไว้ให้ชุมชนหลังได้ศึกษา ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้และสาธิตให้แก่นักเรียนโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด ได้แก่ โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย โรงเรียนฟอร์ตวิทยาลัย โรงเรียนศรีธนาพาณิชยการ โรงเรียนหอพระ โรงเรียนพุทธิโสภณ โรงเรียนวัดบางคูวัด จังหวัดปทุมธานี โรงเรียนแสงทองวิทยา จังหวัดสงขลา โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร
  - ❖ นักศึกษามหาวิทยาลัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตวัดสวนดอก เป็นต้น
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่ โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา

- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่สภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่
  - ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจที่ต้องการมาเรียนรู้ ผ่านซีดี และสิ่งพิมพ์ที่สามารถฝึกปฏิบัติด้วยตนเองได้
  - ❖ สาธิตและถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจในงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทย งานสืบสานล้านนา งานตำมฮัตโตยฮอยสล่าล้านนา งานศิลปหัตถกรรมอาเซียนของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ “การวิจัยพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแผ่นดินไทย” เป็นต้น

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูเบญจพลใช้วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมล้านนา ด้วยการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ ดังนี้

- ❖ บรรยายเล่าถึงประวัติความเป็นมาของโคม และตุ่ง
- ❖ จัดหา วัสดุ อุปกรณ์ จัดเตรียม ตัวอย่างโคม และตุ่ง ให้ผู้เรียนได้ศึกษา
- ❖ สอนและสาธิต วิธีทำโคม ตุ่ง และศิลปะการตัดลวดลายบนกระดาษด้วยปลายกรรไกร พร้อมทั้งแจกเอกสาร คู่มือ และบอกเคล็ดลับวิธีการทำให้สวยงาม
- ❖ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หลังจากนั้นให้นำเสนอผลงาน และประเมินให้คำแนะนำเพิ่มเติม
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ด้วยการเขียนบทความทางวิชาการ เขียนตำรา เอกสารการสอนทำตุ่งเรื่องตุ่งและโคม การสร้างสื่อการสอน จัดทำแผ่นพับ ทำซีดีสื่อการสอนเป็น เช่น ซีดีตัดตุ่งไส้หมู มหาวิทยาลัยพายัพ จัดแสดงผลงานในงานนิทรรศการไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

การที่ครูเบญจพล สิทธิประณีต เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (โคม ตุ่ง และศิลปะงานตัดลวดลายล้านนา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายเบญจพล สิทธิประณีต เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๑ ที่จังหวัด เชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่ ๑ ในจำนวนพี่น้อง ๒ คน ของนายวิมล สิทธิประณีต และ นางอาภรณ์ สิทธิประณีต

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารงานบุคคล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลศิษย์เก่าผู้อนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จากศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ รางวัลชมเชยประชันช่างศิลป์ศิลปอาชีพ ประเภทกรรมวิธีแห่งบารมี ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์กรมหาชน)
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ รางวัลผู้มีผลงานดีเด่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ระดับอำเภอ สาขา ทัศนศิลป์ จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ ศิษย์เก่าดีเด่นของมหาวิทยาลัยพายัพ ผู้มีผลงานดีเด่นใน ด้านศิลปวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (โคม ตุง และ ศิลปะงานตัด ฉลุลวดลายล้านนา) จากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

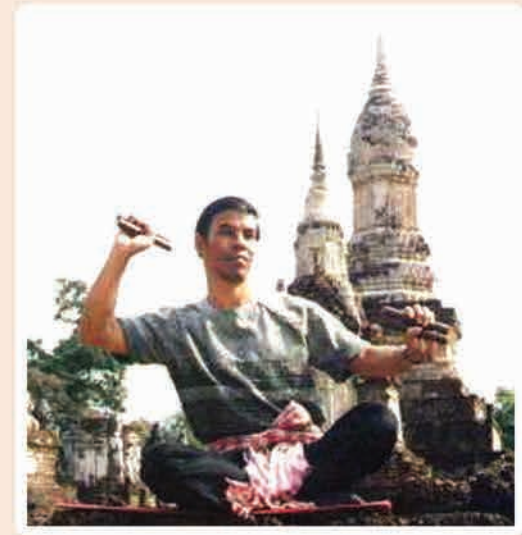
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง)

นายประทีป สุขโสภา

กรมศิลปากรไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายประทีป สุขโสภา

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง)

ครูประทีป สุขโสภา เกิดเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๘๕ ที่อำเภอสุวรรณโคโลก จังหวัดสุโขทัย มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมการแสดงพื้นบ้าน การตีกรับขับทำนอง เป็นผู้ฟื้นฟูการตีกรับขับทำนองซึ่งได้สูญหายไปกว่า ๕๐ ปีให้กลับคืนมา ด้วยการสร้างสรรค์พัฒนาการแสดง การออกลีลาท่าทาง อารมณ์ การทอดเสียง การเอื้อนเสียง ให้เกิดทั้งมโนภาพ สาระบันเทิง และสุนทรียรสที่ไพเราะ สามารถขับทำนองเพลง ขับเสภา เพลงแหล่ เพลงพื้นบ้านทั่วไป ประกอบเนื้อร้องนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน นิทานสอนใจ ขำขัน ตำนานท้องถิ่นโดยเฉพาะเพลงขอทาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นทั้งทำนองโชน ทำนองโหม่ง ทำนองกรับ เขียน และเรียบเรียงองค์ความรู้จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน อุทิศตนเพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ให้ผู้เรียน ชุมชน เห็นคุณค่าและร่วมสืบสานเอกลักษณ์การแสดงพื้นบ้านไว้เป็นมรดกของชาติ ผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

การที่ครูประทีป สุขโสภา ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านตีกรับขับทำนอง) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๒

นายประทีป สุขโสภากา มูลนิธิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับชั้นทำนอง)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูประทีปเริ่มสนใจการแสดงพื้นบ้านเมื่ออายุตั้งแต่ ๗ ปี เนื่องจากได้มีโอกาสพบกับนายพัน (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งพ่อเพลงฉ่อยคณะ ขุนแก่ง วิเศษสวรรค์ ได้เห็นลีลาการตีกรับประกอบการร้องเพลงอย่างสนุกสนานจึงเกิดความประทับใจ และเริ่มฝึกหัดตั้งแต่นั้นมา

ช่วงระหว่างที่ศึกษาชั้นประถม-มัธยมศึกษาได้เรียนรู้การแสดงพื้นบ้านจากพ่อครูแม่ครูหลายท่าน โดยฝึกรำวงพื้นบ้านจากครูสำเภา เตปันวงศ์ (วิเศษสวรรค์) ซึ่งเป็นลูกสาวของ “ขุนแก่ง วิเศษสวรรค์” พ่อเพลงที่โด่งดังในสมัยนั้น ฝึกหัดเล่นดนตรีไทยดนตรีสากลกับครูวิเชียร กงเรือ และครูนิวัติ แก่นจันทร์ เรียนการอ่านและแต่งคำประพันธ์จากอาจารย์ทองเจือ สืบชมพู่ เรียนขับเสภาทำนองเสนาะจากครูอนงค์ นาคสวัสดิ์ ฝึกหัดร้องทำนองแหล่ต่างๆ จากพระครูบำเหน็จ (ปัจจุบันเป็นพระสุนทรธรรมาภรณ์) เจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร อำเภอศรีสัชนาลัย สามารถร้องแหล่ได้หลายทำนอง โดยเฉพาะทำนองคุณตะราดเหยียบกรวดในกัณฑ์มหาพรต ซึ่งร้องยากที่สุดในกระบวนการแหล่ทั้งหมด นอกจากนั้นได้ฝึกหัดเป่าขลุ่ยและเม้าออร์แกนด้วยตนเอง

ในปี ๒๕๒๙ ได้รวบรวมนักดนตรีที่มีฝีมือด้านระนาดเอก ซอด้วง ซอพิณ ฉิ่ง ฉาบ ตั้งคณะ “ประทีปหนองปลาหมอ” เพื่อให้การแสดงมีรสชาติและผู้ชมประทับใจยิ่งขึ้น ส่งผลให้การแสดงเพลงพื้นบ้านเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบัน

ครูประทีปสอบบรรจุครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุโขทัยครั้งแรกเมื่ออายุ ๑๙ ปี ที่โรงเรียนบ้านหนองบัว ต่อมา สอนที่โรงเรียนศรีนคร โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม และได้เกษียณอายุราชการที่ โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม ตลอด เวลาที่รับราชการได้พยายามฝึกสอนและปลูกฝังให้ครู นักเรียน รวมถึงผู้สนใจได้ร้อง เล่น เต้น รำ ทั้งเพลงไทย เพลงสากล และเพลงพื้นบ้าน

ปัจจุบันครูประทีปยังคงมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๕๐ ปี โดยเปิดบ้านเป็นสถานที่สำหรับการแสดงและฝึกการร้องเพลงพื้นบ้าน การตีกรับ ให้แก่ผู้สนใจ

องค์ความรู้

ครูประทีปเป็นผู้ที่ฟื้นฟูการเล่นกรับชนิดกลมสองคู่ มีความรู้และเชี่ยวชาญการแสดงพื้นบ้านหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีกรับขับทำนอง การเอื้อนเสียง ออกลีลาท่าทาง อารมณ์ ใช้มือทั้งซ้ายขวารับควบคุมกับ บทเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อร้องประเภทนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน นิทาน สอนใจ ชำช้น ตำนานท้องถิ่น โดยเฉพาะเพลงขอทาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นทั้งทำนอง โทน ทำนองใหม่่ง ทำนองกรับ ให้เกิดทั้งมโนภาพ และสุนทรียสที่ไพเราะขณะแสดง อย่างยิ่ง

- ❖ สามารถขับทำนองเพลง ขับเสภา เพลงแหล่ได้หลาย ทำนอง โดยเฉพาะทำนองคุดทะราด ในกัณฑ์มหาราช ซึ่งร้องยากที่สุดในกระบวนการแหล่ทั้งหมด
- ❖ ความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากล ได้แก่ การตีฉิ่ง ฉาบ ตะโพน ระนาด กรับกลมสองคู่ การตีกลองชุด สีซอดัง ซอฮู้ ซอสามสาย เป่าขลุ่ย โดยใช้ปากและจมูกพร้อมกัน
- ❖ ริเริ่มประดิษฐ์กรับกลมสองคู่ (คู่หนึ่งยาว ๗ นิ้ว อีก คู่หนึ่งยาว ๖ นิ้ว) ทำจากไม้ชิงชัน ไม้มะหาด ไม้มะเกลือ ทำให้เสียงดังกังวาน เสียงทุ้ม และเสียงแหลม

- ❖ ประพันธ์บทหรือยกรองมากกว่า ๓๐๐ บท ได้แก่ ทำนองเพลงขอทาน ทำนองแหล่ ทำนองลำตัด เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเทพทอง เพลงรำวง บทไว้ครู แอ่วเคล้าขอ เป็นต้น
- ❖ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานทางเอกสาร ตัวบุคคล และจากประสบการณ์ของตนเอง นำมาเขียนและเรียบเรียงเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตเรื่อง “การแสดงศิลปะของท้องถิ่น” หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้และเข้าใจการแสดงพื้นบ้าน

การถ่ายทอดความรู้

ครูประทีปได้ถ่ายทอดความรู้โดยสอนและสาธิต ฝึกหัดการแสดงพื้นบ้านให้กับผู้เรียน ประชาชน ทุกกลุ่มอาชีพ ทั้งในประเทศ/ต่างประเทศ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ สอนและสาธิต ฝึกหัดให้นักเรียนโรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาลัย โรงเรียนสุโขทัยวิทยาลัย วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นต้น
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ สอนและสาธิต ฝึกหัดเพลงพื้นบ้าน การตีกรับที่บ้านพักของตนให้นักเรียน ประชาชน พระภิกษุ และผู้สนใจ เฉลี่ยปีละ ๕๐ ครั้ง
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ เป็นวิทยากรบรรยายและสาธิต จัดแสดงเพลงพื้นบ้านเพื่อเผยแพร่แก่เยาวชน นักศึกษา และผู้สนใจทั้งภาครัฐและเอกชน
  - ❖ เผยแพร่และจัดแสดงพื้นบ้านในต่างประเทศ ได้แก่
    - กรุงเมลเบิร์น กรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย
    - นครลอสแอนเจลิส นครซานฟรานซิสโก นครชิคาโก นครนิวยอร์ก นครลาสเวกัส ประเทศสหรัฐอเมริกา
    - กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
  - ❖ จัดแสดงและเผยแพร่เพลงพื้นบ้าน ในโอกาสต่างๆ ๑,๓๕๐ ครั้ง
  - ❖ เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ โทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ช่อง ๗ และผ่านทางอินเทอร์เน็ต www.Google.com

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูประทีปจะถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังนี้

- ❖ เป็นวิทยากรบรรยาย เล่าประวัติของเพลงพื้นบ้านให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นมา ความหมาย และทำนองเพลงพื้นบ้านต่างๆ
- ❖ สาธิตเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน เพลงขอทาน การตีกรับ ให้ตอบคำถาม คั่นคว่ำเพิ่มเติม
- ❖ ฝึกวิธีการเล่น หัดจับ หัดขยับกรับจังหวะพื้นฐาน สอนวิธีการแต่งเพลง ท่องกลอน ๒ บท หัดแต่งกลอน สอนวิธีการร้อง ฝึกร้องตามครู ฝึกเอื้อนเสียง
- ❖ ผู้เรียนที่สนใจ มีใจรัก มาฝึกต่อยอดที่บ้านครูประทีป
- ❖ ถ่ายทอดความรู้โดยผ่านทางสื่อเอกสารประกอบการเรียนการสอนแบบเรียน ได้แก่ เอกสารอ่านประกอบการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เอกสารแนวทางส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม หนังสือภูมิปัญญาชาวบ้านท้องถิ่นสุโขทัย หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุโขทัย

การที่ครูประทีป สุขโสภา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายประทีป สุขโสภาก เกิดเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายกมล สุขโสภา และนางประคอง สุขโสภา สมรสกับ นางสาวพรทิพย์ กาทหลง (ไม่มีบุตร)

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรีการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๕ โล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม “สาขานันทนาการ” จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๖ เข็มเกียรติคุณผู้อนุรักษ์มรดกไทย จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ โล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ “เข็มครุสดุติ” เชิดชูเกียรติครูผู้มีจรรยาบรรยาที่ดีเด่น จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกาศเกียรติคุณศิลปินดีเด่น สาขาศิลปะการแสดง จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ โล่ประกาศเกียรติคุณ “ดีกรีรับชัชทำนอง” จากกระทรวงคมนาคม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ โล่รางวัล “วัฒนธรรมสยาม” สาขาภาษาและวรรณกรรมทางเพลงพื้นบ้าน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ โล่เกียรติคุณผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรมระดับประเทศ จากกระทรวงวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ ปริญญาศิลปศาสตร ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ดีกรีรับชัชทำนอง) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การจับขอพื้นบ้าน)

นางพยอม ทินทา

กรมหม่อมปิ่นเกล้าไทย ด้านศิลปกรรม (การขับซอพื้นบ้าน)

คำประกาศเกียรติคุณ

นางพยอม ถิ่นถา

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การจับชอพื้นบ้าน)

ครูพยอม ถิ่นถา เกิดเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่จังหวัดแพร่ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างสรรค์ประพันธ์บทชอ และจับชอ (จับร้อง) ด้วยน้ำเสียง และท่วงทำนองที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดแพร่ ด้วยจุดเด่นของบทชอที่เน้นการสอดแทรกเนื้อหาสาระหลักคตินิยม คำสอน คุณธรรม จริยธรรม ความกตัญญู การรักษาวัฒนธรรมประเพณี การรณรงค์เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย อุทิศตนเพื่อความรักชาติ ซึ่งครูพยอมได้อุทิศตนมุ่งถ่ายทอดศิลปะการจับชอให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่ออนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนาท้องถิ่น และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตด้วย

การที่ครูพยอม ถิ่นถา ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การจับชอพื้นบ้าน) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

ครูพยอม ถิ่นถา

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การขับช่อพื้นบ้าน)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูพยอม ถิ่นถา เกิดในครอบครัวชาวนา บิดาเป็นช่างปีซอ ชีวิตในวัยเด็กชอบฟังทางสถานีวิทยุ และสนใจขับช่อ(ร้องเพลง) ตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนการขับช่อปีและฝึกหัดขับช่อกับครูนงคราญ จนเกิดทักษะการขับช่อ เริ่มขับช่ออย่างจริงจังและมีโอกาสติดตามไปออกแสดงในงานเทศกาลครั้งแรกเมื่ออายุ ๑๕ ปี ภายหลังได้ร่วมช่อคู่กับครูสงคราม เหมือนทอง ตั้งคณะช่อชื่อ “คณะสงคราม-พยอม” แสดงเผยแพร่ในงานประเพณี เทศกาลต่างๆ เช่น งานอุปสมบท

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ พัฒนาการขับช่อ ครูพยอมได้เรียงร้อยถ้อยคำช่อให้สอดคล้องกับสาระที่ต้องการสื่อให้เหมาะกับเหตุการณ์ สาระของงาน ที่สำคัญคือ ต้องการปลูกฝังคุณธรรม วัฒนธรรมประเพณี ให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ครูพยอมได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และฝึกทักษะการขับช่อที่ชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยล้านนาจังหวัดแพร่ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้

ครูพยอมเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญศิลปะการขับช่อพื้นบ้าน ทั้งช่อปี ช่อล่องน่าน และช่อสตรีง สร้างสรรค์ประพันธ์บทช่อและเรียบเรียงถ้อยคำช่อให้สอดคล้องกับสาระที่เผยแพร่ ด้วยภาษาพื้นบ้านที่ชาวบ้านเข้าใจง่าย ชื่อด้วยน้ำเสียวที่ไพเราะประกอบลีลาท่าทางที่อ่อนช้อยงดงาม

จุดเด่นของบทช่อจะมีทำนองช่อ ๔ ทำนองหลัก คือ ทำนองช่อตั้งดาต ทำนองช่อหล้ากลาง ทำนองช่อเลียง และทำนองช่อเงี้ยว โดยเน้นสอดแทรกเนื้อหาสาระหลักคตินิยมทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรมความกตัญญู

การรักษาวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนอุดมการณ์ความรักชาติ มุ่งใช้บทขอเป็นสื่อในการปลูกฝังสิ่งที่ดั่งงามแก่เยาวชนและชุมชน ด้วยแนวคิดที่ว่า “ผู้ที่ขอเพลง ขออย่างไร ก็ต้องปฏิบัติตนตามบทขอนั้นด้วย” บทขอที่ครูพยอมประพันธ์ เช่น ขอเรื่องเด็กดีต้องมีหน้าที่ ๑๐ อย่าง ขออรณรงค์เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยจังหวัดแพร่ ขอเฉลิมพระเกียรติเนื่องในปี่มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ขอคติธรรมกำหามาเก่า ขอแม่แถน ๑๒ ราศี ขอบุญคุณพ่อแม่

การถ่ายทอดความรู้

ครูพยอมได้ถ่ายทอดความรู้ศิลปะการขับชอพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน เพื่ออนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดศิลปะการชอให้กับผู้เรียนในโรงเรียนต่างๆ ของจังหวัดแพร่ ๑๔ โรงเรียน อาทิ โรงเรียนพิริยาลัย โรงเรียนนาริรัตน์ โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว โรงเรียนบ้านวังหลวง โรงเรียนหนองม่วงไข่ โรงเรียนบ้านเหล่าเหนือ โรงเรียนเทศบาลวัดชัยมงคล โรงเรียนบ้านวังพอน
- ศึกษานอกระบบ :**
- ❖ สอนและฝึกหัดให้แก่ผู้เรียนในชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยล้านนาจังหวัดแพร่
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ ถ่ายทอดให้ชุมชนต่างๆ ทั้งที่สนใจศิลปะการชอพื้นบ้าน และเพื่อการศึกษาต่อ เพื่อยึดเป็นอาชีพ รวมถึงผู้ที่ต้องการร่วมอนุรักษ์ศิลปะเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบไป
  - ❖ ถ่ายทอดศิลปะการขับชอผ่านทางสื่อ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และการจัดแสดงในโอกาส เทศกาลต่างๆ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูพยอมมีวิธีการถ่ายทอดแก่ผู้เรียนและผู้สนใจได้เรียนรู้ดังนี้

- ❖ อธิบายบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ศิลปะการขับชอ การใช้วรรคตอน ฉันทลักษณ์
- ❖ ฝึกปฏิบัติจริง โดยฝึกขับชอตามทำนอง และการใช้เครื่องดนตรีประกอบการชอ
- ❖ ประพันธ์บทขอเผยแพร่และจัดทำเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอน
- ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสื่อ วีซีดี วีดิทัศน์ และแสดงในงานประเพณี เทศกาลต่างๆ

การที่ครูพยอม ถิ่นถา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การขับชอพื้นบ้าน) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูพยอม ถิ่นถา เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย เกิดวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๙ ที่จังหวัดแพร่ เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายจันทร์ ถิ่นถา และนางไล ถิ่นถา สมรสกับนายบุญเกิด ปทุมวรรณโยธิน มีบุตรหญิง ๑ คน ได้แก่ นางภัทรกาญจน์ ปทุมวรรณโยธิน

การศึกษา

- ❖ ประถมศึกษาที่ปี ๔ จากโรงเรียนแม่คำมีต้นม่วง

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๒๖ รางวัลที่ ๓ การประกวดแข่งขันกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย ด้านศิลปะ ประเภทเพลงและดนตรีพื้นบ้าน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ รางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ โครงการประกวดดนตรีพื้นบ้าน ๕ ภาค
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ เกียรติบัตรของชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยล้านนาจังหวัดแพร่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การขับซอพื้นบ้าน) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(นาฏยประดิษฐ์)

นางพันทิพา สิงห์ชัยิต

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (นาฏยประดิษฐ์)

คำประกาศเกียรติคุณ

นางพนทิพา สิงห์ชฎิต

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(นาฏยประดิษฐ์)

ครูพนทิพา สิงห์ชฎิต เกิดเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๖ ที่จังหวัดอุทัยธานี มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม (นาฏยประดิษฐ์) ผสมผสานทั้งความเป็นศาสตร์และศิลป์ ได้ประพันธ์บทร้อง บทรำ และบทละครที่สอดแทรกสาระสำคัญหรือสังขรณ์ของการดำรงชีวิต คิดค้นประดิษฐ์ออกแบบลีลาท่ารำ ๕๔ ชุด ออกแบบเครื่องแต่งกาย และฝึกซ้อมการแสดงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ด้วยความเสียสละ อุทิศเวลาทุ่มเทถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนและผู้สนใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อสืบสานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยจนผลงานเป็นที่ประจักษ์เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

การที่ครูพนทิพา สิงห์ชฎิต ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (นาฏยประดิษฐ์) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นางพันทิพา สิงห์ชัชิต

คุรุภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (นาฏยประดิษฐ์)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ชีวิตในวัยเด็ก บิดาของครูพันทิพาเสียชีวิตตั้งแต่ครูพันทิพายังเยาว์วัย จึงอาศัยอยู่กับคุณทวดและป้าที่จังหวัดชัยนาท ได้เรียนรู้การขับร้อง การรำ จากป้าซึ่งเป็นครูสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนประชาบาล นอกจากนั้นในช่วงปิดภาคเรียนได้เรียนเพิ่มเติมจากครูสง่า ศศิวานิช และครูจำนง พรพิสุทธิ์ ศึกษาจากเอกสาร วิทยุทัศน์ และจากผู้รู้หลายท่าน ต่อมาได้ศึกษาเพิ่มเติมจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านนาฏศิลป์จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และระดับปริญญาโท นาฏศิลป์ไทย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูพันทิพารับราชการครู ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน ได้ใช้ความรู้ด้านนาฏศิลป์ถ่ายทอดให้นักเรียนผู้สนใจ มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประพันธ์บทร้อง บทละคร และทำรำ ผลงานได้รับรางวัลจากการประกวดจำนวนมาก จนเป็นที่ยอมรับของสังคม ชุมชน ทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

องค์ความรู้

ครูพันทิพามีความเชี่ยวชาญนาฏยประดิษฐ์ ได้สร้างสรรค์การสอนนาฏศิลป์ตามหลักสูตรทุกระดับชั้น ประพันธ์บทร้องทำรำ บทละคร โดยสอดแทรกสาระสำคัญที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี คิดค้นสร้างสรรค์ออกแบบทำรำ เครื่องแต่งกาย ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๕-๒๕๕๑ รวม ๕๔ ชุด แต่ละชุด มีแนวคิดหลักที่สำคัญ ดังนี้

๑. แนวคิดในการอนุรักษ์แบบแผนดั้งเดิม ยึดหลักและคงโครงสร้างตามแบบแผนโบราณของ นาฏศิลป์ไทย เน้นหลักนาฏศิลป์และรายละเอียดของทำรำและลีลาการเคลื่อนไหว เช่น รำถวายพระพร โดยมีแนวคิดในการเทิดพระเกียรติและถวายพระพรด้วยความจงรักภักดี ได้แก่ รำถวายพระพรชุดนัฏฐวราชพรรษามหาราชินี เอกราชินีศรีแผ่นดิน มงกุฎเกษตรประชาไทย ฯลฯ

๒. แนวคิดในการผสมผสานนาฏศิลป์หลายจารีตเข้าด้วยกัน เช่น นาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์ตะวันตก ใช้สำหรับการแสดงในโอกาสมงคลทั่วไป เพื่อความแปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้การแสดงน่าสนใจมากขึ้น เช่น ระเบียบโกมุทลีลาศ มีแนวคิดเพื่อการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ขณะเดียวกันจะสอดแทรกสังขรณ์ของชีวิต

๓. แนวคิดในการประยุกต์จากแบบดั้งเดิม โดยใช้เอกลักษณ์เด่นของรำไทย เหมาะสำหรับการแสดง พิธีเปิดในสนาม ซึ่งต้องใช้ผู้แสดงจำนวนมาก ไม่เน้นรายละเอียดของทำรำ แต่เน้นลีลาการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว ไม่สับสน เช่น การแสดงชุดแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง พิธีเปิด-ปิดมหกรรมกีฬาท้องถิ่นไทศัพ

นอกจากนี้ ยังมีผลงานด้านนาฏยประดิษฐ์อีกมากมายที่ครูพันทิพาได้คิดสร้างสรรค์แล้วนำไปถ่ายทอดให้นักเรียน ครู ผู้สนใจ ทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

การถ่ายทอดความรู้

ครูพันทิพาได้ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพแก่นักเรียนทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีเป้าหมายให้นักเรียน ชุมชน และผู้สนใจ ชื่นชมและเห็นคุณค่าของวิชาชีพ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :** ❖ ฝึกสอนและถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนในโรงเรียนสตรีนครสวรรค์ โรงเรียนบ้านแก่งชลลิตวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ศึกษานอกระบบ :** ❖ ฝึกซ้อมการแสดงให้ผู้เรียนในโรงเรียนทหารอากาศอนุสรณ์ โรงเรียนเซ็นโยเซฟนครสวรรค์
- ศึกษาตามอัธยาศัย :** ❖ เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อโทรทัศน์แห่งประเทศไทย รายการศิลป์แผ่นดินไทย และสถานีโทรทัศน์ไทยทีบีเอส
- ❖ จัดแสดงในงานประเพณีพิธีเปิดเทศกาลต่าง ๆ เช่น พิธีเปิดการแข่งขันกีฬาไทคัพ ระดับประเทศ จัดแสดงรำถวายพระพร
- ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูสอนนาฏศิลป์ และเป็นที่ปรึกษาศิลปะนิพนธ์แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูพันทิพามีวิธีการถ่ายทอดให้แก่ นักเรียนในระบบโรงเรียน โดยจัดทำหลักสูตรแผนการจัดการเรียนการสอนและสื่อการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนี้

- ❖ ภาคทฤษฎี - บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา นาฏยศัพท์ รูปแบบ มาตรฐานท่ารำ ฯลฯ
- ❖ ภาคปฏิบัติ - ฝึกสอนท่ารำ ฝึกการฟ้อน การร้องเพลง การรู้จักจังหวะ การฝึกแยกแถว การจัดรูปทรงให้งดงามตามแบบนาฏศิลป์ หลังจากนั้นจะประเมินผู้เรียน หากท่ารำผิดเพี้ยนจะฝึกซ้ำใหม่
- ❖ จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ด้านนาฏศิลป์

การที่ครูพันทิพา สิงห์ขัติ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (นาฏยประดิษฐ์) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นางพันธิพา สิงห์ชิต เกิดเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่จังหวัดอุทัยธานี เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๒ คน ของนายขจร สิงห์ชิต และนางมะลิ วิรวัฒน์ มีบุตรบุญธรรม ๑ คน ชื่อ นายถิรเดช สิงห์ชิต

การศึกษา

- ❖ ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต นาฏศิลป์ไทย จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๗ เกียรติบัตรครูแม่แบบ สาขาผู้ปฏิบัติการสอนนาฏศิลป์ (ระดับเขตการศึกษา)
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ เกียรติบัตรครูศิลปศึกษาดีเด่น กลุ่มโรงเรียนสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๒ โล่เกียรติบัตรสมาชิกครูสภาดีเด่น สาขาผู้สอน ระดับยอดเยี่ยม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ เข็มเชิดชูเกียรติครูสุดดี จากครูสภา กรุงเทพมหานคร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ โล่คนดีเมืองสี่แคว ศิลปินดีเด่น สาขาวิจิตรศิลป์ ด้านศิลปะการแสดง จากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ รางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทาน จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รำถวายพระพร ชุดขวัญฉัตรกษัตรา จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ เกียรติบัตรศิลปินดีเด่นทางวัฒนธรรมจังหวัด สาขาศิลปะการแสดง จังหวัดนครสวรรค์ จากกระทรวงวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ รางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รำถวายพระพรชุด ขวัญฉัตรกษัตรา จากมหาวิทยาลัยนเรศวร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกาศเกียรติคุณ ผู้มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการสอน วิชานาฏศิลป์ จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (นาฏยประดิษฐ์) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(การตีกลองสะบัดชัยและการฟ้อนดาบ)

นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์

มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งไทย ด้านศิลปกรรม (การตีกลองสะบัดชัยและการฟ้อนดาบ)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายมานิช เจริญเกษมทรัพย์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(การตีกลองสะบัดชัยและการฟ้อนดาบ)

ครูมานิช เจริญเกษมทรัพย์ เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่จังหวัดลำพูน เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม การตีกลองสะบัดชัย การฟ้อนดาบ ๑๒ เล่ม คิดสร้างสรรค์ทำฟ้อนรำโดยดัดแปลงทำฟ้อนการศึกษาประวัติศาสตร์โบราณและการออกแบบทำฟ้อนรำใหม่ เช่น การฟ้อนร่มฟ้าบารมี การฟ้อนสาวไหม พัฒนาและฝึกหัดผู้เรียนด้วยสื่อวิธีเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย ผลงานของครูมานิชที่ได้เสียสละทุ่มเทแรงใจแรงกาย อุทิศตนเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น ส่งผลให้เยาวชนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาที่กำลังจะถูกลืม เป็นการส่งเสริมเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห่างไกลจากอบายมุขและยาเสพติด เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ มีรายได้จุนเจือครอบครัว และที่สำคัญคือเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ผลงานได้รับการยกย่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การที่ครูมานิช เจริญเกษมทรัพย์ ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การตีกลองสะบัดชัย และการฟ้อนดาบ) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์

คุรุภูมิปัญญาไทย ด้านด้านศิลปกรรม
(การตีกลองสะบัดชัยและการฟ้อนดาบ)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้และการทำงาน

ครูมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์ เกิดในครอบครัวชาวนา เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ได้ฝากตัวเป็นศิษย์พ่อหลวงทา ธรรมภาค วัดหาดออยครั้ง มีโอกาสเรียนการฟ้อนดาบ ๒ เล่ม และการตีกลองปฐาหรือกลองสะบัดชัย เดิมใช้เป็นสัญญาณในการเข้าโจมตีข้าศึก ต่อมาใช้การตีกลองเป็นพุทธบูชาและประกอบในงานบุญปอยหลวง เพื่อบอกสัญญาณให้รู้ว่าวันรุ่งขึ้นจะเป็นวันพระ เป็นการเตือนให้ไปถือศีลที่วัด ครั้นอายุ ๑๒ ปี จึงบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดหาดออยครั้ง และได้ย้ายไปจำพรรษาที่วัดพันตอง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้ย้ายไปอยู่จังหวัดเชียงใหม่มีโอกาสเรียนรู้การตีกลองสะบัดชัย การฟ้อนดาบ ๑๒ เล่มเพิ่มเติมจากพ่อครู คำ กาไวย์ (ศิลปินแห่งชาติ ปีพ.ศ. ๒๕๓๕ สาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้านช่างฟ้อน) และอุปสมบทอยู่ในเพศบรรพชิตจนถึงอายุ ๓๓ ปี จึงลาสิกขาบท มีครอบครัวอยู่ที่จังหวัดเชียงรายจนถึงปัจจุบัน

ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นที่จะดำรงรักษาฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นรากเหง้าอัตตาลักษณ์ของท้องถิ่นตลอดไป ครูมานิตย์จึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปะการตีกลองสะบัดชัยและการฟ้อนดาบ ๑๒ เล่ม บูรณาการศิลปะการฟ้อนควบคู่กับการตีกลอง ซึ่งมีลีลาสวยงามอ่อนช้อย

ปัจจุบัน ครูมานิตย์ได้ใช้บ้านเป็นลานวัฒนธรรม “ช่วงสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลเวียงชัย รวมทั้งได้จัดตั้งกลุ่มรักษ์วัฒนธรรมล้านนาขึ้นเพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนชุมชน และผู้ที่สนใจ ที่สำคัญคือมุ่งหวังให้ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมกันอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชาติ ผลงานของครูมานิตย์เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและต่างประเทศ จนได้รับรางวัล /เกียรติบัตรจำนวน ๔๓ รายการ ผลงานดังกล่าวช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กที่มีสมาธิสั้นและเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวแม้เด็กที่ไม่รู้หนังสือสามารถสอนให้เด็กเรียนรู้ได้

องค์ความรู้

ครูมานิตย์เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมการตีกลองสะบัดชัย การฟ้อนดาบ ๑๒ เล่มและคิดทำฟ้อนประกอบการตีกลอง ดังนี้

- ❖ การฟ้อนดาบ ๑๒ เล่ม : ฝึกทำฟ้อนดาบ ๓๓ ท่า เช่น ทำบิดบัวบาน เกี่ยวเกล้า และท่าพิเศษ อีก ๓ ท่า คือ ช้างงาทอง ๑๒ หมุนวนเวียนสร้างกำแพงเหล็ก ช้างพังทลายกำแพงเหล็ก
- ❖ การสอนตีกลองสะบัดชัย : คิดแผนภูมิวิธีการเรียนฝึกตีกลอง ตีฆ้อง ตีฉาบเพื่อสื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น
- ❖ สร้างสรรค์ คิดค้นออกแบบท่ารำ การฟ้อนแบบใหม่ มีท่าฟ้อนรำเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ การฟ้อนร่มฟ้าบาร์มี ฟ้อนเมืองลายเวียงชัย ฟ้อนวีคำพัฒนาดัดแปลงท่าฟ้อนสาวไหมสำหรับสตรี (ซึ่งแต่เดิมเป็นการฟ้อนของบุรุษที่ไม่มีรูปแบบท่าฟ้อนตายตัว เป็นลักษณะคิดทำขณะฟ้อนไปเรื่อยๆ ตามปฏิภานของผู้ฟ้อน) การฟ้อนนกกิงกะลา การฟ้อนเจิง ฯลฯ นอกจากความรู้ความสามารถดังกล่าวแล้ว ครูมานิตย์มีความรู้ในเรื่องพิธีกรรมประเพณีทางภาคเหนือ เช่น การทำขวัญ การครอบครูแบบล้านนา การทำบายศรี การเป็นพิธีกรด้านศาสนพิธีของหมู่บ้าน ชุมชนและวัด

การถ่ายทอดความรู้

คุรุมานิตย์ได้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนาolongสะบัดชัย การรำดาบ ๑๒ เล่ม และการฟ้อนแบบโบราณ โดยยึดหลักการยอมรับ การเข้าใจ การมีขันติและสัจจะ ผ่านกระบวนการศึกษาดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ เป็นวิทยากรสาธิตและฝึกสอนให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียงมากกว่า ๒๐ โรงเรียน เช่น โรงเรียนเวียงชัยวิทยาคมโรงเรียนศรีดอนมูล โรงเรียนบ้านห้วยขม โรงเรียนทุ่งหลวง โรงเรียนเรียนบ้านดงมะตั้น โรงเรียนบ้านป่าบง โรงเรียนทุ่งยั้งห้วยผาวิทยา โรงเรียนบ้านห้วยเตือ โรงเรียนบ้านดอนศิลาผางาม
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเวียงชัย ห้องสมุดอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ศูนย์วัฒนธรรมน้ำลัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลเวียงชัย และกลุ่มรักษ์วัฒนธรรมล้านนา เพื่อสอนศิลปะการตีกลองสะบัดชัย การรำดาบ ๑๒ เล่ม และการฟ้อนโบราณ ให้แก่เยาวชน ชุมชน และผู้ที่ต้องการมาเรียนรู้
  - ❖ เป็นวิทยากรการออกกำลังกาย ด้วยการฟ้อนเจิงให้แก่ผู้สูงอายุและวัยทองของโรงพยาบาลสมเด็จพระญาณสังวร
  - ❖ เผยแพร่การแสดงเทศกาลวิถีชาวบ้านลุ่มน้ำโขง ครั้งที่ ๔๑ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ผู้ที่จะเป็นลูกศิษย์พ่อคุรุมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์ ต้องมีการยกครูครั้งแรกครั้งเดียว ด้วยเงินยกครูจำนวนเงิน ๑๔๙ บาท พร้อมด้วยกรวยดอกไม้รูปเทียน และจัดพิธีไหว้ครูหลวงที่บ้านของคุรุมานิตย์ ในวันที่ ๑๙ เมษายนของทุกปี มีพิธีครอบครูแบบล้านนา

วิธีการถ่ายทอดวิชาความรู้ เดิมที คุรุมานิตย์จะถ่ายทอดความรู้ด้วยการสอนปากเปล่า แสดงท่าทำให้ศิษย์ดู แล้วทำตาม ไม่มีเอกสารใดๆ แล้วแต่ศิษย์จะจดบันทึกกันเอง ภายหลังจึงได้พัฒนาสื่อการสอนเพิ่มขึ้น การสอนแต่ละด้านจะแตกต่างกัน ดังนี้

- ❖ การสอนพ็อนดาบ๑๒ เล่ม : สอนให้ลูกศิษย์ท่องจำ และฝึกทำท่าทางพ็อนดาบ ทั้ง ๓๓ ท่า ด้วยดาบไม้ ไม่มีเสียงดนตรี เมื่อพ็อนคล่องแคล่วและจำท่าพ็อนได้แล้ว จึงฝึกการใช้เท้าและมือให้เข้าจังหวะกัน ซ้อมการพ็อนดาบให้เข้าจังหวะกับเสียงกลอง ช้อง ฉาบ
- ❖ การสอนตีกลองสะบัดชัย : ฝึกหัดผู้เรียน ด้วยการอธิบายประกอบแผนภูมิการตีกลองที่คิดขึ้นเอง พร้อมกับสาธิตการตีกลอง ตีช้อง ตีฉาบสับเปลี่ยนหมุนเวียน ให้ศิษย์ดู แล้วให้ทุกคนฝึกฝนการแสดงทุกด้านเพื่อสามารถทำหน้าที่แทนกันได้
- ❖ พัฒนาการเรียนการสอนด้วยการผลิตสื่อการสอน เขียนตำรา รูปถ่ายท่าทางพ็อนรำของครูมานิตย์ เป็นต้นแบบนำไปประกอบกับบทบรรยายท่าพ็อนรำต่างๆ

การที่ครูมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การตีกลองสะบัดชัย และการพ็อนดาบ) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์ เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่จังหวัดลำพูน เป็นบุตรคนที่ ๕ ในจำนวนพี่น้อง ๖ คน ของนายตา เจริญเกษมทรัพย์ และนางवल เจริญเกษมทรัพย์ สมรสกับ นางสาวผ่องศรี ปัญญารัตน์ ไม่มีบุตร

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับการยกย่องเป็นคนดีศรีเชียงรายระดับจังหวัด สาขาศิลปะการแสดง
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับการยกย่องเป็นผู้ดำรงตนในคุณธรรมจริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ภายใต้โครงการเมืองไทยเมืองคนดีจาก กระทรวงวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับการยกย่องเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่น เขตภาคเหนือ จากสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับเลือกเป็นประธานจัดตั้งชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา บ้านชัยนิเวศน์ ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ เกียรติบัตรต้นแบบคนดีศรีแผ่นดิน จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การตีกลองสะบัดชัยและการฟ้อนดาบ) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำต้น)

นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ

กรมวิทย์ฯ ไทย ด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำต้น)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำต้น)

ครูสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปั้นน้ำต้น (คนโท) โบราณรูปแบบต่างๆ ริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาลวดลายของน้ำต้น ลงรักปิดทองคำเปลวบนดินเผา ด้วยฝีมือที่ประณีต งดงาม มากกว่า ๑๓ ลวดลาย เช่น ลายพิกทองคู่ ทรงสูงปิดทอง โดยใช้เทคนิคแบบโบราณผสมผสานวัฒนธรรมล้านนาที่มีทั้งคุณค่าและมูลค่าในศิลปกรรมน้ำต้น ผลงานได้รับการยกย่องเป็นที่ยอมรับขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง นอกจากจะช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

การที่ครูสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำต้น) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ

ครูภูมิปัญญาไทย
ด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำตัน)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ หรือ “สล่าแดง” เกิดในครอบครัวเกษตรกร อยู่ในหมู่บ้านน้ำตันซึ่งห่างไกลความเจริญ ได้ซึมซับและหัดปั้นน้ำตันจากปู่ ย่า ตายายมาตั้งแต่เด็ก หลังจากเรียนจบปริญญาตรี ได้ทำงานในภาคเอกชน ๙ ปี มีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ทำให้ครูสมทรัพย์กลับมาทบทวนวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านน้ำตัน ซึ่งเวลานั้นแทบจะไม่มีน้ำตันให้เห็นอยู่เลย

ด้วยเจตนาที่อยากสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ อนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ทำให้ครูสมทรัพย์เริ่มค้นหาปรัชญาการดำเนินชีวิต เริ่มวิเคราะห์และมองวิถีชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านน้ำตันอีกครั้ง โดยได้ฟื้นฟูการปั้นน้ำตันโบราณผสมผสานกับวัฒนธรรมล้านนาอย่างจริงจัง ในปี ๒๕๔๕ พยายามสืบค้นข้อมูลเชิงวิชาการเกี่ยวกับคนไทหายากที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดแพร่ น่าน ลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรม ลวดลายที่ปรากฏบนคนไท ผลงานของครูสมทรัพย์ซึ่งได้ประยุกต์และ

คิดค้นลวดลายหิ้งดงาม สะดุดตา ทำให้ได้รับการยอมรับ เป็นผลิตภัณฑ์ไทยดีเด่นระดับจังหวัด และได้แจ้งข้อมูลต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาเมื่อปี ๒๕๕๗ แล้ว

ปัจจุบัน ครูสมทรัพย์ได้สร้างบ้านแบบล้านนาโบราณให้เป็นแหล่งเรียนรู้ผ้าต้นโบราณเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับสอนและให้นักเรียนมาเข้าค่ายศึกษาเรียนรู้

องค์ความรู้

ครูสมทรัพย์มีความเชี่ยวชาญการปั่นน้ำต้น (คนไท) คิดค้นและพัฒนาารูปแบบลวดลายของน้ำต้นให้ทันสมัยผสมผสานกับวัฒนธรรมล้านนากับกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้เทคนิคโบราณ และวัสดุ อุปกรณ์ท้องถิ่นที่หาได้ง่ายทุกขั้นตอนล้วนทำด้วยมือ ไม่ต้องอาศัยเครื่องจักรกลใดๆ ตกแต่งลวดลายด้วยไม้ไผ่ ชักผิวให้มัน เขียนลวดลายด้วยยางมะขวิด ทายางรักปิด ทองคำเปลวบนดินเผา ซึ่งยังไม่ปรากฏในประเทศไทย ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีความประณีต ลวดลายหิ้งดงาม (แต่เดิมจะมีเฉพาะลายพันหนู ลายไขปลา)

ลวดลายน้ำต้นที่ครูสมทรัพย์สร้างสรรค์พัฒนาขึ้นใหม่มีมากกว่า ๑๓ ลวดลาย ได้แก่

- ❖ ลายฟักทองคู่ ทรงสูงปิดทอง
- ❖ ลายต้นน้ำโบราณ
- ❖ ลายฟักทองคอสอบ ปิดทอง
- ❖ ลายฟักทองปิดทองเป็นเถา ปิดทองเป็นลายคลื่น
- ❖ ลายฟักทองกิบูน คอสอบ
- ❖ ลายฟักทองเกลี้ยง คอสอบ ฐานเว้า
- ❖ ลายฟักทอง ทรงสูง
- ❖ ลายหยดน้ำ
- ❖ ลายฟักทองกลีบูนคอบัว
- ❖ ลายฟักทอง ๑๒ ราศี
- ❖ ลายฟักทองคอสั้นกลม

การคิดค้นดังกล่าว นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์สืบสานน้ำต้นที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของล้านนาโบราณมิให้สูญหายแล้ว ยังสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มากกว่าเดิมเกือบสิบเท่าตัว

การถ่ายทอดความรู้

ครูสมทรัพย์ได้ถ่ายทอดความรู้เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่การปั่นน้ำต้น ให้แก่เยาวชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ และผู้ที่สนใจ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นิสิต นักศึกษาและนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คณะศิลปกรรม คณะสื่อสารมวลชน คณะศึกษาศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรม) หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยบรมราชชนนี
  - ❖ วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนวัดมโนทัยพายัพ โรงเรียนปรินส์รอยแยล โรงเรียนบ้านกาดวิทยาคม
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ มูลนิธิเพื่อนสล่าล้านนา และผู้เรียนในโครงการอุ้ยสอนหลาน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ จัดแสดงผลงานสอนและสาธิตการปั้นน้ำตันโบราณโอกาสต่างๆ อาทิ งานต้อนรับผู้เข้าประชุมสมุนไพโรโลก จัดแสดงที่หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
  - ❖ ถ่ายทอดความรู้ในโครงการเข้าค่ายของนักศึกษาสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสมทรัพย์ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางความคิด ใช้หลักการสอนเรียบง่าย คือ “บอก-สาธิต -ปล่อยให้ฝึก-ประเมิน” ด้วยการ

- ❖ จัดกิจกรรมไหว้ครูเพื่อเรียกศรัทธาให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น
- ❖ สอนให้ผู้เรียนรู้จักชนิดของดินและน้ำต้น สาธิตวิธีการเตรียมดิน นวดดิน และการปั้น ปล่อยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ และประเมินผลงานทั้งด้านกระบวนการทำงานและผลงานการปั้นน้ำต้น
- ❖ ถ่ายทอดความรู้โดยผ่านบทความ บทสัมภาษณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ถ่ายทำสารคดี รายการวิทยุไทย เผยแพร่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย
- ❖ สาธิตและแสดงผลงานในงานนิทรรศการต่างๆ

การที่ครูสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำต้น) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวนพี่น้อง ๓ คน ของนายจั่น ศรีสุวรรณ และนางต้า ศรีสุวรรณ สมรสกับ น.ส.นันทพร เกตุวรภัทรา (ไม่มีบุตร)

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ รางวัลผลิตภัณฑ์ดีเด่นระดับสี่ดาวของจังหวัดเชียงใหม่ ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ เกียรติบัตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมสาธิตการประกอบอาชีพพื้นบ้าน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ เกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น เพชรราชภัฏ-เพชรล้านนา สาขาทัศนศิลป์ : เครื่องปั้นดินเผา (คนไท) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศเกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ในด้านการอนุรักษ์ สร้างสรรค์และสืบทอดงานด้านหัตถกรรม (การปั้น) จากสมาคมชาวเหนือ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศเกียรติคุณเป็นผู้มีทักษะฝีมือโดดเด่นในงานศิลปะและหัตถกรรม จากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การปั้นน้ำตัน) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม
(ภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่)

นายประเสริฐ ประทีชชัย

คำประกาศเกียรติคุณ

นายประเสริฐ ประดิษฐ์

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านภาษาและวรรณกรรม (ภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่)

ครูประเสริฐ ประดิษฐ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในการแปล เรียบเรียงภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่ ได้จัดทำหลักสูตรระยะสั้น คู่มือหลักสูตรท้องถิ่นภาษาไต (ไทยใหญ่) พื้นฐาน แปลนิทานพื้นบ้านมากกว่า ๕๐ เรื่อง วรรณกรรมพื้นบ้านและสุภาษิตคำพังเพย เพลงไต ๑๔ ทำนอง เป็นผู้ริเริ่มตรวจการชำระประวัติศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน ครูคณาจารย์ ชุมชนและผู้สนใจทั่วไป ผลงานของครูประเสริฐช่วยสร้างความตระหนักให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่

การที่ครูประเสริฐ ประดิษฐ์ ได้นำความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม (ภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านภาษาและวรรณกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายประเสริฐ ประดิษฐ์

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านภาษาและวรรณกรรม

(ภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูประเสริฐ เกิดที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบครัวมีเชื้อสายชาวไทยใหญ่ เนื่องจากคุณพ่อเป็นครูสอน ครูประเสริฐจึงมีประสบการณ์และได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยใหญ่จากครอบครัว และจากการร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นมาตั้งแต่วัยเด็ก

เมื่ออายุ ๑๐ ปี ได้บวชเป็นสามเณรในพิธีบอยสำอาง ซึ่งเป็นประเพณีของท้องถิ่น เป็นเวลา ๑ เดือน จึงมีโอกาสเรียนรู้ภาษาไทยใหญ่ ทั้งด้านการเขียน การอ่านปี่สาโบราณ และการอ่านสมุดข่อยจากพระอธิการคำอู่ เจ้าอาวาสวัดปางหมู จนสามารถอ่านและเขียนภาษาไตแบบเก่าได้

หลังจากนั้น จึงสอบชิงทุนการศึกษาต่อที่วิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี จนสำเร็จการศึกษา และเข้ารับราชการเป็นครูที่โรงเรียนบ้านทุ่งไม้สัก มิตรภาพที่ ๙๘ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านไม้ฮุง โรงเรียนบ้านไม้สะเป่ ภายหลังได้เป็นศึกษานิเทศก์อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ระหว่างนั้นได้สั่งสมความรู้ ศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองและจากการค้นคว้าตำรา เอกสารจากห้องสมุด จากร้านขายหนังสือเก่า จากผู้รู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเกิดความเชี่ยวชาญ และด้วยความตระหนักถึงคุณค่าศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรมไทยใหญ่ เกรงว่าจะสูญหาย จึงตั้งปณิธานว่าจะทุ่มเทให้กับงานด้านไต่ศึกษา แผลและเรียบเรียงถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

ปัจจุบันครูประเสริฐมีตำแหน่งเป็นศึกษานิเทศก์ ได้รับเชิญเป็นผู้จัดทำหนังสือประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ความสามารถด้านภาษาไทเป็นที่ยอมรับของสถาบัน องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดอื่นๆ ตลอดมา

องค์ความรู้

- ครูประเสริฐเชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นไทยใหญ่ (ไต) ผลงานเป็นที่ประจักษ์ ดังนี้
- ❖ สามารถอ่านและเขียนภาษาไททั้งแบบเก่าและภาษาไทแบบใหม่ วรรณกรรมที่สร้างสรรค์จะมีจุดเด่นเน้นประเพณีวัฒนธรรมของไทยใหญ่
  - ❖ แปลและเรียบเรียงนิทานพื้นบ้าน ส่วนใหญ่เป็นนิทานที่สอนให้เยาวชนรู้จักการทำความดี ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความรับผิดชอบ รวม ๑๕ เรื่อง อาทิ เรื่องหมอกอาชาวดี แม่ฮ่อเน่ว นกกาดนกไก่อ๊วก ปูกตะลุย อลองนกเขี้ยว นกยุงคำ นกป้อเฮ้ย เป็นต้น สำหรับวรรณกรรมไทที่แปลได้แก่ ขุนสามลอ นางอุเปม นางก้ำด อะลองหอยขาว มหาตุ๊ก อลองโวเขาเหลว นางฮี้แสงก่อ พาราหลินเหนียว เป็นต้น
  - ❖ จัดทำแบบเรียนภาษาไท คู่มือการเรียนรู้สำหรับนักเรียนและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๑ และเขต ๒ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักสูตรแม่ฮ่องสอนศึกษา ปริญญาคำทายของชาวไต สุภาษิตคำพังเพย หนังสืออ่านเพิ่มเติม “สืบสานตำนานไต”
  - ❖ เป็นผู้ริเริ่มตรวจการชำระประวัติศาสตร์ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อนุรักษ์ฟื้นฟูเกี่ยวกับจเรฮอสิก (ผู้อ่านหนังสือธรรมะไทยใหญ่) จังหวัดแม่ฮ่องสอน
  - ❖ เขียนบทความ ตำนานด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน มากกว่า ๕๐ เรื่องรวมถึงบทความเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ของชาวไต ลงหนังสือพิมพ์สยามรัฐ รายสัปดาห์ คอลัมน์ “ชีวิตในม่านหมอก”
  - ❖ เรียบเรียงเพลงไตเก่า ๑๔ ทำนอง ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานต่อไป
  - ❖ จัดทำหลักสูตรการเรียนภาษาไท ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และสำหรับหน่วยงาน องค์กรที่สนใจ

การถ่ายทอดความรู้

ครูประเสริฐได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ บรรยายถ่ายทอดความรู้การใช้ภาษาไต่พื้นฐานและคู่มือการเรียนรู้แก่ คณะครูและนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่แม่ฮ่องสอน เขต ๑ และเขต ๒ ประมาณ ๓๗ โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ โรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ เผยแพร่ความรู้โดยการจัดทำหลักสูตรแม่ฮ่องสอนศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน และรับหน้าที่เป็นอาจารย์พิเศษในการสอนหลักสูตรแม่ฮ่องสอนศึกษา
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ จัดรายการวิทยุ ผ่านสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. จังหวัดแม่ฮ่องสอน รายการ “รวมใจไทย” และรายการ “สืบศิลป์ถิ่นไต” ซึ่งเป็นรายการที่เน้นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้ภาษาท้องถิ่น มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบันมากกว่า ๒๐๐ เรื่อง
  - ❖ เป็นที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านไต่ศึกษา (ภาษาวรรณกรรม ศิลปะการแสดง วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต) ทำวิทยานิพนธ์แก่นิสิต นักศึกษาคณาจารย์ ทั้งระดับปริญญาตรี โท เอก จากสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ เป็นต้น
  - ❖ จัดตั้งชมรมฮอลิก เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสอน การอ่านหนังสือธรรมะไทยใหญ่ การร้องเพลงไต่แบบเก่าในชุมชนต่างๆ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูประเสริฐมีวิธีการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ดังนี้

- ❖ บรรยายสร้างความตระหนักเพื่อให้ผู้เรียนรู้คุณค่า รักและหวงแหนภาษาวรรณกรรม วัฒนธรรมประเพณีของชาวไต
- ❖ สอนการอ่านและการเขียนพยัญชนะ (๑๙ ตัว) วรรณยุกต์ การเทียบเสียงพยัญชนะ สระ ภาษาไทยกับภาษาไต การใช้คำให้ถูกต้องและเหมาะสม

- ❖ จัดทำแบบฝึกปฏิบัติและประเมินผลการทำงานชิ้นงาน
- ❖ จัดทำสื่อ เอกสาร ซีดีประกอบคำบรรยาย ตามความเหมาะสมในแต่ละโอกาส

การที่ครูประเสริฐ ประดิษฐ์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่ เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูประเสริฐ ประดิษฐ์ เกิดวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายทุน ประดิษฐ์ และนางอ่อง ประดิษฐ์ สมรสกับ นางอริสา ยารณะ มีบุตร ๓ คน ได้แก่ นางบัณฑิตาศรีภิรมย์ นายประเสริฐศักดิ์ ประดิษฐ์ และเด็กชายประพลเดช ประดิษฐ์

การศึกษา

- ❖ ครุศาสตร์บัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศเกียรติคุณเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาวรรณกรรม จากสภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ โฉมเกียรติยศเพชรราชภัฏ-เพชรล้านนา ด้านมนุษยศาสตร์ สาขาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ รางวัลผู้ทำคุณงามความดีเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตนในสังคมไทย จากสภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ รางวัลผู้ปฏิบัติงานและมีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม จากสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ รางวัลเกียรติยศนักจัดรายการวิทยุเครือข่ายวัฒนธรรมดีเด่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ รางวัลเกียรติยศผู้ใช้ภาษาไทยท้องถิ่นดีเด่น ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ไทย รุ่นที่ ๖ ด้านภาษาและวรรณกรรม (ภาษาและวรรณกรรมไทยใหญ่) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณกรรมท้องถิ่น)

นายสันติ ฮงัยราช

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณกรรมท้องถิ่น)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสันติ อภัยราช

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณกรรมท้องถิ่น)

ครูสันติ อภัยราช เกิดเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๙๐ ที่จังหวัดกำแพงเพชร มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ได้เริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานที่มีคุณค่าต่อการศึกษาจำนวนมาก โดยศึกษาค้นคว้า เขียนและรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น เรื่องทุ่งมหาธาราช งานวิจัยเรื่องการแสดงพื้นบ้านของชุมชนโบราณกำแพงเพชร จัดทำหลักสูตรเอกสารประกอบการเรียนรู้พัฒนาให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อเป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อวงวรรณกรรม ด้วยความเสียสละและมุ่งมั่นให้ผู้เรียน ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าและร่วมอนุรักษ์สืบสานภาษาและวรรณกรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

การที่ครูสันติ อภัยราช ได้นำความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณกรรมท้องถิ่น) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านภาษาและวรรณกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายสันติ อภัยราช

คุรุภูมิปัญญาไทย
ด้านภาษาและวรรณกรรม
(วรรณกรรมท้องถิ่น)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูสันติ อภัยราช เกิดที่จังหวัดกำแพงเพชร เริ่มสนใจวรรณกรรมตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และเมื่อศึกษาต่อระดับปริญญาตรี จึงเลือกเรียนภาษาและวรรณกรรม ด้วยความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน จึงได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเรียนรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม จากการอ่าน การรับฟังเรื่องราวจากปราชญ์ท้องถิ่น และจากการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร กอปรกับแรงบันดาลใจที่ต้องการเห็นเยาวชนทุกคนในชุมชนเกิดความรักหวงแหน ภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของบ้านเมืองและท้องถิ่นของตน ครูสันติจึงอุทิศตนอุทิศเวลาทำการศึกษาค้นคว้า ลงพื้นที่ เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านภาษาและวรรณกรรม ผลงานการศึกษาวิจัยในด้านวรรณกรรมท้องถิ่นที่มาจากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบของครูสันติ นับเป็นเอกสารที่มีความสำคัญยิ่งในการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร งานวิจัยมากกว่า ๓๐ เรื่อง เป็นภาพสะท้อนอย่าง

ดีเยี่ยมในกระบวนการประยุกต์องค์ความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรมให้เป็นระดับสากล นับเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่ายิ่งต่อการศึกษาทุกระดับ

ปัจจุบันครูสันติ เป็นประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร รองประธานสภาวัฒนธรรมภาคเหนือ เป็นผู้นำเครือข่ายทางวัฒนธรรมตำบล และวัฒนธรรมอำเภอต่างๆ ของจังหวัดกำแพงเพชร รวม ๓๐ แห่ง โดยได้เผยแพร่สร้างสรรค์ผลงานด้านวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้

ครูสันติ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา ตั้งแต่อายุ ๓๐ ปี ดังนี้

- ❖ เขียนบทคำบรรยายในการแสดงแสง เสียง ประกอบจินตนาการและกำกับการแสดงในงาน ประเพณีนบพระเล่นเพลงตั้งแต่ปี ๒๕๓๘-๒๕๕๒ อาทิ เรื่องธรรมนาคร สถิตาภรณ์ กำแพงเพชร ประเพณีลอยกระทงของจังหวัดกำแพงเพชร
- ❖ ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและทำการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของเมืองกำแพงเพชรมากกว่า ๓๐ เรื่อง อาทิ เรื่องทุ่งมหาธาตุ เรื่องนครชุม เรื่องอำเภอไทรงาม เรื่องอำเภอคลองขลุง เรื่องเมืองไตรดริงซ์ กับประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร งานวิจัยเรื่องการแสดงพื้นบ้านของชุมชนโบราณกำแพงเพชร เอกสารเหล่านี้ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ และแนวทางการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นแก่สถาบันต่างๆ
- ❖ เขียนบทโทรทัศน์ กำกับบท เผยแพร่ทางเคเบิลท้องถิ่น ทั่วประเทศ ความยาว ๑๕-๓๐ นาที เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้
  - พระมหากษัตริย์กับเมืองกำแพงเพชร (๑๖ ตอน)
  - แหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญากำแพงเพชร (๕๐ ตอน)
  - วัดโบราณในจังหวัดกำแพงเพชร (๑๖ ตอน)
  - คหกรรมศิลป์ในจังหวัดกำแพงเพชร (๕๔ ตอน)
  - การแสดงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร (๒๕ ตอน)
  - วัฒนธรรมประเพณีในจังหวัดกำแพงเพชร (๘๐ ตอน)
  - พระเครื่องเมืองกำแพงเพชร (๕ ตอน)
  - บุคคลดีเด่นเมืองกำแพงเพชร (๗ ตอน)
  - การแสดง แสง เสียง (๑๕ ตอน)
  - การแสดงของนักเรียน (๑๔ ตอน)

การถ่ายทอดความรู้

ครูสันติได้ถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น มานานกว่า ๓๐ ปี โดยไม่ปิดบังความรู้แก่ผู้เรียนทุกคน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้

การศึกษาในระบบ : ❖ ได้จัดทำหลักสูตรในรายวิชาภาษาไทย และเป็นครูผู้สอนแก่นักเรียนในโรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร และสถาบันต่างๆ จำนวนมาก

ศึกษานอกระบบ : ❖ ถ่ายทอดความรู้โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ อาทิ โครงการลานวัฒนธรรมเพื่อเยาวชนจัดปีละ ๖ ครั้ง มีเยาวชนเข้าร่วมโครงการครั้งละ ๑๕๐-๓๐๐ คน

❖ จัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมเพื่อเยาวชนและครอบครัว เกี่ยวกับเทคนิคการเขียนและอ่านกาพย์ กลอน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

❖ จัดอบรมให้ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน โดยใช้สถานที่จริง

การศึกษาตามอัธยาศัย : ❖ เผยแพร่วรรณกรรมผ่านสื่อหลายช่องทาง ได้แก่

- เป็นวิทยากรบรรยาย และจัดแสดงแสง เสียง ประกอบจินตนาการในงานประเพณีนบพระเล่นเพลง
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต เอกสารตำราวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร ประมาณ ๔๐๐ เรื่อง มีผู้เข้าไปศึกษาเยี่ยมชมได้ทั่วโลก ในระบบวิดีโอเกิล (<http://video.google.com>) เว็บไซต์<http://www.sunti-apairach.com/book/> และ <http://www.sunti-apairach.com/>

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสันติ ได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้หลากหลายแนวทางดังนี้

- ❖ การบรรยายให้ความรู้แก่บุคลากรในสถาบันต่างๆ ทั่วประเทศในด้านภาษาและวรรณกรรม
- ❖ จัดทำวีดิทัศน์ ซีดี ดีวีดี เผยแพร่แก่ผู้สนใจ
- ❖ จัดทำตำรา เอกสารให้ความรู้เป็นคู่มือในการถ่ายทอดประสบการณ์
- ❖ นำหนังสือที่เรียบเรียงด้วยตนเองประมาณ ๑๐๐ เล่ม สามารถอ่านและเรียนรู้ได้ในระบบอินเทอร์เน็ต
เว็บไซต์ <http://www.sunti-apairach.com/book/>
- ❖ จัดทำเว็บไซต์ <http://www.sunti-apairach.com/> โดยนำรายการโทรทัศน์วัฒนธรรมและบทมาไว้ด้วยกัน จำนวนหลายร้อยเรื่อง สามารถเปิดดูได้และมีบทประกอบทางอินเทอร์เน็ต

การที่ครูสันติ อภัยราช เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณกรรมท้องถิ่น) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายสันติ อภัยราช เกิดเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่จังหวัดกำแพงเพชร เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๕ คน ของนายเสรี อภัยราช และนางเสงี่ยม อภัยราช สมรสกับ นางจันทินี อภัยราช มีบุตรชาย ๑ คน คือ นายอรรถ อภัยราช

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรี กศบ. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
- ❖ ปริญญาตรี น.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประถมาภรณ์ช้างเผือก
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ คุรุภาษาไทยนักพัฒนา ระดับมัธยมศึกษา จากมูลนิธิสยาม-เบญจมา แสงมลิ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๒ โล่เชิดชูเกียรติคุณเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ เกียรติบัตรครูต้นแบบวิชาภาษาไทย จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ โล่เชิดชูเกียรติคุณเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมจากหอการค้าจังหวัดกำแพงเพชรร่วมกับสถาบันราชภัฏกำแพงเพชร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ เกียรติคุณเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมภาคเหนือ คนเด่นในรอบปี จากหนังสือพิมพ์ประชาไทย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ เกียรติคุณผู้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมกำแพงเพชร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ เกียรติบัตรเป็นผู้มีคุณูปการต่องานวัฒนธรรมของชาติ เสียสละเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน ส่งเสริมงานวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น จากกระทรวงวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๐ โล่เกียรติคุณผู้ทำประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ปัจจุบัน ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๓ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณกรรมท้องถิ่น) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม (ประวัติศาสตร์ล้านนา)

ครูอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม (ประวัติศาสตร์ล้านนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

ครูอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านภาษาและวรรณกรรม (ประวัติศาสตร์ล้านนา)

ครูอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรม (ประวัติศาสตร์ล้านนา) โดยปริวรรตและใช้เอกสารคัมภีร์ใบลานล้านนาเพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ล้านนา ประวัติศาสตร์ศิลป์ รวมทั้งกฎหมายโบราณของล้านนา ได้ปริวรรตคัมภีร์ใบลานมากกว่า ๖๐ เรื่อง ครูอรุณรัตน์มุ่งมั่นศึกษา ค้นคว้า วิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ จนถึงปัจจุบัน ผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ช่วยแก้ปัญหาวิกฤตทางวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกให้เยาวชน ชุมชน ภาคภูมิใจและรักแผ่นดินเกิดของตน

การที่ครูอรุณรัตน์วิเชียรเขียวได้นำความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม (ประวัติศาสตร์ล้านนา) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านภาษาและวรรณกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

ครูอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว

ครูภูมิปัญญาไทย
ด้านภาษาและวรรณกรรม
(ประวัติศาสตร์ล้านนา)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูอรุณรัตน์ เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ คุณพ่อมีความรู้และสามารถอ่านภาษาถิ่นล้านนาจากคัมภีร์ใบลานได้ ทำให้ครูอรุณรัตน์สนใจเรียนรู้ภาษาถิ่นและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นตั้งแต่วัยเรียน

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขา ประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครูอรุณรัตน์ได้เริ่มเรียนภาษาถิ่นล้านนาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จนสามารถอ่านและปริวรรตภาษาถิ่นล้านนาได้อย่างดีเยี่ยม หลังจากจบการศึกษาเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ที่ภาควิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยครูเชียงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขา ประวัติศาสตร์ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครูอรุณรัตน์ได้นำความรู้ภาษาถิ่นล้านนามาใช้อ่านและปริวรรตคัมภีร์ใบลานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคัมภีร์ใบลานที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์บ้านเมือง และกฎหมายล้านนาโบราณ และเป็นนักศึกษาคนแรกที่ทำวิทยานิพนธ์โดย

ใช้ข้อมูลจากคัมภีร์ไบเบิลเป็นหลักในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องสังคมล้านนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจากคัมภีร์ไบเบิลในภาคเหนือ

ครูอรุณรัตน์มีความมุ่งมั่นที่จะให้นักศึกษา เยาวชน และชุมชนเห็นความสำคัญคุณค่าของภาษาและวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นล้านนา จึงได้จัดทำหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและปริวรรตคัมภีร์ไบเบิลท้องถิ่นจำนวนมาก ต่อมาได้เสนอขอเปิดสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่เป็นแห่งแรกและเผยแพร่ไปยังวิทยาลัยครูทั่วประเทศเปิดสอนวิชาดังกล่าว

นอกจากนี้ ครูอรุณรัตน์ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ล้านนาร่วมกับนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นผู้อนุรักษ์และเผยแพร่ภาษาและวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ล้านนาโดยใช้ข้อมูลจากคัมภีร์ไบเบิลมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ จนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้

ครูอรุณรัตน์มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ล้านนา โดยเฉพาะการอ่านและใช้คัมภีร์ไบเบิลล้านนา ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือตำนานบ้านเมืองศาสนา ประเพณีกฎหมายโบราณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ศึกษาค้นคว้าและปริวรรตคัมภีร์ไบเบิลของล้านนาประเภทต่างๆ มากกว่า ๖๐ เรื่อง อาทิ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานดอยเชียงดาว ตำนานเมืองพะเยา กฎหมายมังรายธรรมศาสตร์ เป็นต้น ส่งผลให้ตำนานเหล่านี้เป็นที่รู้จักและใช้ศึกษาอ้างอิงอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ได้จัดทำพจนานุกรมภาษาล้านนา ๔ ฉบับ ได้แก่ ๑) พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคเหนือ ๒) พจนานุกรมศัพท์ล้านนา เฉพาะคำที่ปรากฏในไบเบิล ซึ่งเป็นพจนานุกรมเล่มแรกของประเทศที่รวมคำศัพท์จากคัมภีร์ไบเบิล ๓) พจนานุกรมภาษาล้านนา และ ๔) พจนานุกรมภาษาจารึกล้านนา

นอกจากการอ่านปริวรรตเอกสารแล้ว ครูอรุณรัตน์ยังเชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ศิลปะ กฎหมายโบราณ มีผลงานจากการค้นคว้า พัฒนาองค์ความรู้จำนวนมาก อาทิ เที้ยวเมืองเชียงตุงโบราณวัตถุ-โบราณสถานในล้านนา และร่วมศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ล้านนากับชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้รับทุนวิจัยจากสถาบันต่างๆ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) สำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (สกว.) และสำนักงานกองทุนจากมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมัน

จากความมุ่งมั่นในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย จึงสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาและวรรณกรรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นล้านนามาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สังคมและชุมชนตื่นตัวและเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ล้านนา เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ

การถ่ายทอดความรู้

ครูอรุณรัตน์ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ล้านนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ จนถึงปัจจุบัน โดยไม่หวังวิชาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดแก่ผู้เรียนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ศึกษานอกระบบ :**
- ❖ ถ่ายทอดความรู้แก่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
  - ❖ จัดอบรมพิเศษแก่นักเรียนเพื่อให้เข้าใจเรื่องท้องถิ่นของตน
  - ❖ เป็นวิทยากรในการประชุมสัมมนาระดับท้องถิ่นระดับชาติและนานาชาติ
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ บรรยายถ่ายทอดความรู้ในการอบรมแก่พระภิกษุเกี่ยวกับโบราณสถาน และโบราณวัตถุในล้านนา คัมภีร์ใบลาน
  - ❖ เผยแพร่ความรู้ผ่านทางสื่อบทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูอรรุณรัตน์ถ่ายทอดความรู้ โดยใช้สื่อการสอนที่หลากหลายดังนี้

- ❖ บรรยายภาพรวม ของเรื่องที่จะสอนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ และคุณค่าในเนื้อหาสาระของเรื่องนั้นๆ
- ❖ ให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นของตนจากผู้รู้และแหล่งเรียนรู้อื่นเพิ่มเติม
- ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสื่อ ผลงานที่ปริวรรตจากคัมภีร์โบราณ ภาพถ่ายทางอากาศ บทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา

การที่ครูอรรุณรัตน์ วิเชียรเขียว เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม (ด้านประวัติศาสตร์ล้านนา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นางอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย เกิดวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวนพี่น้อง ๓ คน ของนายดุษฎี อภิวงค์ และนางคำแปง อภิวงค์ สมรสกับนายสมโภชน์ วิเชียรเขียว มีบุตรหญิง ๑ คน คือ นางสาวบุณทริกา วิเชียรเขียว

การศึกษา

- ❖ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ❖ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับเลือกเป็นภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์ (โบราณคดี) สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๗ โสศิษย์เก่าดีเด่น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับการประเมินผลงานเท่ากับสำเร็จปริญญาเอก จากภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยคอร์เนล เรียกว่า Ph.D Waiver
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ โสอาจารย์ดีเด่น สาขาการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์ เทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ โสศิษย์เก่าดีเด่น ประเภทวิชาการ โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านภาษาและวรรณกรรม (ประวัติศาสตร์ ล้านนา) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก

ทำเนียบกรมป่าไม้ไทย รุ่นที่ ๖
และคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือก
กรมป่าไม้ไทย รุ่นที่ ๖

ธรรมนูญปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคเหนือ

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
๑.	นายบุญชอบ เอ็มอิม	๘๗/๑ ม.๓ ต.คลองกระจง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย ๖๔๑๑๐ โทร. ๐๕๕-๖๖๔-๔๕๙, ๐๘๑-๘๘๘-๑๗๓๙
๒.	นายจรัส โยธา	๘๗/๑๑ ม.๑ ต.เขากวางทอง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี ๖๑๑๑๐ โทร. ๐๘๑-๙๗๒-๙๘๑๓, ๐๕๖-๕๓๓-๓๒๖
๓.	นายทองคำ เข้มทองคำ	๒/๑ ม.๓ ต.โกรกกลาง อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย ๖๔๑๗๐ โทร. ๐๘๑-๐๔๕-๓๔๘๖
๔.	นายทองปาน เผ่าโสภา	๑๖๓ ม.๑๔ ต.หนองกุลา อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก ๖๕๑๔๐ โทร. ๐๘๖-๒๐๖-๓๖๘๐
๕.	นายสำรวย ทวีทรัพย์	๔๕๐ ม.๒๑ ต.ปางมะค่า อ.ขามเฒ่าลี้ จ.กำแพงเพชร ๖๒๑๔๐ โทร. ๐๘๙-๒๒๕-๑๒๕๘
๖.	นายอินสอน สุริยงค์	๑๓๕ ม.๖ ต.ออนเหนือ อ.แม่อน จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๓๐ โทร. ๐๘๑-๘๘๔-๒๐๙๒, ๐๕๓-๘๕๙-๓๕๓
๗.	นายจักรพันธ์ ชัยแปง	๒๓ ม.๔ ต.สันนาเม็ง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๑๐ โทร. ๐๘๖-๑๘๐-๕๕๘๐, ๐๕๓-๓๙๘-๔๕๙
๘.	นางสินวล หมวกทอง	๑๓๙/๑ ม.๙ บ้านน้ำใสใต้ ต.ชัยชุมพล อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๑๓๐ โทร. ๐๘๑-๓๗๙-๓๒๔๗, ๐๕๕-๔๕๐-๖๓๑
๙.	นายสมบุญ ใจสูง	๓๓๐/๓ ม.๓ ต.แม่ตาวพะ อ.แม่สอด จ.ตาก ๖๓๑๑๐ โทร. ๐๕๕-๕๔๒-๑๔๐, ๐๘๖-๑๐๕-๔๙๕๙
๑๐.	นายอินสม สิทธิตัน	๕๒ ม.๓ ต.บ้านโอง อ.บ้านโอง จ.ลำพูน ๕๑๑๓๐ โทร. ๐๕๓-๕๙๑-๒๖๓, ๐๘๙-๕๕๒-๓๙๓๔
๑๑.	นายเกษม ดวงงาม	๒๓ ม.๓ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๕๐ โทร. ๐๘๗-๑๗๗-๑๗๕๕, ๐๕๓-๖๕๖-๔๒๘
๑๒.	นายโกวิท สุขประเสริฐ	๕๑ ม.๘ ต.เหมืองจี้ อ.เมือง จ.ลำพูน ๕๑๑๒๐ โทร. ๐๕๓-๕๗๓-๖๖๙, ๐๘๙-๑๙๑-๒๕๐๑
๑๓.	นายเบญจพล สิทธิประณีต	๘-๑๐ วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทร. ๐๘๙-๕๕๕-๐๐๘๙, ๐๕๓-๒๔๕-๖๖๓
๑๔.	นายประทีป สุขโสภา	๘๒/๘ ม.๒ ต.ย่านยาว อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย ๖๔๑๑๐ โทร. ๐๕๕-๖๔๑-๓๖๗, ๐๘๑-๗๘๖-๗๕๙๗

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
๑๕.	นางพยอม ถิ่นตา	๒๓๘ ม.๒ ต.แม่คำมี อ.เมือง จ.แพร่ ๕๔๐๐๐ โทร. ๐๘๕-๗๑๐-๕๙๙๗, ๐๕๔-๕๒๑-๔๙๓
๑๖.	นางพันทิพา สิงห์สิทธิ์	๘๖๗/๑๑๔ ม.๙ ต.นครสวรรค์ตก อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทร. ๐๘๗-๘๔๘-๓๘๖๑, ๐๕๖-๒๒๑-๒๐๗ ต่อ ๑๔๑
๑๗.	นายมานิตย์ เจริญเกษมทรัพย์	๑๒๑/๗ ม.๑๓ ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย ๕๗๒๑๐ โทร. ๐๘๕-๐๔๑-๓๔๙๖
๑๘.	นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ	๔๕ ม.๖ ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๖๐ โทร. ๐๕๓-๔๘๙-๒๒๖
๑๙.	นายประเสริฐ ประดิษฐ์	๑๐๐/๑๐ ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๐๐๐ โทร. ๐๕๓-๖๑๑-๒๘๒ ต่อ ๑๑๖, ๐๘๑-๗๘๔-๕๑๑๘
๒๐.	นายสันติ อภัยราช	๒๐๒/๑๔ ม.๓ ต.นครชุม อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ๖๒๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๔๗๕-๕๕๕๗, ๐๕๕-๗๓๘-๘๒๔
๒๑.	รศ.อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว	๒๒๒/๒๗ ต.ฟ้าฮ่าม อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๙๖๑-๙๒๘๐, ๐๕๓-๘๕๔-๘๑๙

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
๑.	นายบุญสวน แคนตะ	๒๖/๒ ม.๑๕ ต.โคกสะอาด อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐ โทร. ๐๘๑-๐๐๔-๓๒๐๖
๒.	นางนงนุช จันทร์แจ่ม	๑๒๔/๑ ม.๔ ต.ตรมไพร อ.ศีขรภูมิ จ.สุรินทร์ ๓๒๑๑๐ โทร. ๐๘๗-๒๔๔-๐๕๓๘
๓.	นายบุญมี ล้อมวงศ์	๑๓๐ ม.๕ บ้านปะอ่าว ต.ปะอ่าว อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๕๕๘-๔๒๙๒
๔.	นายป่วน เจียวทอง	๖๘ ม.๓ ต.เขวาสินรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๓๐๙-๔๓๕๒
๕.	นายสุด กัณหารัตน์	๑๙๓ ม.๑๑ ต.นาหนองกุ่ม อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ ๓๖๑๕๐ โทร. ๐๘๑-๑๘๕-๒๘๓๖, ๐๕๔-๘๘๓-๐๓๙
๖.	นางสุนันทา ณ เชียงคำ	๑๙๕ ม.๘ บ้านนางวาน ต.ม่วงใหญ่ อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี ๓๔๓๔๐ โทร. ๐๘๖-๐๐๑-๑๒๓๐, ๐๘๖-๕๖๔-๖๕๗๖

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
๗.	นางจินดา บุษสระเกษ	๓ ม.๒ ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก จ.นครราชสีมา ๓๑๔๑๐ โทร. ๐๘๑-๐๗๔-๓๗๙, ๐๔๔-๓๓๐-๑๒๔
๘.	นางวิไลวรรณ ธาณี	๓๖/๑ ม.๑๐ ต.บุเปือย อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี ๓๔๒๖๐ โทร. ๐๘๕-๗๗๒-๙๑๖๙, ๐๔๕-๓๓๓-๐๐๗
๙.	นายกมนตรีโรจน์ นวัตกรรมบริหาร	๙๓๒ ถ.หลักเมือง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐ โทร. ๐๔๔-๕๑๒-๕๘๗
๑๐.	นายจำนงค์ กาหลง	๖๘ ม.๑๓ บ้านวังบัวเหลือง ต.เพ็ญ อ.เพ็ญ จ.อุดรธานี ๔๑๑๕๐ โทร. ๐๘๖-๒๒๙-๘๙๙๖, ๐๔๒-๒๗๙-๑๓๐
๑๑.	นายธรรมรงค์ แก้วโบราณ	๖๖๖/๒๖ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทร. ๐๘๖-๒๒๓-๕๓๖๓, ๐๔๓-๒๗๐-๗๒๔
๑๒.	นายสมหมาย ศรีเมืองแก้ว	๒๑/๑๗ ชุมชนโพธิ์วาราม ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐ โทร. ๐๘๙-๙๓๗-๗๗๖๑
๑๓.	นางสังวาลย์ จำปาทอง	๑๔๑/๒ ซ.๖ บ้านตุ้ม ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทร. ๐๘๔-๙๕๓-๗๕๕๖
๑๔.	นายสำรอง สาธุการ	๒๓๒ ม.๑๗ ต.โพ้นางม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ๔๑๑๓ โทร. ๐๘๑-๐๕๔-๔๕๔๘
๑๕.	นางสุนันทา ศิริมาตย์	๘๙ ม.๔ ต.กุดหมากไฟ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี ๔๑๒๒๐ โทร. ๐๘๓-๑๔๓-๕๐๗๓
๑๖.	นางอังคนางค์ ศิริมณี	๑๕๒ ม.๘ บ้านโคกสาร ต.โคกสาร อ.ขามเฒ่า จ.อำนาจเจริญ ๓๗๒๑๐ โทร. ๐๘๙-๐๒๙-๐๒๒๖
๑๗.	นางกรมศิลป์ ดวงจันทร์	๑๗๒ ม.๓ ต.กุดดินจี่ อ.นากลาง จ.หนองบัวลำภู ๓๙๓๕๐ โทร. ๐๘๗-๘๕๖-๔๖๐๖
๑๘.	นายเชษฐवाल บุญออก	๑๙๙ ม.๑ บ้านขามใหญ่ ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๘๗๖-๙๙๗๕, ๐๔๕-๓๑๑-๘๖๒
๑๙.	นายบุญหนา บุญมี	๖๖ ม.๕ ต.ปะ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ๓๒๑๒๐ โทร. ๐๘๑-๔๑๐-๔๖๒๒, ๐๔๔-๕๑๗-๒๙๗
๒๐.	นายสุรจิตต์ จันทรสาขา	๒๘ ถ.พุทธเจริญ ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร ๔๙๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๙๓๖-๕๔๖๒, ๐๔๒-๖๑๑-๒๘๘

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ภาคกลางและภาคตะวันออก

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
๑.	นายไสว ศรียา	๔๔/๒ หมู่ ๖ ต.หินตั้ง อ.เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๐ โทร. ๐๓๗-๓๘๔-๐๙๓
๒.	นายวิชัย เฉิดจะโปะ	๕๖ หมู่ ๒ ต.มิตรภาพ อ.มากเหล็ก จ.สระบุรี ๑๘๑๘๐ โทร. ๐๓๖-๓๔๑-๕๑๓
๓.	นายพงษ์ลักษณ์ สุวรรณมาลี	๑๑๔ หมู่ ๔ ต.สัมปทาน อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทร. ๐๘๑-๘๐๘-๑๔๑๘, ๐๓๔-๓๘๙-๕๔๘
๔.	นายประสพสุข อิงคะวะระ	๓๓/๖ หมู่ ๘ เขตบางบอน กทม. ๑๐๑๕๐ โทร. ๐๘๑-๓๓๔-๔๔๖๙, ๐๒-๙๖๕-๙๑๙๓
๕.	นายสุนทร เขาวนะพานิช	๑๖๕ หมู่ ๖ ทวีหัว อ.ศรีมหาโพธิ จ.ปราจีนบุรี ๒๕๑๔๐ โทร. ๐๘๙-๐๑๕-๗๔๘๘
๖.	นายประสาธ เทศรัมย์	๒๑๐ หมู่ ๑ ต.ลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ๑๕๑๓๐ โทร. ๐๘๑-๗๕๙-๐๔๘๓, ๐๓๖-๔๖๑-๔๒๕
๗.	นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์	๑๑๑ แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐ โทร. ๐๘๑-๘๖๗-๙๙๔๑, ๐๒-๒๘๑-๒๗๓๔
๘.	นางสาวถนอมศรี อภัยพลชาญ	๒๕/๑ ซอยรามบุตรี แขวงวัดชนะสงคราม เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐ โทร. ๐๒-๒๘๑-๒๖๕๐
๙.	นายปิยวัฒน์ ศิริเลิศ	๙๖ ถ.หทัยราษฎร์ ๓ (ซอยใจบุญแยก ๘) แขวง/เขตมีนบุรี กทม. ๑๐๕๑๐ โทร./โทรสาร ๐๒-๕๑๗-๘๗๓๗, ๐๘๑-๖๘๒-๒๕๒๑
๑๐.	นางถนอม คงยิ้มละมัย	๘ หมู่ ๑ ต.หนองปรัง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี ๗๖๑๔๐ โทร. ๐๘๑-๗๙๑-๗๖๖๑, ๐๓๒-๔๔๖-๔๔๔
๑๑.	นายพุทธ ตันมณี	๓๖ หมู่ ๑๒ อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี ๒๒๑๖๐ โทร. ๐๘๑-๙๘๔-๒๓๕๕

ศึกษาศาสตร์บริหารไทย รุ่นที่ ๖ ภาคใต้

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
๑.	พระครูศาสนกิจจาทร ไชติปาโล	วัดลานแหะ เลขที่ ๓ หมู่ที่ ๑ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง ๙๓๑๑๐ โทร. ๐๗๕-๖๓๑-๒๓๑, ๐๘๖ ๒๙๓๔๗๐๓
๒.	นายจรัส ภูมิภูถาวร	๙/๙ หมู่ที่ ๓ บ้านกุ่ม ช.แม่กลิ้ง ต.รัชฎา อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต ๘๓๐๐๐ โทร. ๐๗๖-๒๕๐-๔๘๖, ๐๘๙ ๕๘๙๓๖๖๓
๓.	นายสุเมธ มีลือ	๓๑ หมู่ที่ ๑๒ ต.ต้นยวน อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๒๕๐ โทร. ๐๘๗-๒๖๓-๓๗๔๓
๔.	นายประจวบ ทิปจรัสกุล	๔๒ ม.๕ ต.เกาะยอ อ.เมืองฯ จ.สงขลา ๙๐๑๑๐ โทร. ๐๘๐-๐๑๙-๖๑๘๘
๕.	นายสถิตย์ ทองวิจิตร	๑๙๔/๑ ม.๙ ต.บางจาก อ.เมืองฯ จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๓๓๐ โทร. ๐๗๕-๓๙๙-๐๗๒, ๐๘๑-๙๗๘-๓๕๗๕
๖.	นางสมศรี ชอบกิจ	๑๐ ม.๕ ต.ย่านซื่อ อ.ควนโดน จ.สตูล ๙๑๑๖๐ โรงเรียนควนโดนวิทยา อ.ควนโดน จ.สตูล ๙๑๑๖๐ โทร. ๐๗๔๗๓๕-๑๒๗, ๐๘๙-๕๖๔-๗๙๘๑
๗.	นายประพันธ์ ไผ่เส็ง	๒๖ ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๙๐๒๕๐ โทร. ๐๗๕-๒๑๐-๕๙๔, ๐๘๑-๘๙๖-๖๔๓๘

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๒/๒๕๕๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนงานวิจัยและพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย โดยได้กำหนดให้มีการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด ใน ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้ง ๓ รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต่อไป

เพื่อให้การดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จึงแต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ขึ้น โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. คณะทำงานอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ประกอบด้วย

๑) นายอำรุง จันทวานิช	ที่ปรึกษา
๒) นางสาวสิริพร บุญญานันต์	ที่ปรึกษา
๓) นายนพพร สุวรรณรุจิ	ที่ปรึกษา
๔) นายสวัสดิ์ ดีชื่น	ที่ปรึกษา
๕) นายนันทसार สีสลับ	ที่ปรึกษา

๖) นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ที่ปรึกษา
๗) นายพิสิฐ เจริญวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
๘) นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม	รองประธานคณะกรรมการ
๙) พันเอกหญิงมุกดา ซื่อมาก	คณะกรรมการ
๑๐) นายไพบูลย์ แจ่มพงษ์	คณะกรรมการ
๑๑) นางสาววรรณงค์ เนตรสุภลักษณ์	คณะกรรมการ
๑๒) นายอรุณ ทิพย์วงศ์	คณะกรรมการ
๑๓) นายพนม ศรศิลป์	คณะกรรมการ
๑๔) นายสมชาย สมานตระกูล	คณะกรรมการ
๑๕) นายสัมฤทธิ์ สุภามา	คณะกรรมการ
๑๖) นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	คณะกรรมการ
๑๗) นายสมคะเน คำจูน	คณะกรรมการ
๑๘) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิลป์ชัย กงตาล	คณะกรรมการ
๑๙) นายประยงค์ รณรงค์	คณะกรรมการ
๒๐) นายกอเหม็ง หมิ่นเหม	คณะกรรมการ
๒๑) นายสุจริต บัวพิมพ์	คณะกรรมการ
๒๒) นายประเสริฐ เฉยดิษ	คณะกรรมการ
๒๓) นางพจมาน พงษ์ไพบูลย์ (ผู้แทน สพฐ.)	คณะกรรมการ
๒๔) ผู้แทนสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน	คณะกรรมการ
๒๕) นายตรีวิทย์ วินิชสำเภาทิพย์	คณะกรรมการ
๒๖) นางสาววรรรัตน์ อภินันท์กุล	คณะกรรมการ
๒๗) นายสุรชัย ขยัน	คณะกรรมการ
๒๘) นายสนธยา เสนเอี่ยม	คณะกรรมการ
๒๙) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาระ มุขดี	คณะกรรมการ
๓๐) นางสุนาถ เพ็ญศิริ	คณะกรรมการ
๓๑) นายวิทยา คชสิทธิ์	คณะกรรมการ
๓๒) นางสุรีย์ นาคนิยม	คณะกรรมการ

๓๓) นายจิรวัดมน์ สว่างวงศ์	คณะกรรมการ
๓๔) นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะกรรมการและเลขานุการ
๓๕) นางสาวพุดธิสาร์ อัครกะพู่	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๖) นางสาวสมปอง สมญาติ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๗) นายนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๘) นางสาวณุตตรา แทนขำ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

ให้คณะกรรมการอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. พิจารณาลักษณะเกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทยและแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม
๒. กำหนดคณะกรรมการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เพิ่มเติมในส่วนภูมิภาค
๓. พิจารณาตัดสินผลการคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทยเพื่อเสนอเลขาธิการสภาการศึกษาลงนามประกาศผลการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖
๔. อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๒. คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ในส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย

๒.๑ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ภาคเหนือ ประกอบด้วย

๑) นางสาวรอนงค์ เนตรสุภลักษณ์	ประธานคณะกรรมการ
๒) นายอรุณ ทิพย์วงศ์	รองประธานคณะกรรมการ
๓) นายประทีป อินแสง	คณะกรรมการ
๔) นายตรีวิทย์ วินิชสำเภาทิพย์	คณะกรรมการ
๕) นายเสริมศิษฐ์ พิมพ์พันธ์ดี	คณะกรรมการ
๖) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑	คณะกรรมการ
๗) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๑	คณะกรรมการ
๘) นางนาถยา ผิวมันักิจ (ผู้แทนสถาบัน กศน. ภาคเหนือ)	คณะกรรมการ
๙) นางสาวสมปอง สมญาติ	คณะกรรมการและเลขานุการ

๒.๒ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกคุรุภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย

๑) นายสมคะเน คำจูน	ประธานคณะทำงาน
๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิลาปชัย กงตาล	รองประธานคณะทำงาน
๓) นายนิคม ชมภูหลง	คณะทำงาน
๔) นายปรีชา พาลุกา	คณะทำงาน
๕) นายชาญเดช ผุงศิริ	คณะทำงาน
๖) นางสาวนพกนก บุรุษนันท์	คณะทำงาน
๗) นางกุลธิดา รัตนโกศล	คณะทำงาน
๘) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต ๑	คณะทำงาน
๙) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑	คณะทำงาน
๑๐) นางเงินยวง ประภาษา (ผู้แทน สพท.ขอนแก่น เขต ๑)	คณะทำงาน
๑๑) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑	คณะทำงาน
๑๒) นายวราพงษ์ วรพันธ์พิทักษ์	คณะทำงาน
๑๓) นายนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	คณะทำงานและเลขานุการ

๒.๓ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกคุรุภูมิปัญญาไทย ภาคกลางและภาคตะวันออก ประกอบด้วย

๑) นายพนม ศรศิลป์	ประธานคณะทำงาน
๒) นายสมชาย สมานตระกุล	รองประธานคณะทำงาน
๓) นางอัญชลี ไตอูส์หัท	คณะทำงาน
๔) นางวัชรินทร์ โกสินเจริญชัย	คณะทำงาน
๕) นายวิทยา ตุงคะเสน	คณะทำงาน
๖) นายประเวช สุขประสงค์	คณะทำงาน
๗) นายประสาน เสถียรพันธุ์ (ผู้แทน สพท.พระนครศรีอยุธยา เขต ๑)	คณะทำงาน
๘) นายอุดมศักดิ์ พลอยบุตร (ผู้แทน สพท.ลพบุรี เขต ๑)	คณะทำงาน
๙) นางสาวจิตติภัทร ประสิทธิ์พร (ผู้แทน สพท.ลพบุรี เขต ๑)	คณะทำงาน
๑๐) นางกรรณา ฐูปแพ (ผู้แทน สพท.นครปฐม เขต ๑)	คณะทำงาน
๑๑) นายทรงเกียรติ กลิ่นมาลี (ผู้แทน สพท.เพชรบุรี เขต ๑)	คณะทำงาน
๑๒) นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๓) นางสาวพุฒิสารี อัครกะพู่	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๔ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ภาคใต้ ประกอบด้วย

๑) นายประยงค์ รณรงค์	ประธานคณะทำงาน
๒) นายกอเฉิม หมื่นเหม	รองประธานคณะทำงาน
๓) รองศาสตราจารย์ปัญญา เลิศไกร	คณะทำงาน
๔) นางสาวพรทิพย์ ขาตะรัตน์	คณะทำงาน
๕) นายอนุกุล สุขทิพย์	คณะทำงาน
๖) นางจิราภรณ์ ก่อเกียรติยากุล	คณะทำงาน
๗) นางสาวพนิตนันท์ เพชรนาค	คณะทำงาน
๘) นายสุรศักดิ์ กุลวงศ์ (ผู้แทน สพท. สุราษฎร์ธานี เขต ๑)	คณะทำงาน
๙) นายสุเทพ นาครัตน์ (ผู้แทน สพท. ภูเก็ต)	คณะทำงาน
๑๐) นายสมพงษ์ สุวรรณชาติ (ผู้แทน สพท. สงขลา เขต ๑)	คณะทำงาน
๑๑) นางสาวณุตตรา แทนขำ	คณะทำงานและเลขานุการ

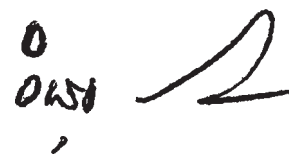
หน้าที่

ให้คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ในส่วนภูมิภาค มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ โดยดำเนินการประเมินเชิงเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนามประเมินผลเชิงประจักษ์
๒. รวบรวมและสรุปผลการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เพื่อนำเสนอคณะทำงานอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เพื่อพิจารณาตัดสินผลการคัดเลือก
๓. จัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงานผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖
๔. อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะทำงานอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายอำรุง จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ	เลขาธิการสภาการศึกษา
นายนพพร สุวรรณรุจิ	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์	ผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยโบราณคดี และวิจิตรศิลป์ (SPAFA)
ดร.สวัสดิ์ ตีชีน	ข้าราชการบำนาญ (ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา)
ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

บรรณาธิการ

นายถวัลย์ มาตจรัส	นักวิชาการศึกษานำนาฏการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้
นางสาวสมปอง สมญาติ	นักวิชาการศึกษานำนาฏการ

ผู้เขียน/ผู้เรียบเรียง

นางนาถยา ฝิวนันกิจ	รองผู้อำนวยการสถาบันการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยภาคเหนือ
นายประเสริฐ เฉยดิษ	วิทยาลัยชุมชนพิจิตร
พันเอกหญิงมุกดา ซื่อมาก	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
ผศ.สาระ มุขดี	วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
นายสุรชัย ขยัน	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาอำเภอ
นางสาวสมปอง สมญาติ	นักวิชาการศึกษานำนาฏการ
นายอรุณ ทิพย์วงศ์	ครูภูมิปัญญาไทยรุ่น 3 รองประธานคณะทำงานฯ
นางสาวอรอนงค์ เนตรสุลักษณ์	ข้าราชการบำนาญ ประธานคณะทำงานฯ ภาคเหนือ

ผู้ประสานงานภาค

นางสาวสมปอง สมญาติ	นักวิชาการศึกษานำนาฏการ
นางเนตรนิล หนูชูแก้ว	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ/รูปเล่ม

นายสมชาติ สมญาติ
นางสาวสุมาลี ไพศักดากุล

ผู้ออกแบบปก

นายถวัลย์ มาตจรัส	นักวิชาการศึกษานำนาฏการพิเศษ
นายธรรมนันท์ ย่ำจิตหมั่น	